

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

WISZNIA MAŁA

NA LATA 2021-2030

PROJEKT
MARZEC 2022

Wisznia Mała
Moje miejsce

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA	7
1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	11
3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	16
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych	17
4.1. Ocena sytuacji Gminy	17
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe	19
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	22
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA	26
1. Misja i wizja	26
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	28
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wisznia Mała oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.	46
4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.	52
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych ..	59
7. Ramy finansowe i źródła finansowania	61
ZAŁĄCZNIKI	62
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej gminy Wisznia Mała	63
Załącznik 2: Wzór ankiety	123
Załącznik 3: Tabela komplementarności planowanych projektów z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 oraz z założeniami Projektu Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce	128
Załącznik 4: Spójność planowanych projektów w ramach Strategii Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 z założeniami Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027.	150

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na realizowanie zadań rozwojowych i dążenie do wyznaczonych celów niezależnie od zmieniających uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązującym w Gminie, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań, danych statystycznych oraz analiz, badań i danych zebranych na potrzeby opracowania Strategii. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju Gminy Wisznia Mała, obowiązującej do 2020 roku. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna: włączenie mieszkańców w procesach prac nad strategią odzwierciedlał podstawowe założenie władz Gminy: *strategia dla mieszkańców i z mieszkańcami*.

Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Ważnym źródłem informacji byli członkowie Zespołu Strategicznego, w skład którego wchodziłi reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych i społeczności lokalnej:

- Jakub Bronowicki – Wójt Gminy Wisznia Mała
- Joanna Hrycyk-Januszewska – Sekretarz Gminy Wisznia Mała
- Joanna Kubacka – Kierownik Referatu Remontowo-Inwestycyjnego
- Tomasz Wachowski – Pracownik Referatu Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami
- Agnieszka Jaworska – Kierownik Referatu Gospodarki Nieruchomościami i Planowania Przestrzennego
- Agnieszka Kęska – Pracownik Referatu Remontowo-Inwestycyjnego
- Rafał Jurneczko – Pracownik Referatu Remontowo-Inwestycyjnego
- Jerzy Szczerbik – Radny Rady Gminy Wisznia Mała
- Henryk Idaczyk – Radny Rady Gminy Wisznia Mała
- Michał Klin – Radny Rady Gminy Wisznia Mała
- Justyna Kołodziej-Dudek – Radna Rady Gminy Wisznia Mała
- Małgorzata Ottenbreit – Radna Rady Gminy Wisznia Mała
- Janusz Papala – Radny Rady Gminy Wisznia Mała
- Władysław Synowiec – Radny Rady Gminy Wisznia Mała
- Joanna Moszonka-Śmigiel – Pracownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
- Anita Łazarska – Pracownik Samorządowej Administracji Placówek Oświatowych
- Renata Cybulska-Kaczalko – Dyrektor Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji
- Grażyna Chwastek – Prezes Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Wiszni Małej
- Izabela Rucińska – Pracownik Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Wiszni Małej

- Jerzy Kręgiel – Pracownik Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Wiszni Małej
- Bożena Kołpak – Kierownik Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej
- Dawid Graczyk – Prezes Stowarzyszenia Rozwoju Sportu i Kultury PAIDEIA z siedzibą w Rogożu
- Klaudia Dycewicz – Prezes Fundacji Brawo Ty
- Dorota Kuleta – Sołtys wsi Malin
- Jan Kupczak – Sołtys wsi Pierwoszków
- Marek Łukaszek – Sołtys wsi Szewce
- Bronisław Stawiński – Sołtys wsi Strzeszów
- Alicja Wałęcka – Sołtys wsi Mienice
- Dariusz Paździor – Członek Rady Sołeckiej sołectwa Ozorowice
- Teresa Grzybek – Członkini Rady Sołeckiej sołectwa Ozorowice

Dodatkowo Zespół Strategiczny wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- dr Joanna Cieślińska – Ekspert merytoryczna w Dziale Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Sandra Szczerbal – Specjalistka ds. strategii i rozwoju lokalnego.

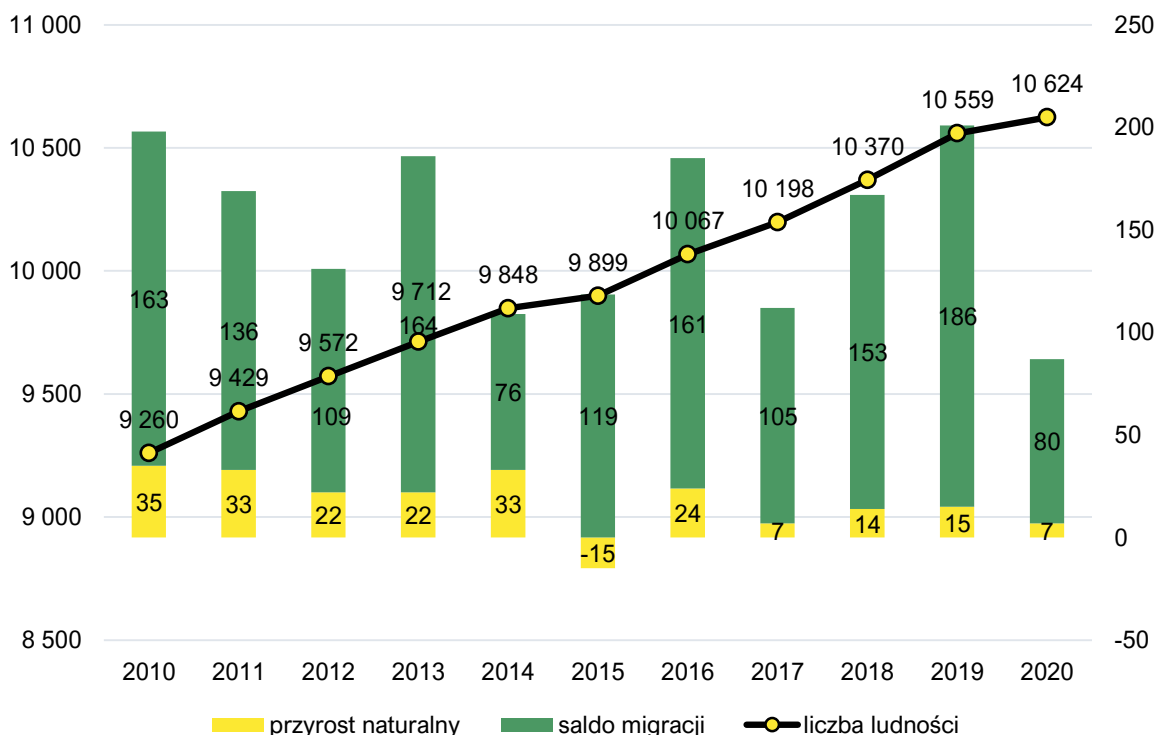
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA

1. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Pod względem liczby mieszkańców, Gmina Wisznia Mała uplasowała się na trzecim miejscu wśród gmin powiatu trzebnickiego (za Obornikami Śląskimi i Trzebnicą). Na koniec 2020 roku, w gminie zameldowanych było 10 624 mieszkańców (12% całkowitej liczby mieszkańców zamieszkujących powiat trzebnicki), a gęstość zaludnienia wyniosła 103 os/km². Analiza danych wykazała, że w ciągu ostatnich pięciu lat, liczba mieszkańców Gminy Wisznia Mała ulegała zwiększaniu, o czym świadczy również największa w powiecie trzebnickim, średnia dynamika zmian ludności wynosząca 101,4%. Sytuacja ta spowodowana jest sukcesywnym odpływem mieszkańców z Wrocławia do gmin ościennych. Takie zjawisko nosi nazwę suburbanizacji i polega na wyludnianiu się centrum, a rozwoju strefy podmiejskiej. Wynikiem suburbanizacji jest rozwój infrastruktury na obszarach podmiejskich oraz tworzenie się tzw. gmin-sypialni, z których mieszkańcy dojeżdżają do pracy do miasta.

Współczesna mobilność oraz gotowość do „szukania swojego miejsca na ziemi” wśród różnych grup społecznych zauważalna jest w tendencji wskaźnikowej salda migracji. Dla Gminy Wisznia Mała charakterystyczne są umiarkowane spadki salda migracji trwające z reguły dwa-trzy lata, po których następuje znaczący wzrost. Odmienna sytuacja dotyczy przyrostu naturalnego: po 2015 roku wartości tego wskaźnika obniżyły się, zachowując jednak dodatni poziom.

Rysunek 1. Zmiany liczby ludności w Gminie Wisznia Mała w latach 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wzrost liczby mieszkańców ma bezpośrednie przełożenie na wzrost liczby ludności w poszczególnych grupach wiekowych. Struktura ludności w Gminie Wisznia Mała potwierdza ogólnopolskie trendy demograficzne charakteryzujące się niewielkim wzrostem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym,

utrzymywaniem się na podobnym poziomie lub nieznacznym zmniejszeniem liczby ludności w wieku 18-64 lat oraz zauważalnym wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (senioralnym).

Wraz ze zmianą liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, rośnie wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego określający, ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym. Dla Gminy Wisznia Mała wskaźnik ten wzrósł z 16% w roku 2016 do 21% w roku 2020.

Ponadto, prognoza demograficzna opracowana przez Główny Urząd Statystyczny zakłada, że w ciągu czternastu lat (2016-2030), w Gminie Wisznia Mała:

- udział liczby osób w wieku **przedprodukcyjnym** w stosunku do ludności ogółem spadnie z 19% do 17%,
- udział liczby osób w wieku **produkcyjnym** w stosunku do ludności ogółem obniży się z 65% do 59%,
- udział liczby osób w wieku **poprodukcyjnym** w stosunku do ludności ogółem zwiększy się z 16% do 24%.

Prognozy te jednoznacznie wskazują na zjawisko starzenia się społeczeństwa. Jego skutki w nadchodzących latach okażą się szczególnie istotne dla rynku pracy oraz rynku usług społecznych. Dlatego już teraz należy kształtować odpowiednią politykę społeczną, zakładającą m.in. aktywizację osób 50+, aby mogły one jak najdłużej pozostać aktywne zawodowo, co pozwoli nie tylko na częściową minimalizację obciążenia systemu zabezpieczeń społecznych, ale także opóźni negatywne skutki dla budżetu Gminy w postaci spadku dochodów z udziału gminy w podatku dochodowym od osób fizycznych. Aktywizacja osób 50+ pozwoli również łagodzić wystąpienie zjawiska braku zastępowalności na rynku pracy oraz dynamicznego wzrostu zapotrzebowania na usługi społeczne dla seniorów.

Z drugiej jednak strony, w wyniku postępujących procesów suburbanizacyjnych prowadzących do osiedlania się w Gminie ludności napływowej głównie z miasta Wrocławia, zauważa się znaczny wzrost zapotrzebowania na inwestycje z zakresu edukacji oraz opieki nad dziećmi do lat 3.

Do przedsięwzięć priorytetowych mogących znacznie poprawić kondycję gminy w zakresie edukacji jest budowa nowej szkoły w Wisznia Małej. Kubatura obecnego budynku szkoły nie jest w stanie sprostać dynamicznie zwiększającej się liczbie uczniów. Zaznaczyć należy, że proces przebudowy, modernizacji lub innych działań ingerujących bezpośrednio w konstrukcję budynku szkoły w Wiszni Małej, z uwagi na jego zabytkowy charakter chroniony ochroną konserwatorską, pozostaje niemożliwy.

Inwestycją strategiczną z uwagi na prognozowane przemiany strukturalne ludności Gminy Wisznia Mała, okazać może się budowa Żłobka Gminnego. Jak wskazuje cel CP 4 Umowy Partnerstwa pn. „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”, działania na rzecz budowania równowagi między życiem zawodowym, a prywatnym, poprzez m.in. zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz w wieku do rozpoczęcia przygotowania przedszkolnego, stanowiąc będą istotny obszar aktywności jednostek samorządu terytorialnego w procesie nieustannego podnoszenia dostępu do efektywnie rozmieszczonych usług publicznych.

Wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej na terenie Gminy w grupie dzieci w wieku 3-5 lat osiąga wartości porównywalne do wartości dla powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego. W 2019 r. prawie 96% dzieci z terenu Gminy uczęszczało do placówek przedszkolnych.

Na terenie Gminy działają dwa przedszkola gminne: Przedszkole Publiczne w Ligocie Pięknej oraz Przedszkole Publiczne w Strzeszowie. Ponadto, na terenie Gminy działa łącznie 11 oddziałów przedszkolnych (dla dzieci w wieku 3-5 lat) oraz 6 oddziałów zerówkowych (dla dzieci w wieku 6 lat).

Gmina Wisznia Mała, z uwagi na przynależność do Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, a co za tym idzie, bycie powszechną destynacją dla osób w wieku produkcyjnym przenoszących się do strefy podmiejskiej, powinna aktywnie wspierać wysokiej jakości edukację przedszkolną, oferującą usługi prowadzące do wszechstronnego rozwoju dzieci, przygotowującą do kolejnych etapów edukacyjnych i zwiększającą późniejsze szanse na rynku pracy.

Srednie wyniki z egzaminu ósmoklasisty uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych Gminy Wisznia Mała z reguły pozostawały wyższe niż średnie wyniki dla powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że wyniki te rokrocznie (z drobnymi wyjątkami) poprawiały się, co świadczyć może o dobrze opracowanej ofercie edukacyjnej, dopasowanej do potrzeb i możliwości wszystkich uczniów. Inwestycjami mogącymi jeszcze bardziej rozwinąć istniejącą ofertę może okazać się utworzenie pracowni językowych oraz poszerzenie oferty edukacyjnej o np. klasy dwujęzyczne.

Poziom wyposażenia bazy dydaktycznej czterech szkół podstawowych, dla których Gmina jest organem prowadzącym, oceniono jako dobry. Wszystkie szkoły posiadają obiekty sportowe oraz monitoring szkolny. Budynki (z wyjątkiem Szkoły Podstawowej w Krynicznie) posiadają parking dla kadry nauczycielskiej i rodziców. We wszystkich placówkach obecna jest również pielęgniarka szkolna.

Szczególnym przypadkiem pozostaje jednak Szkoła Podstawowa im. Małego Księcia w Wiszni Małej, która mieści się w barokowym pałacu pochodzącym z XVIII wieku. W odpowiedzi na rosnącą liczbę uczniów, na potrzeby sal lekcyjnych, przedmiotowe zostało przywrócić pałacu – jednak takie rozwiązanie w perspektywie długofalowej okazać może się nieefektywne. Szkoła pozbawiona jest także własnego zaplecza sportowego, gwarantującego odpowiednie warunki lekcyjne w przypadku złych warunków pogodowych. Zabytkowa natura obiektu szkoły utrudnia bezpośrednią ingerencję w jego konstrukcję, stąd niezbędne jest podjęcie przez samorządowe działania zmierzających do budowy nowej szkoły, zaspokajającej potrzeby rynku edukacyjnego, zachowującej zasady dostępności oraz zawierającej pełne wyposażenie w kompleksową infrastrukturę sportową.

Nieustanne podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Wisznia Mała stanowi dla władz samorządowych priorytet, wyrażony m.in. w dbałości o infrastrukturę oraz przedsięwzięcia związane ze sportem, kulturą i rekreacją, które koncentrują się w szczególności wokół działalności Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji (OKSiR) w Wiszni Małej oraz Biblioteki i Punktu Bibliotecznego. Kadra instytucji kulturalnych dokłada wszelkich starań, aby oferta kulturalna Gminy Wisznia Mała była ofertą bogatą, interesującą, różnorodną i co najważniejsze – dopasowaną do potrzeb i wymagań każdej grupy wiekowej. W większości miejscowości znajduje się infrastruktura sportowa umożliwiająca organizację czasu wolnego. Gmina posiada również bardzo dobrze wyposażone siłownie zewnętrzne.

W Gminie Wisznia Mała brak jest jednak jednego, centralnego obiektu sportowego zawierającego zarówno plac zabaw, siłownię zewnętrzną, boiska wielofunkcyjne jak i stanowiącego teren dla organizacji imprez masowych. Istniejąca infrastruktura, pomimo zadowalającego stanu technicznego i wyposażenia, pozostaje rozproszona na terenie Gminy, co uniemożliwia aktywną integrację w skali Gminy. Budowa tak złożonego obiektu sportowego wpłynęłaby pozytywnie na konkurencyjność Gminy w regionie, a także pobudziła mieszkańców do wdrożenia w życie codzienne postaw i nawyków prozdrowotnych.

Niemniej, badania ankietowe wśród mieszkańców wykazały, że infrastruktura rekreacyjna jest jednym z ważniejszych elementów decydujących o sposobie oceny jakości życia w danej miejscowości.

Z dużym powodzeniem Gmina Wisznia Mała rozwija i wzbogaca ofertę usług społecznych oferowaną w głównej mierze przez aktywnie działający Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiszni Małej. Mieszkańcy Gminy, których aktualna sytuacja życiowa przekłada się na potrzebę wsparcia i pomocy, skorzystać mogą z bogatej oferty Ośrodka, która zawiera m.in. pomoc finansową, usługi opiekuńcze, wsparcie dla osób niepełnosprawnych, dożywianie dzieci w szkołach. Na uwagę zasługuje fakt, że działania Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiszni Małej oparte są na aktualnych dokumentach strategicznych (w tym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wisznia Mała na lata 2017-2022, Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wisznia Mała na lata 2018-2022, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok) co wpływa pozytywnie na spójność i ciągłość realizowanych zadań.

Władze samorządowe zwracają szczególną uwagę na objęcie specjalną troską seniorów, co wyrażone zostało w przystąpieniu Gminy do programu „Gmina Wisznia Mała przyjazna Seniorom”, którego celem jest m.in. podniesienie poziomu aktywności oraz zwiększenie możliwości zaspokojenia potrzeb osób starszych. Zaznaczyć należy, że Gmina Wisznia Mała dostrzega i trafnie identyfikuje potrzeby seniorów, tworząc bogatą i dostosowaną do zapotrzebowania ofertę usług publicznych, w tym usług społecznych, oświatowych, rekreacyjnych i kulturalnych, zapewnianych przez instytucje takie jak: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Klub Senior+, Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji oraz Biblioteki.

W Gminie działa również Gminna Rada Seniorów utworzona na mocy uchwały nr VIII/XV/178/19 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 27 listopada 2019 r.

Mieszkańcy Gminy Wisznia Mała w zakresie podstawowej ochrony zdrowia mogą korzystać z usług świadczonych przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, położony przy ul. Wrocławskiej 4A. SPZOZ otwarty jest od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00. Pacjenci skorzystać mogą z ofert m.in. specjalisty medycyny rodzinnej, lekarza chorób wewnętrznych, lekarza pediatri, ginekologa – położnika, lekarza dentystry oraz ortodenty.

Ośrodek Zdrowia w Wiszni
Małej

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Na tle średnich wyników dla województwa dolnośląskiego i powiatu trzebnickiego, Gmina Wisznia Mała charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości. Według danych opublikowanych przez GUS na terenie Gminy Wisznia Mała (na koniec 2020 roku) w bazie REGON¹ zarejestrowanych było 1 637 podmiotów gospodarczych. Stanowiło to 15,4% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu trzebnickiego (10 599). Udział ten sprawił, że Gmina uplasowała się na trzecim miejscu wśród wszystkich gmin powiatu trzebnickiego.

Wśród największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy wyróżnia się: Panattoni Europe Polska, DAJAR sp. z o.o., Zakład Piekarniczy JULKA, Bezpieczni PL, Polski Koncern Naftowy Orlen Spółka Akcyjna, McDonald's, KFC, Hotel WENA, Dino Polska S.A. oraz działające na terenie Gminy składy budowlane.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Wisznia Mała w latach 2016-2020 wykazywał tendencję spadkową. W 2019 r. wskaźnik osiągnął najniższy poziom na przestrzeni analizowanych pięciu lat, wynosząc 1,9% i będąc tym samym o 1,0 p.p. niższym niż wskaźnik dla powiatu trzebnickiego i o 1,3 p.p. niż wskaźnik dla województwa dolnośląskiego. Stale zmniejszająca się (a także niższa niż średnia dla powiatu i województwa) liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne, świadczy o stałej gotowości mieszkańców do podejmowania aktywności zawodowej oraz o ofercie pracodawców dopasowanej do możliwości i potrzeb pracowników.

Wśród najważniejszych szlaków drogowych, które przebiegają przez Gminę, wymienić należy drogę ekspresową S5 (będącą drogą krajową o statusie drogi ekspresowej), dzięki której możliwe są szybkie połączenia z największymi aglomeracjami miejskimi w Polsce, przede wszystkim z Wrocławiem, ale także z Poznaniem, Trójmiastem oraz aglomeracją wałbrzyską. W południowo-zachodniej części Gminy przebiega linia kolejowa nr 271 relacji Wrocław Główny – Poznań Główny, umożliwiająca podróż do takich miejscowości jak: Rawicz, Poznań, Kłodzko, Leszno, Lichkov (Czechy), Strzelin czy Międzyzlesie. Ponadto, w miejscowość Pierwoszków zlokalizowana jest stacja kolejowa, na której zatrzymują się pociągi Kolei Dolnośląskich, kursujące na linii Trzebnica-Wrocław.

Na terenie Gminy sprawnie funkcjonuje również komunikacja zbiorowa, która prowadzona jest przez kilka podmiotów. Mieszkańcy Gminy skorzystać mogą m.in. z komunikacji podmiejskiej (dojeżdżającej do trzech miejscowości położonych przy granicy z Wrocławiem tj. Krzyżanowice, Psar i Szymanowa), obsługiwanej przez Dolnośląskie Linie Autobusowe, której organizatorem jest Miasto Wrocław w porozumieniu z Gminą Wisznia Mała. Transportem zbiorowym objęte są wszystkie miejscowości Gminy Wisznia Mała tj. Wisznia Mała, Mienice, Piotrkowiczki, Pierwoszków, Machnice, Strzeszów, Szewce, Ozorowice, Rogoź, Kryniczno, Ligota Piękna, Malin, Psary, Szymanów, Wysoki Kościół oraz Krzyżanowice.

Łączna długość dróg rowerowych występujących na terenie Gminy Wisznia Mała wynosi 11,65 km. Zaznaczyć należy, że cały czas trwa budowa nowych odcinków, mających stworzyć spójny system połączeń, zlokalizowanych na trasach ważnych w codziennej komunikacji mieszkańców, ale też dla osób uprawiających turystykę rowerową.

Aktualnie, najdłuższym odcinkiem drogi rowerowej w Gminie Wisznia Mała, jest odcinek przebiegający na osi północ-południe (z Psar do Machnic) wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 359. Odcinek ten niestety nie łączy się z sąsiednimi gminami, stąd priorytetem jest utworzenie zwartej sieci umożliwiającej dojazd rowerem do Trzebnicy bądź Wrocławia. Zauważalne są także braki w połączeniach równoleżnikowych; istniejące połączenie z Wiszni Małej do Strzeszowa (1,75 km) jest

¹ Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej. Do rejestru REGON wpisywane są podmioty gospodarki narodowej, czyli osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz zgłoszone przez jednostkę prawną jednostki lokalne. (Źródło: <https://bip.stat.gov.pl>)

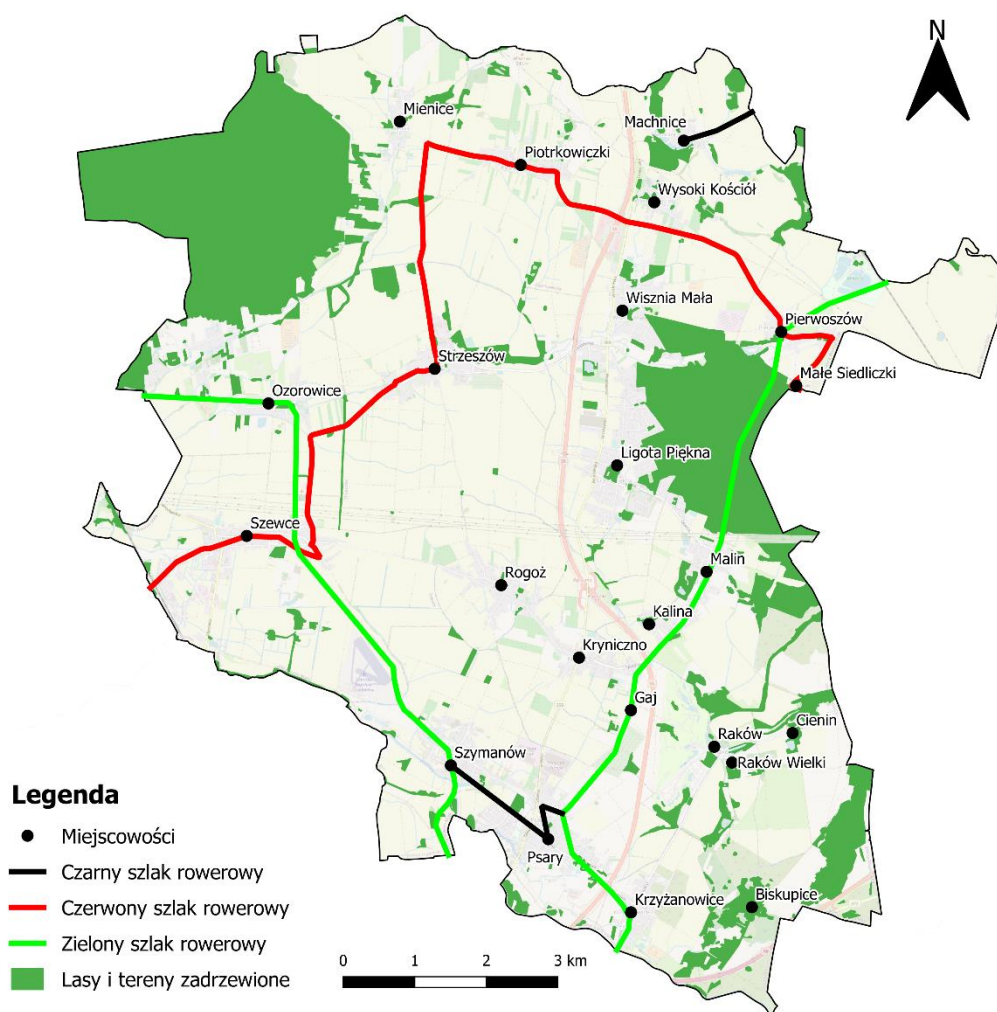
niewystarczające. Zaznaczyć jednak należy, że wokół Szewc obecnie budowane jest ponad 3 km dróg rowerowych zapewniających połączenie z gminą Oborniki Śląskie i miastem Wrocław.

Planuje się, że do 2030 r. wybudowanych zostanie co najmniej kilkanaście km nowych dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych. Zostaną również dokonane inwestycje z zakresu budowy obiektów Park&Ride i Bike&Ride. Przedsięwzięcia te zostaną przeprowadzone z wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania.

Chcąc wzbogacić ofertę turystyczną Gminy oraz zapewnić mieszkańcom szeroki dostęp nie tylko do terenów rekreacyjnych, ale i terenów zielonych, w tym możliwości wypoczynku na łonie natury, ważne jest, aby władze samorządowe dążyły do zapewnienia połączeń pieszo-rowerowych z obszarami atrakcyjnymi pod kątem zarówno wypoczynkowym, jak i przyrodniczym.

Jednym z ważniejszych przedsięwzięć ponadregionalnych z zakresu infrastruktury rowerowej jest projekt budowy Cyklostrady Dolnośląskiej. Projekt ten oparty jest o sieć głównych tras rowerowych obejmujących swoim zasięgiem cały region, łącząc się również z trasami rowerowymi po stronie czeskiej i niemieckiej. Jeśli dojdzie do realizacji tego projektu gmina Wisznia Mała powinna mieć możliwość współpracy przy projektowaniu i budowie nowych ścieżek rowerowych przebiegających przez teren gminy.

Rysunek 2. System dróg rowerowych na terenie Gminy Wisznia Mała na tle lasów i terenów zadrzewionych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Danych Geodezji i Kartografii.

Gmina Wisznia Mała posiada rozwiniętą sieć infrastruktury drogowej, wymagającej jednak nakładów w zakresie modernizacji dróg lokalnych. Jest to czynnik, którego wpływ zaobserwować można przede wszystkim w sferze przestrzenno-funkcjonalnej Gminy. Władze samorządowe gminy dążą do stałego ulepszania, rozwijania oraz modernizacji istniejącej sieci dróg – co przekłada się na wzrost dostępności infrastrukturalnej oraz wzrost potencjału inwestycyjnego Gminy. Z kolei zadania związane z bieżącą poprawą stanu technicznego infrastruktury drogowej dotyczą wykonywania miejscowych napraw wymaganych częściowymi ubytkami oraz uszkodzeń powstałych w wyniku zwykłego użytkowania, które bezpośrednio przekładają się na bezpieczeństwo użytkowników dróg.

Krajobraz Gminy Wisznia Mała

Stopień zwodociągowania obszaru Gminy Wisznia Mała jest bardzo wysoki i porównywalny z innymi gminami powiatu trzebnickiego oraz średnią wyznaczoną dla województwa dolnośląskiego. Pod względem skanalizowania, Gmina osiągnęła najwyższy poziom (70,5 km) wśród gmin powiatu trzebnickiego, a stopień zgazyfikowania Gminy na koniec 2020 r. wyniósł 45% i był wyższy niż średnia dla powiatu. Różnice w udziale korzystających z instalacji sieciowych na terenie Gminy świadczą o konieczności podejmowania odpowiednich działań celem wyrównania istniejących dysproporcji i podnoszenia poziomu życia mieszkańców obszarów pozbawionych dostępu do tej podstawowej infrastruktury. Co więcej, z uwagi na zauważalny przyrost nowych mieszkańców oraz rozbudowę terenów mieszkaniowych w poszczególnych miejscowościach Gminy, władze samorządowe dążyć powinny do dalszej rozbudowy infrastruktury technicznej w celu podłączenia nowopowstałych budynków oraz cyklicznych przeglądów i modernizacji istniejącej już sieci.

Dla władz samorządowych Gminy Wisznia Mała środowisko przyrodnicze jest jednym z najważniejszych priorytetów rozwojowych. Postępujące zanieczyszczanie środowiska, nadmierna ekspansja człowieka na środowisko oraz wynikające z nich zmiany klimatyczne, zmuszają Gminę Wisznia Mała do podejmowania działań ograniczających degradację środowiska oraz służących poprawie jego składowych. Podejmowane są działania wspierające mieszkańców w wymianie źródeł ciepła oraz usuwaniu elementów azbestowych. Na terenie Gminy zamontowane zostały czujniki badające jakość powietrza atmosferycznego, a na części obiektów użyteczności publicznej zamontowane zostały panele fotowoltaiczne wykorzystujące pierwotne źródło energii.

Obecnie, przygotowywane są dalsze projekty termomodernizacji obiektów. Zauważyć należy, że niezbędna jest termomodernizacja budynku Urzędu Gminy wraz z jego rozbudową, wymianą źródła ciepła i usunięciem barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami. Termomodernizacji wymaga również budynek Szkoły Podstawowej im św. Jadwigi Śląskiej w Krynicznie.

W latach 2016-2019 dochody budżetu Gminy Wisznia Mała utrzymywały stałą tendencję rosnącą zwiększając się z 34 684 248,49 zł w 2015 roku do 68 805 306,06 zł w roku 2020. Dochód na 1 mieszkańca w Gminie Wisznia Mała stale rósł, osiągając w 2019 roku wielkość 5 611,88 zł. W 2019 r. dochody na 1 mieszkańca w Gminie pozostawały niższe niż średnia dla województwa dolnośląskiego (5 991, 75 zł) przewyższyły jednak dochody na 1 mieszkańca w powiecie trzebnickim o wartość nominalną 229,77 zł.

W latach 2015-2020 w Gminie Wisznia Mała występowała nadwyżka operacyjna², która w analizowanym okresie wynosiła średnio 6 472 778,42 zł, co stanowiło 13% średniej dochodów ogółem. W latach 2015-2020 roku wysokość nadwyżki operacyjnej utrzymywała stałą tendencję rosnącą. Wyjątkiem był rok 2019, w którym nadwyżka nieznacznie spadła, co spowodowane było dokonaną rok wcześniej inwestycją. Powyższy wskaźnik należy uznać za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków budżetowych w Gminie.

Wśród dochodów budżetowych każdej jednostki samorządu terytorialnego najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o jej samodzielności finansowej. W latach 2015-2020 procentowy udział dochodów własnych wraz z udziałem pochodzącym z podatków PIT i CIT obniżył się o 9% (2015 – 61%, 2020 – 52%).

Warto zaznaczyć, że na wielkość dochodów własnych Gminy Wisznia Mała największy wpływ mają m.in.: udział w podatku dochodowym od osób fizycznych PIT (ponad 15 mln zł w 2020 r.), podatek od nieruchomości (ponad 11 mln zł w 2020 r.), podatek od czynności cywilnoprawnych (ponad 1 mln zł), podatek rolny (prawie 1,3 mln zł), a także podatek dochodowy od osób prawnych CIT (niecałe 0,5 mln zł w 2020 r.).

Jedną z powszechnych przyczyn zmniejszenia się udziału dochodów własnych w budżecie Gminy Wisznia Mała jest realizacja programu „Rodzina 500+”. Jednostki samorządu terytorialnego w Polsce, w wyniku wprowadzenia programu, uzyskały dotację z budżetu państwa na wykonanie świadczeń, co przełożyło się na procentowy spadek dochodów własnych Gminy.

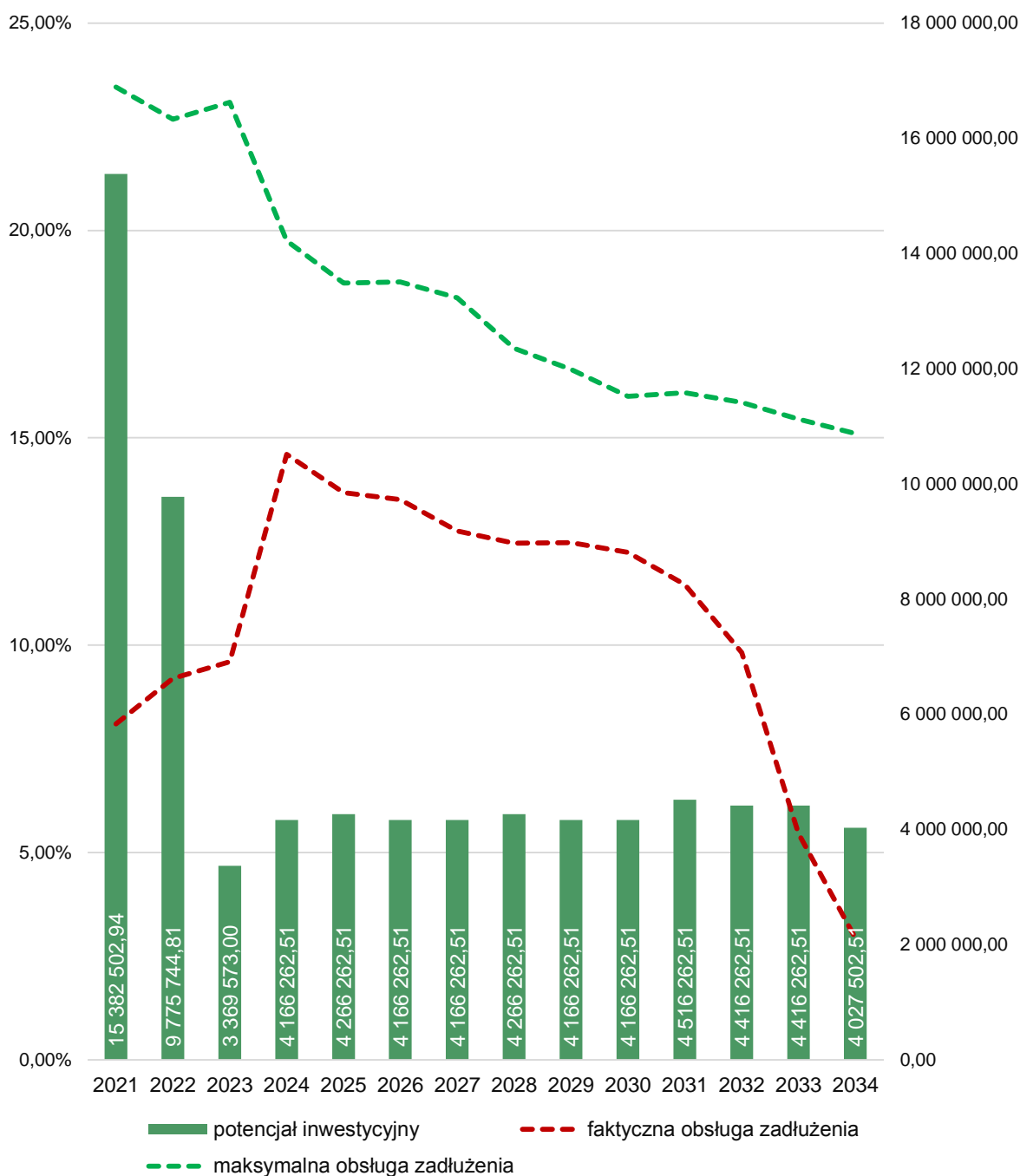
W 2019 r. wydatki inwestycyjne w wydatkach ogółem dla Gminy Wisznia Mała osiągnęły wynik porównywalny ze średnią dla powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego. W latach 2016-2019 udział ten oscylował na stałym poziomie ok. 20-25%. Ponownie uwagę należy zwrócić na rok 2018, który pod względem inwestycyjnym okazał się dla Gminy Wisznia Mała rokiem rekordowym. Gmina zrealizowała w tym roku inwestycje dotyczące przebudowy dróg gminnych, rozbudowy i wyposażenia Szkoły Podstawowej w Psarach, budowy sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Ligota Piękna oraz sieci wodociągowej w miejscowości Machnice, a także zagospodarowania terenów rekreacyjno-sportowych obejmujących budowę obiektów małej architektury.

Kształtowanie się budżetu Gminy w ubiegłych latach przekłada się również na jej przyszły potencjał inwestycyjny oraz zdolność do obsługi nowych zobowiązań. Zgodnie z Uchwałą VIII/XXXI/323/21 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2034 kształt wskaźnika obsługi zadłużenia pozwala na przyszłą obsługę dodatkowych zobowiązań.

---

² Kwota dochodów bieżących budżetu przewyższała kwotę wydatków bieżących budżetu

Rysunek 3. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia w Gminie Wisznia Mała.

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia, co w przypadku Gminy Wisznia Mała zostaje spełnione. Zauważyć również należy, że zapisy Wieloletniej Prognozy Finansowej kształtują nadchodzący stan finansów samorządowych na stabilnym i bezpiecznym poziomie, a potencjał inwestycyjny Wiszni Małej, liczony jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych wyniesie ok. 75, 2 mln zł.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Położenie Gminy Wisznia Mała w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia skutkuje zarówno pozytywnymi jak i negatywnymi zmianami i zjawiskami spowodowanymi silnym oddziaływaniem aglomeracji. Bliskość ośrodka funkcjonalnego wpływa korzystnie na mobilność mieszkańców oraz przedsiębiorców, którzy przenosząc się do stref podmiejskich, wybierają Gminę Wisznia Mała jako miejsce do pracy i życia. Następujący w wyniku tych zmian rozwój sieci informatycznych, transportowych, a także widoczne podnoszenie dostępności usług, wpływają pozytywnie na rozwój gospodarczy Gminy.

Jak wskazano w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego obszar Gminy Wisznia Mała należy do strefy nr I Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, czyli do centralnej strefy intensywnego rozwoju WrOF, który dzięki posiadanemu potencjałowi społeczno-gospodarczemu oraz wyjątkowo korzystnemu położeniu, ma ogromne możliwości rozwojowe, zarówno na tle Polski, jak i krajów sąsiednich. Gmina Wisznia Mała posiada bardzo dobrą dostępność komunikacyjną. Przez teren Gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne, a obecność linii kolejowej oraz rozwiniętej sieci dróg rowerowych podnoszą atrakcyjność przestrzenną Gminy. Dlatego tak bardzo ważne jest podejmowanie działań służących zapewnieniu sprawnych powiązań z otoczeniem, w tym w szczególności z Miastem Wrocław. Jak wskazano w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego należy odpowiednio scalać powiązania transportowe, środowiskowe oraz przyrodnicze i funkcjonalne dochodzące do Wrocławia z terenów otaczających miasto, co wymaga ścisłej współpracy w dziedzinie planowania i zagospodarowania przestrzennego Wrocławia z gminami ościennymi.

Na terenie Wiszni Małej nadrzędnym dokumentem planistycznym jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wisznia Mała. Obowiązujący obecnie dokument stanowi załącznik do uchwały nr VIII/XXV/273/20 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 3 listopada 2020 r. Zaznaczyć jednak należy, że władze samorządowe prowadzą prace zmierzające do wskazania w Studium obszarów przeznaczonych pod rozwój energii fotowoltaicznej oraz usystematyzowania i zmiany ustaleń w zakresie dróg³.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy obowiązują 43 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (z czego 5 uchwalonych było przed 2003 r.), co sprawia, że udział powierzchni gminy pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi 57,1%. Zaznaczyć należy, że Gmina Wisznia Mała nieustannie pracuje nad nowymi dokumentami służącymi zachowaniu ładu przestrzennego.

Krajobraz Gminy Wisznia Mała, miejscowość Machnice

³ Rada Gminy Wisznia Mała 30 września 2020 r. podjęła uchwałę nr VII/XXIV/262/20 w sprawie zmiany uchwały nr VIII/XXII/245/20 z dnia 30 czerwca 2020 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wisznia Mała w zakresie rozszerzenia zakresu przedmiotu sporządzanej zmiany Studium o usystematyzowanie i zmianę ustaleń w zakresie dróg, w tym publicznych w granicach gminy Wisznia Mała.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Wisznia Mała przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata.

Badania prowadzone były w dniach od 2 do 16 czerwca 2021 r. Respondenci odpowiadali na 8 pytań z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury.

Łącznie zebrano 226 ankiet. Większą część respondentów stanowiły kobiety (62,2%). Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej ankietowanych miało 36-45 lat (44%), a 72,9% wszystkich respondentów było osobami pracującymi.

Wśród ankietowanych 96% stanowili mieszkańcy Gminy, a jedynie 4% respondentów zamieszkiwało poza obszarem Gminy.

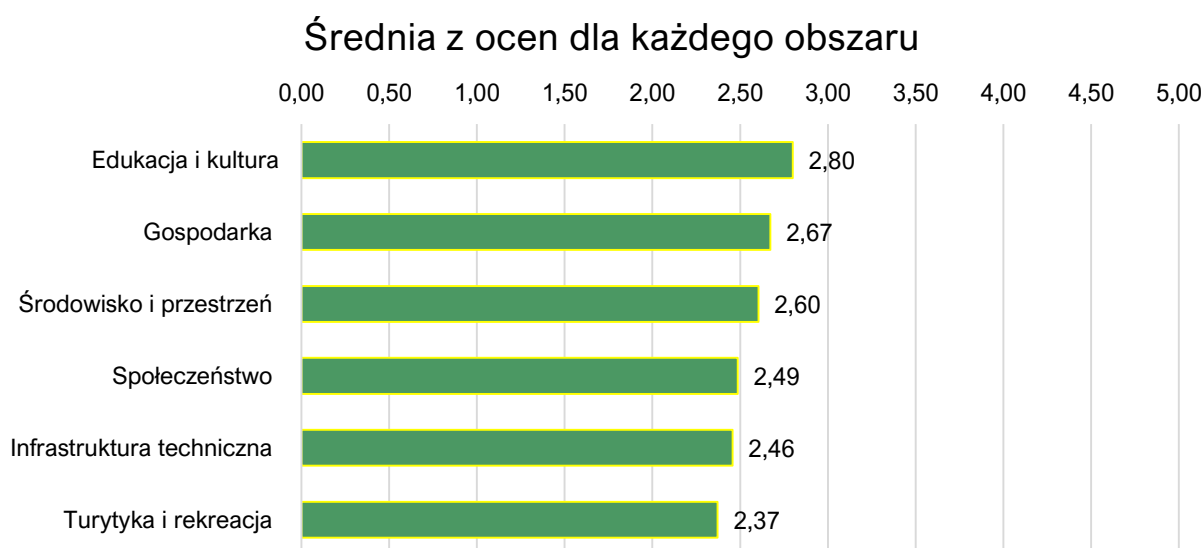
Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

Pierwsza część ankiety dotyczyła oceny działań, które składają się na ogólne funkcjonowanie poszczególnych obszarów będących przedmiotem zadań własnych Gminy.

Mając do dyspozycji pięciostopniową skalę, gdzie 1 oznaczało „źle”, a 5 „bardzo dobrze”, mieszkańcy Gminy Wisznia Mała najlepiej ocenili obszar *Edukacja i kultura*, dla którego średnia ocen wyniosła 2,8. Najgorzej oceniona została *Turystyka i rekreacja*, która uzyskała średni wynik 2,37. Pozostałe obszary ocenione zostały w przedziale od 2,46 do 2,67. Średni wynik Gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 2,57.

Rysunek 4. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W poniższej tabeli przedstawione zostały najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach.

Najgorzej oceniony został *Stan dróg w gminie*, który uzyskał średnią ocen 2,06, Wśród pozostałych działań, które mieszkańcy Gminy Wisznia Mała ocenili najslabiej znalazły się:

- działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów;
- oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży;
- jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy;
- dostęp do żłobków/klubów malucha;
- działalność świetlic wiejskich;
- poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej;
- oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych;
- oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów;
- mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.);
- możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy;
- oferta gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska;
- jakość opieki żłobkowej na terenie gminy;
- infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.);
- świadomość ekologiczną mieszkańców;
- bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych;
- połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami;
- funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy;
- wsparcie osób niesamodzielnych.

Średnie oceny wyżej wymienionych działań wahały się w przedziale 1,79 – 2,25.

	NAJLEPIEJ OCENIANE	NAJGORZEJ OCENIANE
SPOŁECZEŃSTWO	Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy	Dostęp do żłobków/klubów malucha
GOSPODARKA	Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji	Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	Walory środowiska przyrodniczego w Gminie oraz Infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)	Świadomość ekologiczna mieszkańców
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Jakość sieci gazowej	Stan dróg w gminie
TURYSTYKA I REKREACJA	Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych oraz Atrakcyjność turystyczna gminy	Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów
EDUKACJA I KULTURA	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie (godziny i dni otwarcia, itp.)

Zauważyć należy, że żaden aspekt funkcjonowania Gminy nie wyróżniał się na tle pozostałych bardzo dobrą oceną. Najwyższą ocenę ankietowani przyznali *Dostępowi do edukacji w szkołach podstawowych*, który ocenili na 3,46. Na podobnym poziomie mieszkańcy ocenili:

- walory środowiska przyrodniczego w gminie;
- organizację dowozu dzieci do szkół;
- atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy;
- konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji;
- jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie;
- system odbioru odpadów na terenie gminy;
- jakość sieci gazowej;
- wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych;
- jakość edukacji przedszkolnej w gminie;
- działalność domu kultury i biblioteki;
- bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy;
- perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie;
- atrakcyjność turystyczną gminy;
- warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy;
- poziom zadowolenia z usług świadczonych przez Urząd Gminy;
- estetykę swojej gminy;
- dostęp do edukacji przedszkolnej;
- funkcjonalność budynków administracji publicznej;
- liczbę i poziom zajęć dodatkowych realizowanych ze środków Unii Europejskiej.

Średnia ocen dla powyższych odpowiedzi wahała się w granicach 3,54 – 2,81.

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

Drugą część ankiety stanowiło wskazanie, jakie działania powinny w nadchodzących latach stanowić dla Gminy główne priorytety rozwojowe.

Ankietowani, najczęściej wskazywali na:

- poprawę infrastruktury drogowej (chodników, dróg) – 68%;
- zwiększenie dostępu do Internetu – 34%;
- likwidację niskoemisyjnych źródeł ciepła (usunięcie tzw. „kopciuchów”) – 33%;
- rozbudowę dróg pieszo-rowerowych – 31%;
- budowę sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków – 27%;
- poprawę dostępu do usług medycznych – 26%;
- poprawę funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie gminy – 26%;
- stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (np. żłobki, kluby dziecięce, opiekun dzienny) – 20%.

Rysunek 5. Główne priorytety rozwoju Gminy Wisznia Mała według ankietowanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Ostatnia część ankiety stanowiła pytanie otwarte dotyczące tego, co, według mieszkańców, powinno stać się wizytówką gminy Wisznia Mała. Jednocześnie, pytanie to, często postrzegane jest przez pryzmat zagadnień, które miałyby stanowić pożądane priorytety rozwoju.

Mieszkańcy w tej części ankiety, wizytówką Gminy Wisznia Mała najczęściej określali: *Czystość i atrakcyjność*. Odpowiedziami, które powtarzały się wielokrotnie były także: *trasy pieszo-rowerowe do aktywnego wypoczynku, zieleń, czyste powietrze, otoczenie oraz walory naturalne*.

Analiza przeprowadzonych badań pozwala stwierdzić, że dla mieszkańców Gminy Wisznia Mała, obszarami wymagającymi interwencji są:

1. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA,
2. USŁUGI SPOŁECZNE,
3. TURYSTYKA I OFERTA CZASU WOLNEGO.

Według ankietowanych, to właśnie rozwój i poprawa stanu istniejącej infrastruktury technicznej (dróg, ścieżek pieszo-rowerowych, tras spacerowych, kanalizacji sanitarnej itp.), w największym stopniu wpłynie na podniesienie jakości życia w Gminie. Ponadto, skupienie się na dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, połączone ze zwiększeniem powszechności usług społecznych, pozwoli mieszkańcom na zaspokajanie potrzeb wynikających z funkcjonowania w systemie Gminy poszczególnych grup społecznych.

Wraz z następującymi zmianami cywilizacyjnymi oraz dynamicznymi procesami rozwojowymi w gminie, zmianie ulegał sposób zagospodarowania czasu wolnego oraz postrzegania wpływu oferty spędzania wolnego czasu na jakość życia w gminie. Dlatego współcześnie, rozważne i kompleksowe działania władz samorządowych, nastawione na dostosowanie oferty spędzania czasu wolnego do potrzeb mieszkańców, możliwości oraz trendów i zjawisk turystycznych, stanowić mogą stymulantę dla rozwoju nowych form turystyki, promocji Gminy, a także – co najważniejsze – stałego wzrostu rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki.

WIZYTÓWKA GMINY WISZNIA MAŁA WEDŁUG MIESZKAŃCÓW

(na podstawie wyników 226 ankiet)

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

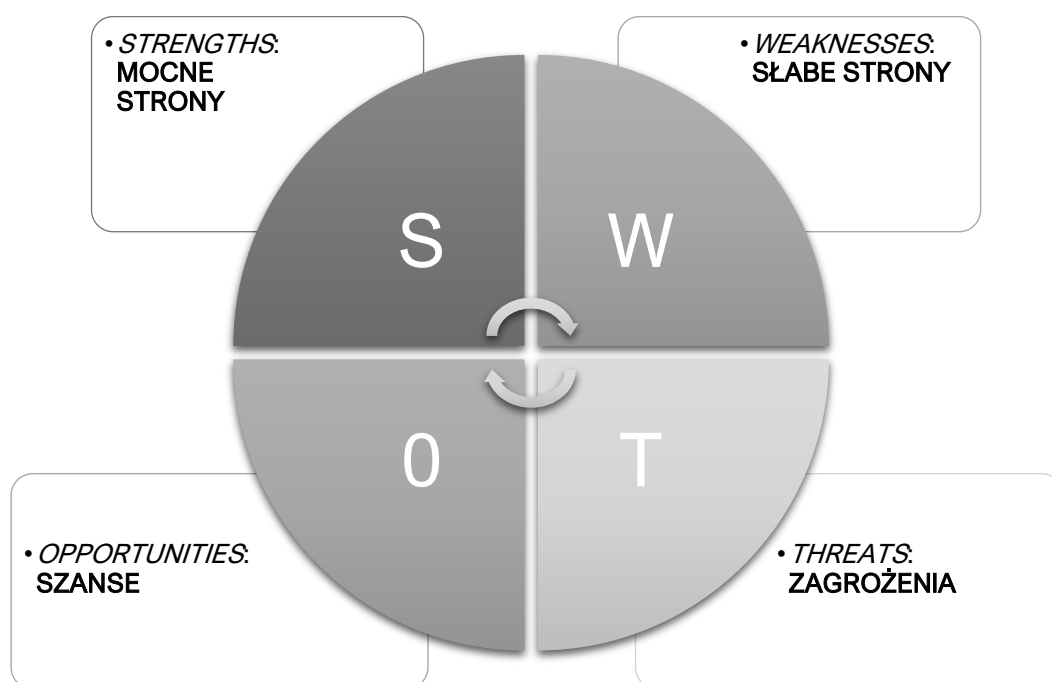
Analiza SWOT jest techniką, za pomocą której zebrane informacje poddawane są analizie i uporządkowaniu. W procesie prac nad Strategią Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030, technika ta została zastosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia Gminy, a także oceny zasobów endogenicznych i egzogenicznych jednostki.

Podczas analizy danych, dokonano podziału zebranych informacji na cztery grupy:

- **S (ang. *strengths*)** – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę,
- **W (ang. *weaknesses*)** – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę,
- **O (ang. *opportunities*)** – szanse: wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany,
- **T (ang. *threats*)** – zagrożenia: wszystko to co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany.

Informacje te pochodziły z:

- 1) **wniośków** zawartych w *Diagnozie sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Wisznia Mała*,
- 2) **danych liczbowych, opisowych i przestrzennych** pozyskanych z Urzędu Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych,
- 3) **wyników badań** ankietowych przeprowadzonych od 2 do 16 czerwca 2021 r.,
- 4) **spotkania** strategicznego, które odbyło się w dniu 18 czerwca 2021 roku.

MOCNE STRONY

- Bezpośrednie sąsiedztwo z Miastem Wrocław oraz zapewnione połączenia komunikacyjne ze stolicą aglomeracji
- Wysoki % pokrycia obszaru gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego sprzyjający zachowaniu ładu przestrzennego
- Atrakcyjny i rozwinięty układ komunikacyjny dostosowany do potrzeb mieszkańców
- Dobra dostępność komunikacyjna Gminy uwarunkowana infrastrukturą drogową (drogi krajowe i ekspresowe) i kolejową
- Droga ekspresowa ułatwiająca komunikację z głównymi ośrodkami funkcjonalnymi
- Utrzymujące się w Gminie od kilku lat dodatnie saldo migracji
- Wysokie walory turystyczne i przyrodnicze
- Występowanie zielonych terenów rekreacyjnych (w tym Doliny Widawy)
- Sąsiedztwo naturalnie zachowanych obszarów przyrodniczych, w tym lasów i obszarów chronionego krajobrazu wpływających np. na czystość powietrza w Gminie, dających mieszkańcom możliwość wypoczynku na łonie przyrody i uprawiania turystyki pieszej i rowerowej
- Brak dużych przedsiębiorstw wpływających negatywnie na stan środowiska przyrodniczego
- Wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców przejawiająca się m.in. w coraz efektywniejszej segregacji odpadów komunalnych
- Funkcjonowanie PSZOK-u przekładające się na samodzielność i możliwości zwiększenia skuteczności gminnej polityki w obszarze gospodarki odpadami
- Podejmowanie przez Gminę działań zmierzających do podniesienia efektywności energetycznej obiektów

SŁABE STRONY

- Infrastruktura drogowa wymagająca remontów i napraw
- Niska częstotliwość kursowania komunikacji relacji Trzebnica - Wrocław przez Wisznę Małą
- Zły stan infrastruktury towarzyszącej zapewniającej sprawne i atrakcyjne korzystanie z komunikacji zbiorowej (zbyt mała liczba/powierzchnia miejsc przystankowych, poboczy, chodników)
- Brak unifikacji w zakresie taryfy biletowej komunikacji autobusowej
- Duże pokrycie terenów rolnych glebami objętymi ochroną gruntów, a co za tym idzie istnienie prawnych ograniczeń inwestycyjnych
- Niewystarczający stopień skanalizowania i zgazyfikowania gminy, przekładający się na zagrożenia dla środowiska naturalnego oraz niższą jakość życia mieszkańców części miejscowości gminy
- Brak aktualizacji niektórych ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Brak wystarczającej liczby dużych i średnich przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Gminy, zapewniających stałe wpływy do budżetu
- Duży udział mieszkańców gminy, którzy pracują poza jej terenem, w ogólnej liczbie pracujących
- Wysoki odsetek indywidualnych palenisk i lokalnych kotłowni w ogólnej liczbie źródeł ciepła dla budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej
- Wysoki odsetek budynków wymagających termomodernizacji
- Niski poziom ogólnej świadomości ekologicznej wśród mieszkańców
- Niedostatek urządzeń retencji wody
- Brak naturalnych zbiorników wodnych
- Skromna baza gastronomiczna i noclegowa w Gminie oraz brak infrastruktury turystycznej jako czynniki ograniczające rozwój turystyki na terenie gminy
- Brak wyraźnie zdefiniowanego produktu lokalnego będącego elementem rozpoznawalności Gminy

- użyteczności publicznej
- Niskie bezrobocie wśród mieszkańców Gminy
  - Rosnąca liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON prowadzących działalność na terenie Gminy oferujących zróżnicowane miejsca pracy dla mieszkańców
  - Rosnąca liczba przedsiębiorstw specjalizujących się w zróżnicowanych branżach
  - Zmniejszająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej
  - Dobry stan bazy dydaktycznej większości gminnych placówek oświatowych
  - Szerokie i dobrze wyposażone zaplecze sportowe placówek oświatowych
  - Wysoki poziom gminnej infrastruktury sportowej udostępnianej mieszkańcom oraz mniejszych obiektów rekreacyjnych w większości sołectw
  - Bogata oferta kulturalna dostosowana do potrzeb różnych grup mieszkańców oferowana przez prężnie działający Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji (OKSiR) oraz Bibliotekę Publiczną
  - Imprezy rekreacyjno-turystyczne przyciągające uczestników z całego kraju

Wisznia Mała

- Niewystarczające działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów
- Brak kompleksowego obiektu sportowego, którego wyposażenie (np. pełnowymiarowe boisko wielofunkcyjne, trybuny, szatnie, zaplecze sportowe itp.) wpływałoby na konkurencyjność i rozpoznawalność Gminy w regionie
- Niewystarczająca liczba miejsc oraz zły stan techniczny (połączony z brakiem zaplecza sportowego) Szkoły Podstawowej im. Małego Księcia w Wiszni Małej
- Brak opieki żłobkowej na terenie Gminy, niewystarczające wsparcie dla rodzin z małymi dziećmi
- Ograniczenia w dostępie do usług specjalistycznej opieki zdrowotnej, skutkujące koniecznością dojeżdżania do większych ośrodków miejskich
- Godziny otwarcia i działalności obiektów kulturalnych w gminie niedostosowane do potrzeb i oczekiwań mieszkańców
- Wzrastające natężenie i zróżnicowanie problemów senioralnych
- Zmniejszanie się stopnia pokrycia wydatków na oświatę subwencją oświatową

SZANSE

- Przynależność do Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego
- Położenie administracyjne i uwarunkowania przestrzenne Gminy wpływające na jej potencjał inwestycyjnym oraz atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania
- Działania zmierzające do ujednoczenia taryfy biletowej dla całego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF)
- Trwające prace nad Planem Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocław
- Wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego kluczowych obszarów rozwojowych Gminy
- Uzbrojone tereny inwestycyjne przygotowane do zagospodarowania przez potencjalnych inwestorów
- Wyznaczenie na obszarze Gminy dwóch aglomeracji w ramach Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK) dające możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne w ramach programu regionalnego woj. dolnośląskiego w latach 2021-2027
- Uwarunkowania naturalne, m.in. położenie na terenie Gminy Wisznia – wzgórze należące do pasma Gór Trzebnickich, dającego szansę na rozwój turystyczny obszaru
- Rosnący popyt na usługi rekreacyjno-turystyczne i dostęp do walorów środowiskowych szansą dla mniej znanych, czystych, niezatłoczonych i dobrze skomunikowanych miejsc, do tej pory mało atrakcyjnych dla turystów
- Przystąpienie Gminy do Programu Czyste Powietrze
- Wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców
- Wysoki poziom aktywności społecznej przejawiający się w znacznym zaangażowaniu mieszkańców w sprawy gminy i poszczególnych sołectw
- Członkostwo Gminy Wisznia Mała w wielu stowarzyszeniach służących rozwojowi społeczno-gospodarczemu

ZAGROŻENIA

- Trudność w łatwym i płynnym poruszaniu się mieszkańców transportem publicznym WrOF pomiędzy ośrodkami gminnymi oraz miastem Wrocław
- Stopniowe obniżanie się udziału dochodów własnych wraz z udziałem pochodzącym z podatków PIT i CIT w łącznych dochodach gminy zagrożeniem dla jej samodzielności i niezależności finansowej
- Kryzys finansowy związany z epidemią SARS-CoV-2
- Następstwa społeczno-gospodarcze wywołane kolejnymi falami epidemii SARS-CoV-2 stanowiące wyzwanie dla władz samorządowych
- Rosnące obciążenie jednostek samorządu terytorialnego na poziomie gminy nowymi zadaniami bez wystarczających środków finansowych na ich realizację
- Rosnące koszty budowy oraz utrzymania infrastruktury komunalnej i świadczenia usług komunalnych.
- Presja konkurencji ze strony firm działających we Wrocławiu na lokalne podmioty gospodarcze Gminy Wisznia Mała, świadczących te same standardowe usługi
- Starzenie się społeczeństwa;
- Gwałtowne zmiany w strukturze demograficznej gminy
- Spodziewany gwałtowny wzrost wartości wskaźnika obciążenia demograficznego w kolejnych latach;
- Brak zastępowalności pokoleń na rynku pracy
- Postępujące i zagrażające środowisku przyrodniczemu zmiany klimatyczne

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 jest dokumentem opartym na diagnozie aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej. W analizie strategicznej zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji i wizji. Są to dwa elementy strategii ukazujące najważniejsze kierunki rozwoju.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych.

Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania:

- Kim jesteśmy?
- Czym się zajmujemy?
- Dlaczego?
- Co jest naszym priorytetem?

Z kolei wizja to obraz gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Ukazuje Gminę Wisznia Mała w perspektywie strategicznej – do 2030 roku, zmienioną poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez samorząd celów.

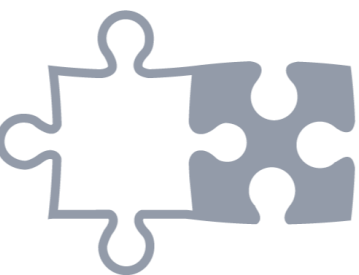
Uwzględniając przyjęte założenia misja Gminy Wisznia Mała brzmi:

GMINA WISZNIA MAŁA MIEJSCEM DO
ŻYCIA I ROZWOJU W RYTMIE
NATURY.

Z kolei wizja brzmi:

przedsiębiorczość

bezpieczną
lokalne produkty
rolniczym

otoczenie dla życia i pracy

Otwartość

kulturalnej

idealne warunki

ekologiczna

komunikacyjna

gdzie rozwój
infrastruktury współgra idealnie z otaczającym
środowiskiem.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Wisznia Mała, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, w oparciu o analizę strategiczną sytuacji gminy, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji jej rozwoju, określono 3 cele strategiczne, którymi są:

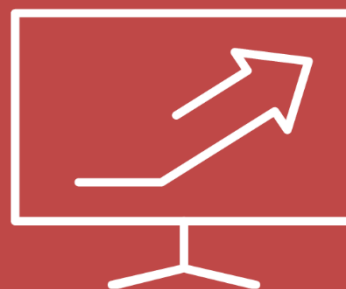
CEL I

KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE
POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO
GMINY WISZNIA MAŁA, POPRZECZ
TWORZENIE DOGODNYCH
WARUNKÓW DLA ROZWOJU
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI
I WZMOCNIENIA WALORÓW
PRZESTRZENNYCH

CEL II

WZROST JAKOŚCI USŁUG
SPOŁECZNYCH, EDUKACYJNYCH
ORAZ DOTYCZĄCYCH CZASU
WOLNEGO POPRZECZ INWESTYCJE
INFRASTRUKTURALNE
I PRZYGOTOWANIE ZINTEGROWANEJ
OFERTY SPOŁECZNEJ
DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM
GMINY

CEL III

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY
TECHNICZNEJ OPARTY NA
ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU UWZGLĘDNIAJĄCYCH
OCHRONĘ ŚRODOWISKA I NALEŻYTA
DBAŁOŚĆ O WALORY ŚRODOWISKA
NATURALNEGO

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE:					
CEL STRATEGICZNY I		CEL STRATEGICZNY II		CEL STRATEGICZNY III	
<p>KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY WISZNIA MAŁA, POPRZEC TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI I WZMOCNIENIA WALORÓW PRZESTRZENNYCH.</p>		<p>WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH, EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH CZASU WOLNEGO POPRZEC INWESTYCJE INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY</p>		<p>ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OPARTY NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU UWZGLĘDNIAJĄCYCH OCHRONĘ ŚRODOWISKA I NALEŻYTĄ DBAŁOŚĆ O WALORY ŚRODOWISKA NATURALNEGO</p>	
CELE OPERACYJNE:					
1.1.	Gmina Wisznia Mała atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na uwarunkowania przestrzenne, dostęp do wykwalifikowanych pracowników oraz lokalne uwarunkowania gospodarcze.	2.1.	Zwiększenie dostępności świadczonych usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci do lat 3 oraz osób starszych i z niepełnosprawnościami.	3.1.	Poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców Gminy Wisznia Mała poprzez racjonalne, odpowiedzialne i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego.
1.2.	Wzrost rozpoznawalności lokalnych zasobów gminy, przekładający się na promocję i atrakcyjność dostępnych produktów oraz istniejących walorów kulturowych.	2.2.	Upowszechnienie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	3.2.	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej prowadząca do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, zakładającego poszanowanie i troskę o środowisko.
1.3.	Gmina Wisznia Mała atrakcyjna i otwarta dla turystów uprawiających różne formy turystyki.	2.3.	Usługi senioralne – dostępne i dostosowane do potrzeb i oczekiwań najstarszych mieszkańców gminy.	3.3.	Podjęcie działań na rzecz wzrostu dostępności i spójności komunikacyjnej Gminy Wisznia Mała, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy w ramach Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego
		2.4.	Wysoka jakość dostępności usług edukacyjnych uwzględniających potrzeby i możliwości każdego dziecka w przedszkolach i szkołach podstawowych.	3.4.	Wsparcie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ekologii i OZE, prowadzące m.in. do pobudzenia wśród mieszkańców świadomości ekologicznej i postaw prośrodowiskowych.

CEL STRATEGICZNY I: KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY WISZNIA MAŁA, POPRZEC TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI I WZMOCNIENIA WALORÓW PRZESTRZENNYCH.

1.1.	Gmina Wisznia Mała atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na uwarunkowania przestrzenne, dostęp do wykwalifikowanych pracowników oraz lokalne uwarunkowania gospodarcze.
1.2.	Wzrost rozpoznawalności lokalnych zasobów gminy, przekładający się na promocję i atrakcyjność dostępnych produktów oraz istniejących walorów kulturowych.
1.3.	Gmina Wisznia Mała atrakcyjna i otwarta dla turystów uprawiających różne formy turystyki.

Najważniejszym celem działania władz samorządowych jest stworzenie w gminie Wisznia Mała **atrakcyjnej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku**. Dlatego też Cel strategiczny I zakłada, że władze samorządowe wraz z mieszkańcami Gminy, dążyć będą do stworzenia dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i turystyki, wykorzystując przy tym w sposób kompleksowy **potencjał gospodarczy** Gminy oraz wzmacniając oddziaływanie walorów przestrzennych, jakie posiada Gmina Wisznia Mała.

Atrakcyjne **uwarunkowania transportowe tj.:** bliskość autostrady A4, drogi ekspresowe S5 i S8, droga wojewódzka 359, istniejące linie kolejowe, obecność węzła transportowego, a także stale rozbudowywana sieć ścieżek pieszo-rowerowych – stanowić będą mocny fundament rozwoju gospodarczego Gminy Wisznia Mała.

Bliskość **aglomeracji wrocławskiej** wraz z dobrze przygotowaną **infrastrukturą terenów inwestycyjnych**, zakładającą solidne **uzbrojenie** w sieć gazową, energetyczną, wodociągową i kanalizacyjną, pozwoli Gminie Wisznia Mała na stworzenie **atrakcyjnej i dostosowanej do potrzeb rynku oferty inwestycyjnej**.

Aktywną formą pozyskiwania potencjalnych inwestorów Gminy, będzie nie tylko **opracowanie bogatej i zachęcającej** oferty inwestycyjnej, ale również szereg przedsięwzięć kształtujących **doświadczenie inwestycyjne** władz samorządowych oraz wzbogacających **atrakcyjność** oferty.

Bliskie sąsiedztwo Gminy z miastem Wrocław oraz jej położenie pomiędzy rzeką Widawą na południu, a Wzgórzami Trzebnickimi na północy stanowi ogromny **walor dla rozwoju różnych form turystyki**, w tym przede wszystkim turystyki rowerowej oraz turystyki kulturowej, zglębiającej historię i dziedzictwo Dolnego Śląska.

Rozwój turystyki w Gminie Wisznia Mała nastąpić może jako wynik wypromowania **zasobów lokalnych Gminy**. Obszar powiatu trzebnickiego, bogaty w uprawę sezonowych warzyw i owoców, znajdzie swoje miejsce w kierunku działań, który określony został jako wzmocnienie działań mających na celu **promocję** lokalnych zasobów gminy.

Rozwinięty sektor turystyczny stanowić będzie spójne uzupełnienie i dopełnienie **rozwoju gospodarczego Gminy**. Oznacza to, że dokonując wsparcia dla działań rozwijających turystykę, władze samorządowe powinny jednocześnie skupiać się na tworzeniu **atrakcyjnych warunków** do rozwoju przedsiębiorczości w ogóle.

CEL STRATEGICZNY I
KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY WISZNIA MAŁA, POPRZECZ TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI I WZMOCNIENIA WALORÓW PRZESTRZENNYCH

CEL OPERACYJNY 1.1.

GMINA WISZNIA MAŁA ATRAKCYJNYM MIEJSCEM PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ ZE WZGLĘDU NA UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE, DOSTĘP DO WYKWALIFIKOWANYCH PRACOWNIKÓW ORAZ LOKALNE UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE.

KIERUNKI DZIAŁAŃ		OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1.1.	Wsparcie finansowe na przygotowanie terenów inwestycyjnych zakładające ich szczegółową analizę oraz uzbrojenie w niezbędną do prowadzenia działalności gospodarczej infrastrukturą sieciową.	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej terenów położonych w Gminie Wisznia Mała • Napływ nowych inwestorów zdecydowanych dokonać inwestycji w Gminie • Pobudzenie aktywności gospodarczej wśród mieszkańców Gminy • Wzrost zainteresowania podjęciem własnej działalności wśród mieszkańców Gminy • Wzrost wiedzy z zakresu przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy • Bieżąca inwentaryzacja i poprawność zapisów MPZP oraz Studium do aktualnych potrzeb i możliwości Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wartość nakładów poniesionych przez gminę na infrastrukturę terenów inwestycyjnych (zł) ✓ Liczba zaktualizowanych Studium i MPZP (szt.) ✓ Liczba nowoprzyjętych MPZP (szt.) ✓ Liczba opracowanych ofert dla inwestorów (brozury, informatory, ulotki)
1.1.2.	Opracowanie bogatej i zachęcającej oferty skierowanej do potencjalnych inwestorów, uzupełnionej o aktywną formę pozyskiwania inwestorów (np. stworzenie Biura Obsługi Inwestora, udział w targach, współpraca z instytucjami otoczenia biznesu itp.)		
1.1.3.	Aktualizacja przestarzałych oraz przyjmowanie nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego określających przeznaczenie terenów, w tym także terenów inwestycyjnych.		
1.1.4.	Kompleksowa aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dostosowująca obecny stan przestrzenny do potrzeb i możliwości inwestycyjnych Gminy.		
1.1.5.	Wsparcie merytoryczne oraz organizacja działań edukacyjnych przygotowujących mieszkańców Gminy do założenia własnej działalności gospodarczej.		

CEL STRATEGICZNY I
KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY WISZNIA MAŁA, POPRZEZ TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI I WZMOCNIENIA WALORÓW PRZESTRZENNYCH

CEL OPERACYJNY 1.2.	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
WZROST ROZPOZNAWALNOŚCI LOKALNYCH ZASOBÓW GMINY, PRZEKŁADAJĄCY SIĘ NA PROMOCJĘ I ATRAKCYJNOŚĆ DOSTĘPNYCH PRODUKTÓW ORAZ ISTNIEJĄCYCH WALORÓW KULTUROWYCH.	1.2.1.	Organizacja wydarzenia gminnego opartego na lokalnym produkcie, który stanowić będzie formę promocji i integracji mieszkańców.	
	1.2.2.	Opracowanie kompleksowej oferty wspierającej lokalnych producentów (w szczególności rolników, ogrodników) w promowaniu wytwarzanego przez nich produktu.	✓ Liczba wykreowanych / wypromowanych produktów lokalnych (szt.)
	1.2.3.	Wykorzystanie potencjału turystycznego Wiszniaka – naturalnego punktu widokowego, przyszłego miejsca destynacji wycieczek pieszych i pieszo-rowerowych osób z całego regionu / kraju.	✓ Liczba uczestników Festiwalu Dżemów i Nalewek (os.)
	1.2.4.	Wsparcie działań służących zachowaniu ładu przestrzennego oraz utrzymaniu spójności krajobrazu rolniczego z potencjalnymi inwestycjami podejmowanymi na terenie Gminy.	✓ Liczba działań promujących lokalnych producentów (szt.)
	1.2.5.	Podjęcie działań służących uporządkowaniu przestrzeni gminnej (poprzez rewitalizację, przebudowę, modernizację itp.) w celu odnowy i ochrony istniejącej tkanki architektonicznej.	✓ Liczba turystów odwiedzających Wiszniak (os.)
	1.2.6.	Aktywne uczestnictwo Gminy Wisznia Mała w programach odnowy wsi oraz pracach Lokalnych Grup Działania.	✓ Liczba przyjętych uchwał krajobrazowych (szt.)

- Wzrost rozpoznawalności Gminy spowodowany popularnością produktu lokalnego
- Integracja mieszkańców Gminy wokół lokalnego święta
- Zwiększenie zasobów endogenicznych Gminy, w postaci produktów lokalnych uprawianych przez mieszkańców
- Wzrost przedsiębiorczości na terenie Gminy
- Poszerzenie oferty turystycznej dla turystów zainteresowanych pieszymi wycieczkami
- Zachowanie ładu przestrzennego
- Ochrona rolniczego krajobrazu Gminy

CEL STRATEGICZNY I
KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY WISZNIA MAŁA, POPRZEZ TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI I WZMOCNIENIA WALORÓW PRZESTRZENNYCH

CEL OPERACYJNY 1.3.	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
GMINA WISZNIA MAŁA ATRAKCYJNA I OTWARTA DLA TURYSTÓW UPRAWIAJĄCYCH RÓŻNE FORMY TURYSTYKI.	1.3.1.	Wyznaczenie szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, konnych, wodnych itp.) służących podniesieniu atrakcyjności turystycznej Gminy.	✓ Długość utworzonych szlaków turystycznych (km)
	1.3.2.	Opracowanie mapy (i / lub aplikacji) atrakcji turystycznych i kulturowych, służącej zwiększeniu dostępności i rozpoznawalności oferty turystycznej Gminy.	✓ Liczba utworzonych map i aplikacji atrakcji turystycznych (szt.)
	1.3.3.	Wyposażenie przestrzeni Gminy w odpowiednie oznakowanie turystyczne (drogowskazy, mapy, kierunki) gwarantujące turystom lepszą orientację w terenie.	✓ Liczba użytkowników aplikacji (os.)
	1.3.4.	Opracowanie kalendarza cyklicznych imprez kulturalnych stanowiącego formę promocji Gminy.	✓ Liczba oznakowanych obiektów turystycznych (szt.)
	1.3.5.	Podjęcie działań zmierzających do uruchomienia projektów polegających na szukaniu śladów historycznych na terenie Gminy, która wzmocni i rozwinie tożsamość historyczną nie tylko mieszkańców, ale i ponadlokalnych użytkowników zainteresowanych historią regionu.	✓ Liczba opracowanych kalendarzy imprez cyklicznych (szt.)
	1.3.6.	Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej w Gminie Wisznia Mała poprzez renowację obiektów dziedzictwa materialnego stanowiących atrakcje turystyczną.	✓ Liczba stałych/cyklicznych imprez w kalendarzu gminnym (szt.)
		<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy • Wzrost dostępności oferty turystycznej Gminy • Podniesienie rozpoznawalności oferty turystycznej Gminy • Poprawa orientacji przestrzennej turystów odwiedzających Gminę • Promocja Gminy • Wzrost liczby uczestników imprez cyklicznych • Zainteresowanie historią regionu wśród mieszkańców i turystów 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Liczba opracowanych projektów polegających na szukaniu śladów historycznych (sz.)

CEL STRATEGICZNY II: WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH, EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH CZASU WOLNEGO POPRZEZ INWESTYCJE INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY

	2.1.	Zwiększenie dostępności świadczonych usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci do lat 3 oraz osób starszych i z niepełnosprawnościami.
	2.2.	Upowszechnienie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
	2.3.	Usługi senioralne – dostępne i dostosowane do potrzeb i oczekiwań najstarszych mieszkańców gminy.
	2.4.	Wysoka jakość dostępności usług edukacyjnych uwzględniających potrzeby i możliwości każdego dziecka w przedszkolach i szkołach podstawowych.

Jednym z czynników mających wpływ na jakość życia mieszkańców jest stopień **zaawansowania oferty usług społecznych**, dzięki którym mieszkańcy mogą poczuć się **bezpiecznie** i pewnie w otaczającej ich **przestrzeni publicznej**. Kształt oraz kierunek rozwoju takich usług powinien być dostosowany do potrzeb i skłonności mieszkańców, z jednoczesnym uwzględnieniem panujących zjawisk, występujących kryzysów, a także trendów i postaw społecznych. Dlatego też cel operacyjny 2.1. zakłada zwiększenie **dostępności** świadczonych usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb **osób starszych i z niepełnosprawnościami**, poprzez m.in. upowszechnienie i zapewnianie świadczenia wysokiej jakości wielowymiarowych **usług zdrowotnych** dla wszystkich mieszkańców Gminy.

Zdrowe i świadome społeczeństwo stanowić będzie filar dla sprawnego funkcjonowania całej Gminy, dlatego bardzo ważne jest nieustanne promowanie i upowszechnianie zasad **zdrowego stylu życia oraz realizacja programów profilaktycznych uwzględniających specyficzne potrzeby i oczekiwania mieszkańców**. Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w Gminie Wisznia Mała przyczyni się zatem nie tylko do podniesienia jej **atrakcyjności**, ale i do zachęcenia mieszkańców by zaczęli z niej w sposób aktywny korzystać.

W Gminie Wisznia Mała zdiagnozowany został także postępujący proces **starzenia** się społeczeństwa, który podobnie jak w całym kraju, wymusza na władzach samorządowych podejmowanie działań zmierzających do redukcji jego skutków, poprzez opracowanie kompleksowej i **bogatej oferty społecznej skierowanej do seniorów, służącej jak najdłuższemu utrzymaniu ich aktywności i niezależności, a następnie wsparcie przy braku samodzielności**.

Uzupełnieniem zintegrowanej oferty społecznej Gminy Wisznia Mała będzie wzrost dostępności usług **edukacyjnych**, który powiązany będzie z podniesieniem jakości pracy placówek oświatowych oraz dostosowaniem ich oferty do potrzeb każdego ucznia.

Z kolei budowa **Żłobka Gminnego** stanowić będzie odpowiedź na sygnalizowany przez mieszkańców Gminy problem braku miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3.

CEL STRATEGICZNY II

WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH, EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH CZASU WOLNEGO POPRZEZ INWESTYCJE INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY

**CEL OPERACYJNY
2.1.**

ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI ŚWIADCZONYCH USŁUG SPOŁECZNYCH ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM POTRZEB DZIECI DO LAT 3 ORAZ OSÓB STARSZYCH I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.

KIERUNKI DZIAŁAŃ		OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1.1.	Likwidacja barier architektonicznych poprzez dostosowanie obiektów publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej ✓ Zapewnienie godnej i zaawansowanej opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych ✓ Zadowolenie społeczne wynikające z poczucia troski i dbałości Gminy o potrzebujących w każdej grupie społecznej ✓ Poprawa zdrowia fizycznego i psychicznego wśród mieszkańców Gminy ✓ Zdrowsi i odporniejsi mieszkańcy Gminy ✓ Zaspokajanie potrzeb zdrowotnych na terenie Gminy (bez konieczności wyjazdów do Wrocławia) 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba obiektów publicznych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.) • Liczba kursów wykonanych w celu dowiezienia pacjenta na zajęcia rehabilitacyjne lub poradę geriatryczną (szt.) • Liczba działań podjętych w celu poprawy jakości świadczonych usług zdrowotnych (szt.) • Liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (szt.)
2.1.2.	Wysoka dostępność usług rehabilitacyjnych oraz szeroki dostęp do poradnictwa geriatrycznego, zapewniony m.in. poprzez usługę dowożenia na zabiegi.		
2.1.3.	Rozbudowa Ośrodka Zdrowia, zapewniająca upowszechnienie i zapewnianie świadczenia wysokiej jakości wielowymiarowych usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych dla wszystkich mieszkańców Gminy.		
2.1.4.	Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego świadczonego na terenie Gminy.		
2.1.5.	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zwiększanie dostępności pomocy profilaktycznej, terapeutycznej, medycznej, rehabilitacyjnej i psychologicznej.		

CEL STRATEGICZNY II

WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH, EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH CZASU WOLNEGO POPRZEZ INWESTYCJE INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY

**CEL OPERACYJNY
2.1.**

ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI ŚWIADCZONYCH USŁUG SPOŁECZNYCH ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM POTRZEB DZIECI DO LAT 3 ORAZ OSÓB STARSZYCH I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

**OCZEKIWANE REZULTATY
PLANOWANYCH DZIAŁAŃ**

**WSKAŹNIKI
OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ**

2.1.6.

Zwiększanie jakości i dostępności dla mieszkańców Gminy do usług żłobkowych poprzez budowę Żłobka Gminnego stanowiącego miejsce opieki nad dziećmi do lat 3.

2.1.7.

Adaptacja istniejących obiektów na mieszkania socjalne i chronione w celu zwiększenia dostępu mieszkańców Gminy do usług społecznych oraz poprawy ich warunków mieszkaniowych.

- ✓ Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej
- ✓ Zapewnienie godnej i zaawansowanej opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych
- ✓ Zadowolenie społeczne wynikające z poczucia troski i dbałości Gminy o potrzebujących w każdej grupie społecznej
- ✓ Poprawa zdrowia fizycznego i psychicznego wśród mieszkańców Gminy
- ✓ Zdrowsi i odporniejsi mieszkańcy Gminy
- ✓ Zaspokajanie potrzeb zdrowotnych na terenie Gminy (bez konieczności wyjazdów do Wrocławia)

- Liczba obiektów publicznych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)
- Liczba kursów wykonanych w celu dowiezienia pacjenta na zajęcia rehabilitacyjne lub poradę geriatryczną (szt.)
- Liczba działań podjętych w celu poprawy jakości świadczonych usług zdrowotnych (szt.)
- Liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (szt.)
- Liczba mieszkań socjalnych (szt.)
- Liczba mieszkań chronionych (szt.)

CEL STRATEGICZNY II

WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH, EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH CZASU WOLNEGO POPRZEZ INWESTYCJE INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY

CEL OPERACYJNY

2.2.

UPOWSZECHNIENIE ZDROWEGO STYLU ŻYCIA WŚRÓD MIESZKAŃCÓW POPRZEZ ROZBUDOWĘ INFRASTRUKTURY SPORTOWO-REKREACYJNEJ

KIERUNKI DZIAŁAŃ

OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ

2.2.1.	Wykorzystanie multifunktjonalności świetlic wiejskich, poprzez ich doposażenie i poszerzenie oferty realizowanych w nich usług, prowadzące do ich częstszego wykorzystania.
2.2.2.	Rozwój istniejących oraz budowa nowych terenów rekreacyjno-sportowych (w tym placów zabaw i siłowni zewnętrznych), wzbogacających ofertę spędzania wolnego czasu, stymulujących integrację oraz rozwój postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców.
2.2.3.	Rozbudowa infrastruktury towarzyszącej obiektów sportowych, służąca uniwersalizacji wykorzystania i zastosowania obiektów wraz z określeniem organizacji procesu udostępniania obiektów mieszkańcom i zintegrowanego zarządzania nimi.
2.2.4.	Budowa Skateparku, stanowiącego gminną przestrzeń aktywności dla młodzieży i dzieci.
2.2.5.	Budowa zintegrowanego Centrum Sportu i Rekreacji, wyposażonego w instalację sanitarną oraz zewnętrzną bazę gastronomiczną, będącego miejscem przyczyniającym się do wzmacniania prozdrowotnych zachowań mieszkańców Gminy oraz sprzyjającym integracji międzypokoleniowej.
2.2.6.	Zwiększenie oferty zajęć sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych aktywizujących mieszkańców Gminy.
2.2.7.	Budowa nowych i rozbudowa istniejących obiektów pełniących funkcje kulturalno-społeczne, w tym m.in. świetlic wiejskich.

- ✓ Wzrost dostępności i wykorzystania budynków sal wiejskich
- ✓ Wzmocnienie integracji międzypokoleniowej
- ✓ Poprawa zdrowia oraz kondycji psychofizycznej mieszkańców Gminy
- ✓ Kształtowanie postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców
- ✓ Popularyzacja korzystania z obiektów infrastruktury sportowej
- ✓ Powstanie nowej przestrzeni odpowiadającej na potrzeby rozwojowe dzieci i młodzieży
- ✓ Wzrost atrakcyjności i konkurencyjności Gminy
- ✓ Aktywizacja sportowa mieszkańców
- ✓ Minimalizacja zjawiska patologii społecznych

- Liczba wynajęć sal wiejskich (szt.)
- Liczba zmodernizowanych lub nowopowstałych terenów rekreacyjnych (szt.)
- Liczba nowych elementów infrastruktury towarzyszącej obiektów sportowych (szt.)
- Liczba wybudowanych Skateparków (szt.)
- Liczba wybudowanych Centrum Sportu i Rekreacji (szt.)
- Liczba przeprowadzonych akcji, projektów itp. mających na celu wsparcie osób uzależnionych, współuzależnionych i zagrożonych uzależnieniem

CEL STRATEGICZNY II
WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH, EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH CZASU WOLNEGO POPRZECZ INWESTYCJE INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY

CEL OPERACYJNY 2.3.	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p align="center">USŁUGI SENIORALNE – DOSTĘPNE I DOSTOSOWANE DO POTRZEB I OCZEKIWAŃ NAJSTARSZYCH MIESZKAŃCÓW GMINY</p>	2.3.1. Rozwój działalności Klubu Senior+ poprzez zwiększenie liczby dostępnych miejsc oraz poszerzenie zakresu świadczonych usług.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wzrost integracji społecznej wśród seniorów ✓ Eliminacja poczucia pustki i osamotnienia wśród osób starszych ✓ Integracja międzypokoleniowa ✓ Zapewnienie godnej i należytej opieki osobom starszym ✓ Spójność społeczna Gminy Wisznia Mała 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba miejsc w Klubie Senior+ (szt.) • Liczba członków Klubu Senior+ (os.) • Liczba akcji, projektów, warsztatów, zajęć itp. zorganizowanych dla seniorów celem poprawy ich kondycji fizycznej (szt.) • Liczba działań podjętych celem rozbudowy infrastruktury opieki senioralnej (szt.) • Liczba przedsięwzięć przeprowadzonych w ramach funkcjonowania Uniwersytetu Trzeciego Wieku (szt.)
	2.3.2. Poprawa kondycji fizycznej oraz ogólnego samopoczucia osób starszych poprzez działania zmierzające do angażowania seniorów w sport, rekreację, edukację, kulturę i rozrywkę, zarówno w formie stacjonarnej (w tym także w formie „na świeżym powietrzu”) jak i w sposób zdalny.		
	2.3.3. Kompleksowa realizacja systemu polityki senioralnej m.in. poprzez rozbudowę infrastruktury opieki senioralnej oraz świadczenie usług rehabilitacyjnych osobom potrzebującym.		
	2.3.4. Wsparcie działalności Rady Seniorów, zakładające promocję i intensyfikację współpracy z innymi ośrodkami wsparcia senioralnego działającymi w regionie.		

CEL STRATEGICZNY II

WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH, EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH CZASU WOLNEGO POPRZEZ INWESTYCJE INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY

CEL OPERACYJNY 2.4.	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">WYSOKA JAKOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ USŁUG EDUKACYJNYCH UWZGLĘDNIAJĄCYCH POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI KAŻDEGO UCZNIĄ.</p>	<p>2.4.1. Budowa kompleksu szkolno-sportowo-kulturalnego wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą towarzyszącą w Wiszni Małej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost dostępności usług opieki nad dziećmi do lat 3 • Szybszy powrót do aktywności zawodowej kobiet po urlopie macierzyńskim • Prorodzinna polityka gminy zachęcająca osoby młode do zakładania rodziny i wychowywania potomstwa • Konkurencyjność Gminy pod kątem kompleksowej i atrakcyjnej oferty edukacyjnej na każdym etapie życia • Wysokiej jakości infrastruktura szkolna sprzyjająca osiągnięciu lepszych wyników przez uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanych żłobków gminnych (szt.) • Liczba nowo powstałych miejsc przedszkolnych (szt.) • Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów szkolnych (szt.) • Powierzchnia użytkowa Szkoły Podstawowej im. Małego Księcia w Wiszni Małej (m²) • Liczba godzin zajęć pozalekcyjnych oferowanych dzieciom i młodzieży (h) • Liczba uczniów korzystających z zajęć pozalekcyjnych (os.)
	<p>2.4.2. Poprawa istniejącej infrastruktury szkolnej zwiększającej komfort użytkownika i jakość istniejącej bazy dydaktycznej placówek oświatowych Gminy Wisznia Mała.</p>		
	<p>2.4.3. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej poprzez rozwój oferty edukacyjnej poprzez budowę Przedszkola Gminnego zapewniającego wzrost dostępności opieki przedszkolnej na terenie Gminy.</p>		
	<p>2.4.4. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych aktywizujących dzieci i młodzież, służący wsparciu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniów szczególnie uzdolnionych.</p>		

CEL STRATEGICZNY III: POPRAWA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO POPRZEC PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO I ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU.

	3.1.	Poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców Gminy Wisznia Mała poprzez racjonalne, odpowiedzialne i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego.
	3.2.	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej prowadząca do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, zakładającego poszanowanie i troskę o środowisko.
	3.3.	Podejmowanie działań na rzecz wzrostu dostępności i spójności komunikacyjnej Gminy Wisznia Mała, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy w ramach Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.
	3.4.	Wsparcie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ekologii i OZE, prowadzące m.in. do pobudzenia wśród mieszkańców świadomości ekologicznej i postaw prośrodowiskowych.

Na **rozwój gospodarczy** Gminy i jakość życia jej mieszkańców bezpośredni wpływ ma stan środowiska przyrodniczego. Dlatego tak ważne jest, aby podczas podejmowania działań zmierzających do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców Gminy Wisznia Mała, dokonywać **decyzji racjonalnych i odpowiedzialnych**, które uwzględniać będą wykorzystanie zasobów środowiska **naturalnego** w sposób zrównoważony.

Systemy zwodociągowania oraz skanalizowania i zgazyfikowania Gminy Wisznia Mała wymagać będą **kompleksowych i zintegrowanych działań**, zakładających nie tylko modernizację istniejącej infrastruktury technicznej, ale jej rozbudowę i ciągle ulepszanie. Rozwinięta, zmodernizowana i – co istotne – przyjazna **środowisku** infrastruktura techniczna, wspomagać będzie **rozwój gospodarczy** Gminy oraz wzrost jego konkurencyjności w regionie.

Mocny fundament **techniczny**, stanowić będzie bazę dla wzrostu **dostępności i spójności** komunikacyjnej Gminy Wisznia Mała, które osiągnięte zostaną w ramach funkcjonowania **Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego**. Kamieniem milowym tego procesu będzie intensyfikacja działań służących poprawie organizacji transportu zbiorowego, wyrażona w przyjęciu przez Gminę **wspólnego systemu biletowego** dla Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Obecne zmiany zachodzące w **środowisku naturalnym** oraz obowiązki wynikające z jego ochrony determinują skupienie aktywności na zagadnieniach dotyczących nie tylko rozwoju technicznego, szerszego wykorzystania **odnawialnych źródeł energii**, ale też udzielania wsparcia tym przedsięwzięciom technicznym, które podejmują kwestie związane z szeroko rozumianą **ekologią** i **popularyzacją OZE**. Dlatego jednym z kierunków działań Gminy Wisznia Mała stanie się wsparcie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ekologii i OZE, prowadzące m.in. do **pobudzenia wśród mieszkańców świadomości ekologicznej i postaw prośrodowiskowych i zwiększenia ich gotowości i możliwości działania w tym zakresie**.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY III
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OPARTY NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU UWZGLĘDNIAJĄCYCH OCHRONĘ ŚRODOWISKA I
NALEŻYTĄ DBAŁOŚĆ O WALORY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

CEL OPERACYJNY

3.1.

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA I STANU ZDROWIA MIESZKAŃCÓW GMINY WISZNIA MAŁA POPRZEC RACJONALNE, ODPOWIEDZIALNE I ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ

3.1.1.	Edukacja ekologiczna mieszkańców oraz inne działania z zakresu propagowania zasady zrównoważonego rozwoju prowadzące do kształtowania postaw prośrodowiskowych.	✓ Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Wisznia Mała	• Liczba przeprowadzonych ekologicznych akcji edukacyjnych (szt.)
3.1.2.	Zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery poprzez działania promujące i wspierające eko-ocieplenia oraz wymianę źródeł ogrzewania.	✓ Poprawa jakości powietrza	• Liczba wniosków złożonych w ramach programu Czyste Powietrze (szt.)
3.1.3.	Ochrona i zapewnienie bezpieczeństwa środowiska naturalnego, w tym także lasów, łąk i pastwisk, poprzez likwidację nielegalnych (dzikich) wysypisk śmieci.	✓ Obniżenie wskaźników PM10 i PM2,5	• Wartości dla wskaźników pyłów zawieszonych ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
3.1.4.	Utrzymanie oraz udoskonalanie funkcjonowania PSZOK-u, sprzyjającego poprawie czystości na terenie gminy.	✓ Zdrowsze społeczeństwo	• Liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk (szt.)
3.1.5.	Promowanie i rozwój zrównoważonego publicznego transportu zbiorowego poprzez zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego.	✓ Czysta i zadbane przestrzeń, zachęcająca do odpoczynku	• Liczba działań służących utrzymaniu oraz udoskonalaniu funkcjonowania PSZOK-u (szt.)
3.1.6.	Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków gminnych, w tym także budynków komunalnych.	✓ Zwiększenie odzysku odpadów komunalnych	• Liczba zakupionych niskoemisyjnych autobusów (szt.)
3.1.7.	Zatrzymanie wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstawania poprzez promocję i wsparcie dla budowy zbiorników małej retencji, ograniczającej niekorzystne skutki działań człowieka.	✓ Zmniejszenie negatywnego oddziaływania transportu na środowisko naturalne	• Liczba obiektów poddanych termomodernizacji (szt.)
		✓ Poprawa efektywności energetycznej budynków	• Liczba powstałych zbiorników małej retencji (szt.)
		✓ Częściowe odtworzenie naturalnej zdolności retencyjnej gleby	

CEL STRATEGICZNY III

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OPARTY NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU UWZGLĘDNIAJĄCYCH OCHRONĘ ŚRODOWISKA I NALEŻYTĄ DBAŁOŚĆ O WALORY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

CEL OPERACYJNY
3.2.

POBUDZENIE WŚRÓD MIESZKAŃCÓW ŚWIADOMOŚCI
EKOLOGICZNEJ I POSTAW PROŚRODOWISKOWYCH
POPRAZ WSPARCIE DZIAŁAŃ Z ZAKRESU OCHRONY
ŚRODOWISKA, W TYM EKOLOGII I OZE

	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.2.1.	Wsparcie rolnictwa ekologicznego wytwarzającego produkty spożywcze wysokiej jakości, stanowiące wizytówkę Gminy.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wzrost zainteresowania zasadami zdrowego i racjonalnego odżywiania ✓ Promocja lokalnych produktów ✓ Poprawa estetyki przestrzeni publicznej ✓ Uregulowanie stosunków wodnych ✓ Podniesienie efektywności energetycznej budynków ✓ Wzrost zainteresowania odnawialnymi źródłami energii i zwiększenie ich wykorzystania; ✓ Częściowa niezależność energetyczna Gminy ✓ Zdrowsze społeczeństwo ✓ Czysta, pozbawiona zagrożeń dla życia i zdrowia, przestrzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba gospodarstw ekologicznych (szt.) • Liczba produktów lokalnych (szt.) • Liczba nowych nasadzeń (szt.) • Powierzchnia pokryta nowymi nasadzeniami (m²) • Liczba nowych ujęć wody (szt.) • Liczba zainstalowanych urządzeń pozyskujących energię z odnawialnych źródeł (szt.) • Liczba farm fotowoltaicznych (szt.) • Kilogramy usuniętych wyrobów azbestowych (kg)
3.2.2.	Dokonanie nowych nasadzeń drzew oraz zieleni niskiej, zapewniającej zatrzymywanie wód opadowych oraz ochronę przed nadmierny przegrzewaniem się przestrzeni gminnej.		
3.2.3.	Podniesienie efektywności gospodarki wodnej wraz z zapewnieniem mieszkańcom Gminy dostępu do wody pitnej wysokiej jakości poprzez budowę nowego ujęcia wody na terenie Gminy.		
3.2.4.	Wsparcie oraz promocja działań związanych z instalacją urządzeń OZE, które przyczynią się do zredukowania emisji zanieczyszczeń powietrza związanych z przetwarzaniem paliw kopalnych.		
3.2.5.	Zapewnienie mieszkańcom Gminy źródła bezpiecznej, lokalnie wytwarzanej energii odnawialnej poprzez budowę farm fotowoltaicznych.		
3.2.6.	Poprawa zdrowia, ogólnego samopoczucia oraz likwidacja zagrożenia dla zdrowia mieszkańców poprzez przyjęcie przez Gminę programu wspierania likwidacji azbestu.		

CEL STRATEGICZNY III

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OPARTY NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU UWZGLĘDNIAJĄCYCH OCHRONĘ ŚRODOWISKA I NALEŻYTĄ DBAŁOŚĆ O WALORY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

CEL OPERACYJNY 3.3.

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY GMINY, OPARTY NA NOWOCZESNEJ ROZBUDOWANEJ I ZMODERNIZOWANEJ INFRASTRUKTURZE, ZAKŁADAJĄCY POSZANOWANIE I TROSKE O ŚRODOWISKO.

KIERUNKI DZIAŁAŃ		OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.3.1.	Opracowanie kompleksowego systemu budowy, rozbudowy i modernizacji urządzeń sieciowych infrastruktury technicznej (w tym sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej), prowadzącego do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Wisznia Mała.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wzrost dostępności podstawowych urządzeń sieciowych ✓ Zwiększenie bezpieczeństwa i stabilności dostaw wody i odprowadzania ścieków ✓ Zachowanie ciągłości dostaw wody i gazu ✓ Ograniczenie przedostawania się niebezpiecznych substancji do wód powierzchniowych i podziemnych oraz do gleby. ✓ obniżenie kosztów inwestycji związanych z instalacją lokalnych oczyszczalni ✓ Poprawa jakości wody pitnej i zwiększenie bezpieczeństwa dostaw ✓ Przygotowanie merytoryczne władz Gminy do przeprowadzanych inwestycji z zakresu rozbudowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych przyłączy infrastruktury technicznej (szt.) • Długość infrastruktury technicznej (km) • Długość nowo wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (km) • Liczba lokalnych oczyszczalni ścieków (szt.) • Liczba wykonanych fizykochemicznych i mikrobiologicznych badań jakości i czystości wody (szt.) • Liczba wykonanych analiz rzeczowo-finansowych (szt.)
3.3.2.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Wisznia Mała poprzez budowę sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Szewce, Piotrkowiczki, Ozorowice, Malin, Mienice, Machnice, Pierwoszków, Kryniczno, Rogoź.		
3.3.3.	Poprawa jakości uzdatnianej wody z jednoczesnym zwiększeniem wydajności jej produkcji poprzez modernizację istniejących stacji uzdatniania wody.		
3.3.4.	Podjęcie działań zmierzających do zapewnienia wysokiej efektywności oczyszczania ścieków na terenie Gminy poprzez opracowanie koncepcji sieci lokalnych oczyszczalni ścieków.		
3.3.5.	Opracowanie kompleksowych rozwiązań gminnych w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej, zaspokajającej potrzeby i możliwości obecnych i przyszłych mieszkańców gminy oraz zgodnej z jej planami rozwojowymi.		

CEL STRATEGICZNY III

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OPARTY NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU UWZGLĘDNIAJĄCYCH OCHRONĘ ŚRODOWISKA I NALEŻYTĄ DBAŁOŚĆ O WALORY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

CEL OPERACYJNY 3.3.	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY GMINY, OPARTY NA NOWOCZESNEJ ROZBUDOWANEJ I ZMODERNIZOWANEJ INFRASTRUKTURZE, ZAKŁADAJĄCY POSZANOWANIE I TROSKĘ O ŚRODOWISKO.	3.3.6. Regulacja stosunków wodnych na terenie Gminy poprzez budowę nowych oraz utrzymanie istniejących urządzeń melioracji wodnej.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nawodnienie gruntów na obszarach z niedoborem wody ✓ Odwodnienie terenów, na których występuje nadmiar wody ✓ Włączenie cyfrowe mieszkańców ✓ Rozwój usług teleinformatycznych ✓ Wzrost konkurencyjności informatycznej Gminy ✓ Zwiększenie komfortu sieciowego mieszkańców i turystów ✓ Zwiększenie wykrywalności popełnianych na terenie Gminy przestępstw ✓ Spadek przestępczości ✓ Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowo wybudowanych urządzeń melioracji wodnej • Długość sieci internetowej (km) • Powierzchnia • Liczba zamontowanych kamer monitoringu (szt.) • Liczba popełnionych przestępstw na terenie Gminy (szt)
	3.3.7. Wzrost dostępności usług cyfrowych zapobiegający wykluczeniu cyfrowemu poprzez rozbudowę sieci internetowej.		
	3.3.8. Budowa punktów bezpłatnego dostępu do Internetu (HotSpot) przyczyniających się do niwelowania różnic w dostępie do informacji i wyrównania szans edukacyjnych.		
	3.3.9. Podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców Gminy poprzez wyposażenie kluczowych miejsc publicznych w system monitoringu.		

CEL STRATEGICZNY III
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OPARTY NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU UWZGLĘDNIAJĄCYCH OCHRONĘ ŚRODOWISKA I
NALEŻYTĄ DBAŁOŚĆ O WALORY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

CEL OPERACYJNY 3.4.	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ WZROSTU DOSTĘPNOŚCI I SPÓJNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ GMINY WISZNIA MAŁA, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM WSPÓŁPRACY W RAMACH WRÖF	3.4.1.	Budowa, przebudowa oraz rozbudowa infrastruktury drogowej zapewniającej wzrost dostępności i spójności komunikacyjnej gminy Wisznia Mała.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wzrost dostępności i spójności komunikacyjnej gminy Wisznia Mała ✓ Zapewnienie efektywniejszej eksploatacji infrastruktury drogowej ✓ Sprawniejsze połączenia z miastem Wrocław jako ośrodkiem funkcjonalnym ✓ Zmniejszenie wypadków drogowych z udziałem pieszych ✓ Wzrost zainteresowania turystyką pieszą i rowerową ✓ Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego wśród kierowców i pieszych ✓ Wzrost atrakcyjności Gminy jako miejsca idealnego do uprawy turystyki pieszo-rowerowej ✓ Optymalizacja funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie Gminy ✓ Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza ✓ Zmniejszenie natężenia ruchu drogowego <ul style="list-style-type: none"> • Długość wybudowanej i przebudowanej infrastruktury drogowej (km) • Długość wybudowanych chodników (km) • Długość wybudowanych dróg rowerowych (km) • Liczba nowych elementów infrastruktury okołodrogowej (szt.) • Liczba wypadków drogowych (szt.) • Liczba przyjętych wspólnych systemów biletowych dla WrOF (szt.) • Liczba elektronicznych tablic informacyjnych zamontowanych na przystankach (szt.) • Udział procentowy ruchu dobowego (%)
	3.4.2.	Zapewnienie mieszkańcom oraz turystom spójnego, bezpiecznego i wygodnego poruszania się po terenie Gminy, poprzez budowę, rozbudowę oraz remonty ciągów pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	
	3.4.3.	Budowa oraz modernizacja istniejącej infrastruktury zapewniającej bezpieczeństwo ruchu pieszego i rowerowego, w tym: przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlanych, oświetlenia, znaków ostrzegawczych itp.	
	3.4.5.	Intensyfikacja działań służących poprawie organizacji transportu zbiorowego poprzez przyjęcie przez Gminę wspólnego systemu biletowego dla Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.	
	3.4.6.	Optymalizacja funkcjonowania gminnego transportu zbiorowego poprzez wyposażenie przystanków autobusowych w elektroniczne tablice informacyjne.	

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wisznia Mała oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

Gmina Wisznia Mała położona jest w północno-wschodniej części Województwa Dolnośląskiego, pomiędzy rzeką Widawą na południu, a Wzgórzami Trzebnickimi na północy. Ogólna powierzchnia gminy wynosi 10 333 ha, z czego 939,3 ha stanowi obszar leżący w granicach poligonu wojskowego. Na terenie Gminy występują tereny w większości niezabudowane, użytkowane głównie do celów rolniczych. Ponadto obszar Gminy pokryty jest dwoma kompleksami leśnymi

Od strony południowej graniczy bezpośrednio z miastem Wrocław, z którym wykazuje silne powiązania funkcjonalne. Gmina Wisznia Mała charakteryzuje się gęstą siecią powiązań komunikacyjnych, zarówno drogowych jak i kolejowych, świadczących o wysokim poziomie zagospodarowania obszaru. Wśród najważniejszych ciągów komunikacyjnych wymienić należy drogę ekspresową S5, drogę ekspresową S8, drogę wojewódzką DW359, drogę wojewódzką DW342 oraz linię kolejową nr 270.

Użytki rolne zajmują w Gminie około 64,8% ogólnej powierzchni gminy, co jest wielkością porównywalną ze średnią w województwie dolnośląskim (64,7%). Prawie 87,9% użytków rolnych w Gminie stanowią grunty orne, 9,9% stanowią łąki i pastwiska 2,2% użytków rolnych stanowią sady.

Na rozwój przestrzenny Gminy Wisznia Mała w głównej mierze wpływa jej położenie we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym oraz procesy suburbanizacji, które sprawiają przenoszenie się mieszkańców z miasta na tereny wiejskie. Wzrost zainteresowania terenami przeznaczanymi pod rozwój mieszkalnictwa przekłada się na wzrost udziału terenów zabudowanych, przy jednoczesnym spadku powierzchni użytków rolnych.

Tereny zabudowane pozostają najbardziej skoncentrowane wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Coraz większym powodzeniem wśród nowych mieszkańców cieszą się tereny położone w bliskości lasów, ścieżek spacerowych i innych elementów naturalnego środowiska przyrodniczego. W nadchodzących latach, największy rozwój funkcji mieszkaniowej przewiduje się w południowej i wschodniej części gminy. Ważne jest jednak, aby w procesie kształtowania struktury przestrzennej władze samorządowe starały się ograniczyć rozproszenie zabudowy poprzez stymulację jej koncentracji i ciągłości.

Zmiany w strukturze przestrzennej Gminy Wisznia Mała wynikają z rozwoju terytorialnego terenów przeznaczonych pod inwestycje, a w szczególności na cele zabudowy mieszkaniowej oraz aktywności gospodarczej. Zmiany dotyczą również rozwoju sieci komunikacyjnej oraz rozwoju nowych inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej.

Zgodnie ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wisznia Mała część II tj. kierunki rozwoju przestrzennego, głównymi problemami funkcjonalno-przestrzennymi gminy Wisznia Mała są:

- chaotyczne zainwestowania, nie zachowujące zasad ładu przestrzennego,
- zainwestowanie mieszkaniowe w rejonach zagrożeń przekroczeń norm poziomu hałasu i spalin,
- zabudowa w obszarach niewskazanych do zabudowy, np. w terenach zalewowych,
- konflikty wynikające z sąsiedztwa inwestycji uciążliwych dla środowiska,
- brak wykształconego centrum usługowego gminy,
- braki w sieci komunikacyjnej,
- niewłaściwe parametry dróg i ulic.

Dlatego określając kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Wisznia Mała zakłada się:

- ✓ racjonalizację rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy poprzez właściwe wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych,
- ✓ rozwój infrastruktury technicznej poprzez rozbudowę i modernizację systemu komunikacyjnego oraz uzbrojenia technicznego w gminie.
- ✓ ochronę i podniesienie walorów środowiska naturalnego gminy poprzez tworzenie różnych form ochrony,
- ✓ ochronę i podniesienie walorów środowiska kulturowego gminy poprzez tworzenie różnych form ochrony oraz prowadzenie polityki przestrzennej uwzględniającej zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego,
- ✓ utrzymanie znaczącej roli produkcji rolniczej na obszarze gminy poprzez wykorzystanie i ochronę kompleksów najlepszych gleb
- ✓ poprawę warunków życia mieszkańców poprzez stworzenie zróżnicowanej sieci usługowej w gminie, w tym m.in. usług oświaty, zdrowia i kultury,
- ✓ rozwój regionalny poprzez uwzględnienie zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- ✓ poprawę warunków życia mieszkańców poprzez rozwój rynku pracy – wzmocnienie potencjału gospodarczego poprzez tworzenie stref aktywności gospodarczej,
- ✓ rozwój i budowa zintegrowanej koncepcji turystyki i wypoczynku na terenie gminy,
- ✓ zwiększenie wpływów do budżetu gminy poprzez tworzenie dogodnych warunków do inwestowania,
- ✓ ochronę walorów środowiska naturalnego gminy poprzez tworzenie różnych form ochrony oraz ograniczenie inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska,
- ✓ ochronę przed powodzią poprzez modernizację i budowę systemu obwałowań, zakaz zabudowy wałów, terenów między wałami oraz ograniczenie zabudowy obszarów położonych bezpośrednio przy wałach.

Zaznaczyć jednak należy, że Gmina Wisznia Mała dokonuje działań i przedsięwzięć mających na celu odpowiednie przekształcenia oraz rewaloryzację terenów problemowych. W ten sposób na przestrzeni ostatnich lat ład przestrzenny w Gminie Wisznia Mała uległ znaczącej poprawie, a estetyka i harmonia przestrzeni gminnej pozostaje na wysokim poziomie.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Wisznia Mała wynikają również z celów i kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego wskazanych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego oraz wynikających z niego postulatów kierowanych bezpośrednio do Gminy, jakimi są:

W zakresie kierunku
**1.3. ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ WOJEWÓDZTWA POPRZEZ
WYZNACZENIE OBSZARÓW OPTYMALNEJ LOKALIZACJI
NOWYCH INWESTYCJI.**

1. *Uwzględnianie w studiach gmin obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji, wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo jako terenów lokalizacji budynków lub budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów oraz jako rekomendowanych przedsiębiorcom optymalnych lokalizacji nowych inwestycji w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji.*

W zakresie kierunku

**2.1. STWORZENIE SPÓJNEGO REGIONALNEGO SYSTEMU OCHRONY PRZYRODY,
FUNKCJONUJĄCEGO W RAMACH STRUKTUR KRAJOWYCH I EUROPEJSKICH**

1. *Wyłączenie obszarów chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2018 r. poz. 2389 z późn. zm.).*

W zakresie kierunku

4.1. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ W RAMACH SIECI TEN7T

1. *Uwzględnienie w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego możliwości realizacji inwestycji przebudowa drogi wojewódzkiej nr 342 od drogi wojewódzkiej nr 341 w m. Pęgów do północnej granicy m. Wrocławia.*

W zakresie kierunku

**4.2. INTEGRACJA DZIAŁAŃ W RAMACH GŁÓWNYCH KORYTARZY DROGOWYCH O
KLUCZOWYM I STRATEGICZNYM ZNACZENIU Z PUNKTU WIDZENIA ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA**

1. *W ramach wskazanych ciągów drogowych:*
  - ✓ korytarz (warszawski) drogi ekspresowej S8 – przebieg: A8 od węzła Wrocław Południe – Wrocław Psie Pole – dalej jako S8 Oleśnica – Kępno – Sieradz,
  - ✓ Korytarz (poznańsko-hradecki) – przebieg: S5 Rawicz – Trzebnica – Wrocław Północ – dalej jako DK5 Wrocław Południe – dalej jako S8 Magnice – dalej jako DK8 Łagiewniki – Ząbkowice Śląskie, Kłodzko – Kudowa-Zdrój granica państwa,
  - ✓ Korytarz (alternatywy S5) – przebieg: DK5 węzeł Żmigródek – Trzebnica – Wrocław,
  - ✓ Korytarz (trasy staro obornickiej) – przebieg: DW342 Wrocław – Oborniki Śląskie

Postuluje się o uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednoczenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład danego korytarza. Szczególnie istotnym jest zapewnienie możliwości dostosowania parametrów technicznych dróg do obowiązujących normatywów, w oparciu o realne uwarunkowania terenowe. W miarę możliwości należy ograniczać lokalizację nowych zjazdów oraz skrzyżowań z drogami dojazdowymi i lokalnymi. Obsługa przyległych terenów powinna odbywać się poprzez już istniejące zjazdy, skrzyżowania oraz nowe drogi o klasie co najmniej zbiorczej, a dotyczy to w szczególności dróg klasy technicznej G i GP. W ramach wskazanych korytarzy należy dążyć do realizacji ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego.

Zaznaczyć należy, że w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego zawarte są również rekomendacje dedykowane grupie określonej jako „wszystkie gminy” oraz jednostkom należącym do określonych obszarów funkcjonalnych. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, Gmina Wisznia Mała należy do grupy:

- ✓ Gmin, w granicach Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego – Strefa I: centralna strefa intensywnego rozwoju WrOF (wykaz nr 1)
- ✓ Gmin, w granicach obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo (wykaz nr 6)

- ✓ Gmin, w granicach których zlokalizowane są tereny zamknięte, strefy ochronne dla terenów zamkniętych, obszary ograniczonego użytkowania oraz kolejowe tereny zamknięte i ich strefy ochronne (wykaz nr 8)
- ✓ Gmin, w których zlokalizowane są udokumentowane niezagospodarowane złoża kopalin o znaczeniu krajowym i regionalnym oraz obszary ochrony zbiorników wód podziemnych (wykaz nr 9)

Przynależność Gminy Wisznia Mała do Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego została podkreślona w osobnym zestawie postulatów dotyczących pożądanych zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym WrOF, którymi dla Gminy Wisznia Mała są:

1. DZIAŁANIA Z ZAKRESU POPRAWY FUNKCJONOWANIA WĘZŁA MIEJSKIEGO NA SIECI TEN-T:

- Budowa tzw. Trasy Obornickiej
- Uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość realizacji wielopoziomowych bezkolizyjnych przejazdów kolejowych przez linie w sieci TEN-T oraz na pozostałych liniach we Wrocławskim Węźle Kolejowym.

2. DZIAŁANIA Z ZAKRESU POPRAWY FUNKCJONOWANIA KORYTARZY TRANSPORTOWYCH ORAZ REALIZACJI KOLEI AGLOMERACYJNEJ WE WROF:

- Przeprowadzenie szczegółowych analiz dot. możliwości rozbudowy dróg wjazdowych do Wrocławia o buspasy prowadzące do pierwszego zintegrowanego węzła przesiadkowego na terenie miasta.

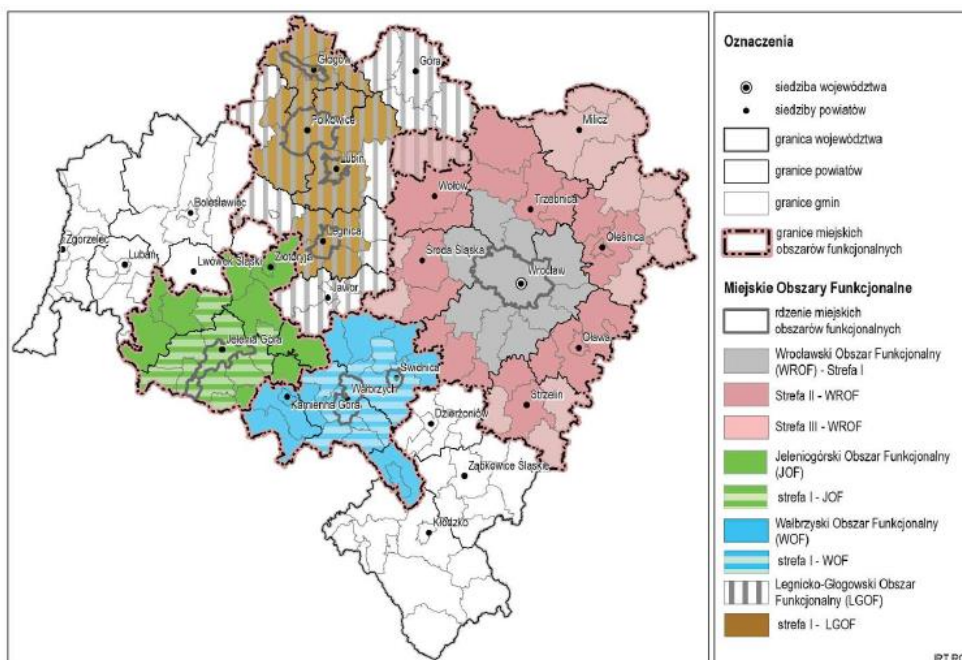
3. DZIAŁANIA Z ZAKRESU WDRAŻANIA SYSTEMU ZIELONEJ INFRASTRUKTURY:

- Współpraca przy opracowaniu strategii tworzenia i wdrażania Systemu Zielonej Infrastruktury WrOF.
- W granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI) wprowadzanie ustaleń i wytycznych pozwalających na unikanie kolizji kierunków rozwoju.
- Preferowanie w granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI) przeznaczeń terenów, w rozumieniu przepisów rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
- W granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI) oznaczonych symbolami: PZB_1, PZB_2, PZB_3, PZB_WP_1, PZB_WP_2, PZB_WP_3, PZB_WT_2, PZB_WT_3 przeznaczenie gruntów o niskiej klasie bonitacyjnej, tj. V i VI w miarę możliwości pod zalesienia i zadrzewienia.
- W granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI) oznaczonych symbolami: PZA_WT_2, PZA_WT_3, PZB_WT_2, PZB_WT_3, PZC_WT_2, PZC_WT_3, PZA_WT_WP_2, PZC_WT_WP_2, PZC_WT_WP_3 i PZC_MS_3 ustalenie wytycznych pozwalających na wyznaczanie terenów umożliwiających uprawianie narciarstwa zjazdowego oraz całorocznych torów saneczkowych.

4. DZIAŁANIA Z ZAKRESU OGRANICZANIA NEGATYWNYCH SKUTKÓW ZJAWISK NATURALNYCH – POWODZI I SUSZY.

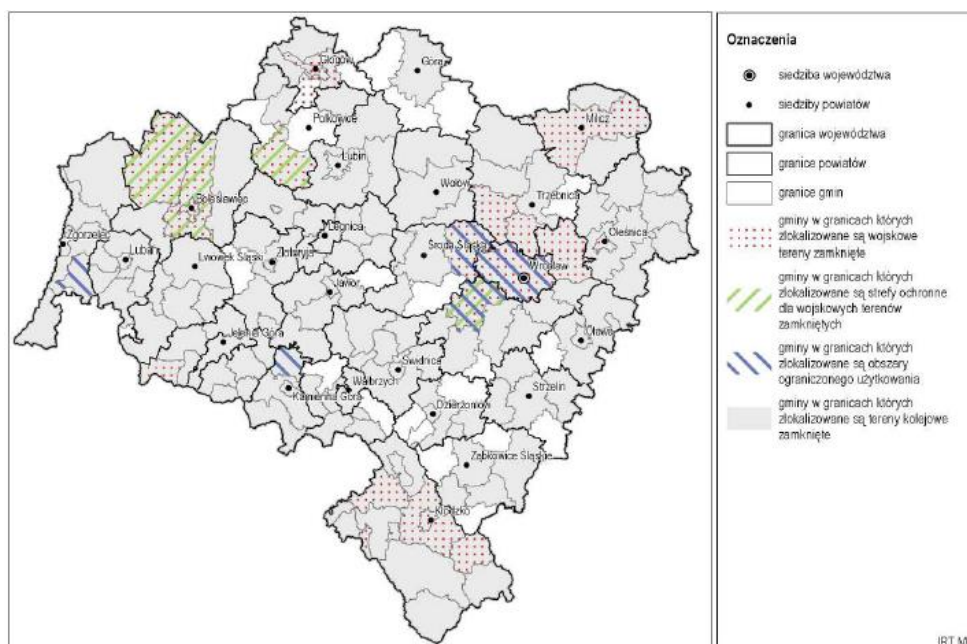
- Ograniczanie zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia oraz uwzględnieniem cyklicznych zalewów.
- W granicach jednostek Zielonej Infrastruktury (ZI), wyznaczanie w miarę możliwości, w lokalnych obniżeniach w bezpośrednim sąsiedztwie cieków naturalnych terenów pod lokalizację zbiorników małej retencji.

Rysunek 6. Granice miejskich obszarów funkcjonalnych.

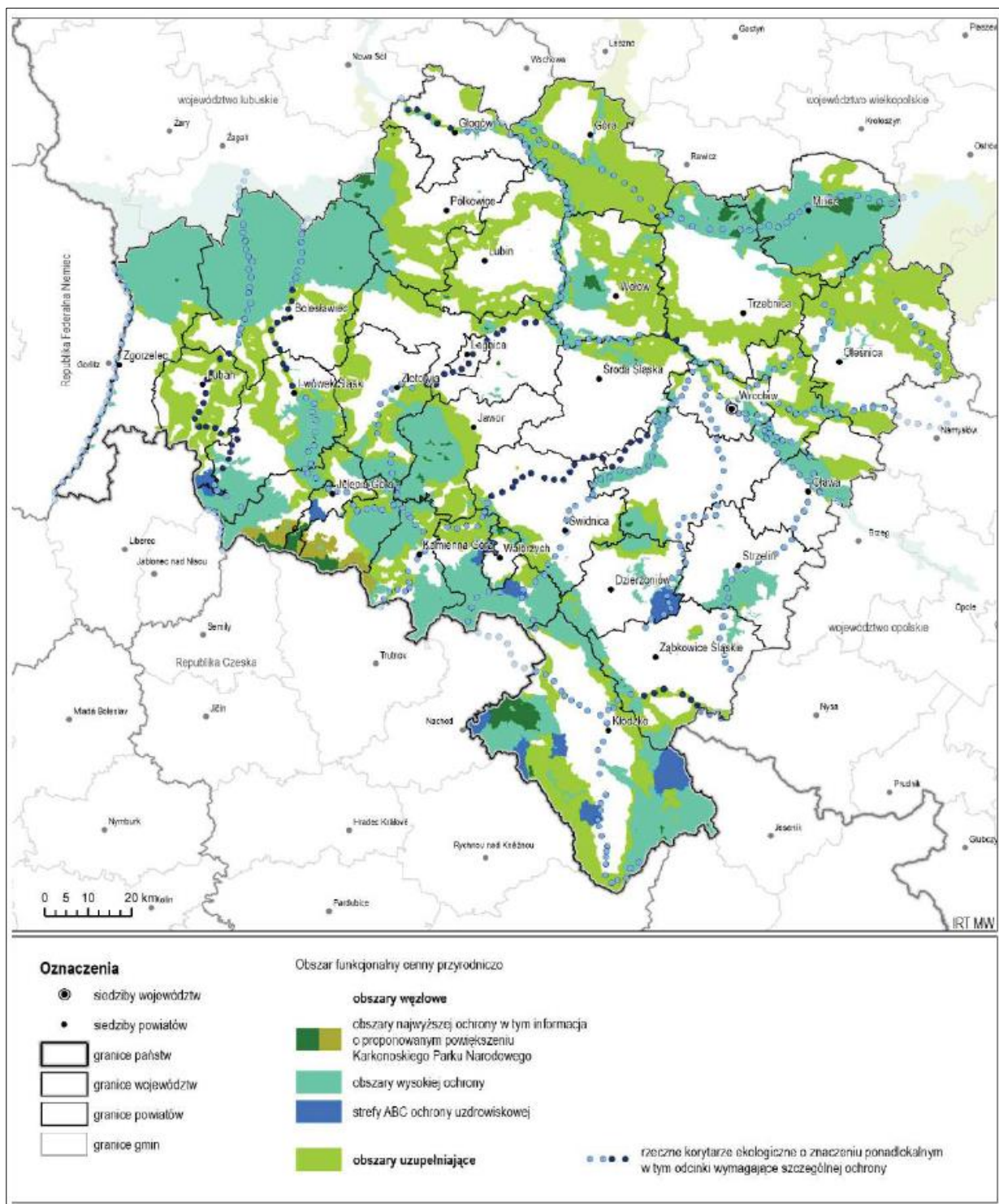
Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Rysunek 7. Tereny zamknięte i obszary ograniczonego użytkowania w województwie dolnośląskim 2019 r.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Rysunek 8. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się nie tylko do zidentyfikowanych problemów na obszarze Gminy Wisznia Mała, ale są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030 roku jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) czy Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 ze Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO DO 2030 ROKU	STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030
<p style="text-align: center;">CEL STRATEGICZNY 1 EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE GOSPODARCZEGO POTENCJAŁU REGIONU.</p> <p>1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów.</p> <p>1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki.</p> <p>1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu.</p> <p>1.4. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich.</p>	<p style="text-align: center;">CEL STRATEGICZNY I</p> <p style="text-align: center;">KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY WISZNIA MAŁA, POPRZEZ TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI I WZMOCNIENIA WALORÓW PRZESTRZENNYCH.</p> <hr/> <p>Cel operacyjny 1.1.: Gmina Wisznia Mała atrakcyjna i otwarta dla turystów uprawiających różne formy turystyki.</p> <hr/> <p>Cel operacyjny 1.2.: Wzrost rozpoznawalności lokalnych zasobów gminy, przekładający się na promocję i atrakcyjność dostępnych produktów oraz istniejących walorów kulturowych</p> <hr/> <p>Cel operacyjny 1.3.: Gmina Wisznia Mała atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej z względu na uwarunkowania przestrzenne, dostęp do wykwalifikowanych pracowników oraz lokalne uwarunkowania gospodarcze.</p>
	<p style="text-align: center;">CEL STRATEGICZNY III</p> <p style="text-align: center;">ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OPARTY NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU UWZGLĘDNIAJĄCYCH OCHRONĘ ŚRODOWISKA I NALEŻYTĄ DBAŁOŚĆ O WALORY ŚRODOWISKA NATURALNEGO</p> <hr/> <p>Cel operacyjny 3.2.: Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej prowadząca do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, zakładającego poszanowanie i troskę o środowisko.</p> <hr/> <p>Cel operacyjny 3.3.: Podejmowanie działań na rzecz wzrostu dostępności i spójności komunikacyjnej Gminy Wisznia Mała, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy w ramach Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.</p>

**CEL STRATEGICZNY 2
POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI
USŁUG PUBLICZNYCH**

2.1. Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej.

2.2. Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych.

2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych

CEL STRATEGICZNY II

**WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH,
EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH CZASU
WOLNEGO POPRZECZ INWESTYCJE
INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE
ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ
DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY**

Cel operacyjny 2.1.: Zwiększenie dostępności świadczonych usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami

Cel operacyjny 2.2.: Upowszechnienie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej

Cel operacyjny 2.3.: Usługi senioralne – dostępne i dostosowane do potrzeb i oczekiwań najstarszych mieszkańców gminy.

Cel operacyjny 2.4.: Wysoka jakość i dostępność usług edukacyjnych uwzględniających potrzeby i możliwości każdego ucznia.

Krajobraz Gminy Wisznia Mała:
miejsowość Ozorowice

**CEL STRATEGICZNY 3
WZMOCNIENIE REGIONALNEGO
KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO**

- 3.1. Kształtowanie postaw obywatelskich.
- 3.2. Wzrost społecznej integracji.
- 3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy.
- 3.4. Poprawa efektywności kształcenia.
- 3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.
- 3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych.

CEL STRATEGICZNY I

**KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE
POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY
WISZNIA MAŁA, POPRZEZ TWORZENIE
DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI
I WZMOCNIENIA WALORÓW
PRZESTRZENNYCH.**

Cel operacyjny 1.1.: Gmina Wisznia Mała atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na uwarunkowania przestrzenne, dostęp do wykwalifikowanych pracowników oraz lokalne uwarunkowania gospodarcze.

Cel operacyjny 1.3.: Gmina Wisznia Mała atrakcyjna i otwarta dla turystów uprawiających różne formy turystyki.

CEL STRATEGICZNY II

**WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH,
EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH
CZASU WOLNEGO POPRZEZ INWESTYCJE
INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE
ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ
DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY**

Cel operacyjny 2.1.: Zwiększenie dostępności świadczonych usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci do lat 3 oraz osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 2.2.: Upowszechnienie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Cel operacyjny 2.3.: Usługi senioralne – dostępne i dostosowane do potrzeb i oczekiwań najstarszych mieszkańców gminy.

Cel operacyjny 2.4.: Wysoka jakość dostępności usług edukacyjnych uwzględniających potrzeby i możliwości każdego dziecka w przedszkolach i szkołach podstawowych.

DOLNOŚLĄSKIEGO DO 2030 ROKU**CEL STRATEGICZNY 3
WZMOCNIENIE REGIONALNEGO
KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO**

- 3.1. Kształtowanie postaw obywatelskich.
- 3.2. Wzrost społecznej integracji.
- 3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy.
- 3.4. Poprawa efektywności kształcenia.
- 3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.
- 3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych.

WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030**CEL STRATEGICZNY II****WZROST JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH,
EDUKACYJNYCH ORAZ DOTYCZĄCYCH
CZASU WOLNEGO POPRZEZ INWESTYCJE
INFRASTRUKTURALNE I PRZYGOTOWANIE
ZINTEGROWANEJ OFERTY SPOŁECZNEJ
DEDYKOWANEJ MIESZKAŃCOM GMINY**

Cel operacyjny 3.1.: Poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców Gminy Wisznia Mała poprzez racjonalne, odpowiedzialne i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego.

Cel operacyjny 3.4.: Wsparcie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ekologii i OZE, prowadzące m.in. do pobudzenia wśród mieszkańców świadomości ekologicznej i postaw prośrodowiskowych.

**STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA
DOLNOŚLĄSKIEGO DO 2030 ROKU****STRATEGIA ROZWOJU GMINY
WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030****CEL STRATEGICZNY 4
ODPOWIEDZIALNE WYKORZYSTANIE
ZASOBÓW I OCHRONA WALORÓW
ŚRODOWISKA NATURALNEGO I
DZIEDZICTWA KULTUROWEGO**

- 4.1. Poprawa stanu środowiska.
- 4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska.
- 4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi.
- 4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego.
- 4.6. Rozwój gospodarki cyrkularnej.

**CEL STRATEGICZNY 4
ODPOWIEDZIALNE WYKORZYSTANIE
ZASOBÓW I OCHRONA WALORÓW
ŚRODOWISKA NATURALNEGO****CEL STRATEGICZNY III****ROZWÓJ INFRASTRUKTURY
TECHNICZNEJ OPARTY NA ZASADACH
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
UWZGLĘDNIAJĄCYCH OCHRONĘ
ŚRODOWISKA I NALEŻYTĄ DBAŁOŚĆ
O WALORY ŚRODOWISKA NATURALNEGO**

Cel operacyjny 3.1.: Poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców Gminy Wisznia Mała poprzez racjonalne, odpowiedzialne i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego.

Cel operacyjny 3.2.: Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej prowadząca do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, zakładającego poszanowanie i troskę o środowisko.

Cel operacyjny 3.3.: Podejmowanie działań na rzecz wzrostu dostępności i spójności komunikacyjnej Gminy Wisznia Mała, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy w ramach Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Cel operacyjny 3.4.: Wsparcie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ekologii i OZE, prowadzące m.in. do pobudzenia wśród mieszkańców świadomości ekologicznej i postaw prośrodowiskowych

I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- 4.1. Poprawa stanu środowiska.
- 4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska.
- 4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi.
- 4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego.
- 4.6. Rozwój gospodarki cyrkularnej.

CEL STRATEGICZNY I

KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY WISZNIA MAŁA, POPRZEZ TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI I WZMOCNIENIA WALORÓW PRZESTRZENNYCH.

Cel operacyjny 1.1.: Gmina Wisznia Mała atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na uwarunkowania przestrzenne, dostęp do wykwalifikowanych pracowników oraz lokalne uwarunkowania gospodarcze.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO DO 2030 ROKU

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY 5 WZMOCNIENIE PRZESTRZENNEJ SPÓJNOŚCI REGIONU.

- 5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej.
- 5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych.
- 5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.

CEL STRATEGICZNY I

KOMPLEKSOWE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY WISZNIA MAŁA, POPRZEZ TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI I WZMOCNIENIA WALORÓW PRZESTRZENNYCH.

Cel operacyjny 1.1.: Gmina Wisznia Mała atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na uwarunkowania przestrzenne, dostęp do wykwalifikowanych pracowników oraz lokalne uwarunkowania gospodarcze.

Cel operacyjny 1.2.: Wzrost rozpoznawalności lokalnych zasobów gminy, przekładający się na promocję i atrakcyjność dostępnych produktów oraz istniejących walorów kulturowych.

Cel operacyjny 1.3.: Gmina Wisznia Mała atrakcyjna i otwarta dla turystów uprawiających różne formy turystyki.

CEL STRATEGICZNY 5 WZMOCNIENIE PRZESTRZENNEJ SPÓJNOŚCI REGIONU.

- 5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej.
- 5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych.

CEL STRATEGICZNY III

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ OPARTY NA ZASADACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU UWZGLĘDNIAJĄCYCH OCHRONĘ ŚRODOWISKA I NALEŻYTA DBAŁOŚĆ O WALORY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.

Cel operacyjny 3.2.: Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej prowadząca do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, zakładającego poszanowanie i troskę o środowisko.

Cel operacyjny 3.3.: Podejmowanie działań na rzecz wzrostu dostępności i spójności komunikacyjnej Gminy Wisznia Mała, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy w ramach Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Cel operacyjny 3.4.: Wsparcie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ekologii i OZE, prowadzące m.in. do pobudzenia wśród mieszkańców świadomości ekologicznej i postaw prośrodowiskowych

Ponadto, w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Gmina Wisznia Mała została wskazana jako lokalizacja dla następujących inwestycji celu publicznego:

1. WWW Widawa - przebudowa systemu zabezpieczeń przed powodzią, gm. Czernica, Długołęka, Wisznia Mała i Wrocław:

A. Modernizacja i przebudowa istniejących obwałowań wraz z budowlami wałowymi, budowa nowych odcinków wałów. Łączna długość - 26,475 km.

B. Przebudowa koryta Widawy w km 10+70 - 9+00 polegająca na budowie kanału rozdzielającego wody w obszarze międzywała.

2. Budowa linii 400 kV Czarna – Pasikurowice wraz z rozbudową stacji w tym ciągu liniowym (PSE S.A.)

3. Linia 400 kV „Plewiska Bis” – Pasikurowice (operator elektroenergetycznego systemu przesyłowego nie przewiduje realizacji inwestycji).

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. W proces realizacji strategii zaangażowany będzie sektor publiczny (władze samorządowe, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Wisznia Mała, Rada Gminy oraz odpowiednie komórki Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego. Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. program ochrony środowiska, program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, wieloletni program gospodarowania zasobem Gminy czy programy jednoroczne. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina sporządzi ocenę aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z wieloletnim programem sporządzania planów miejscowych.

Wdrażając Strategię, Gmina Wisznia Mała będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową.

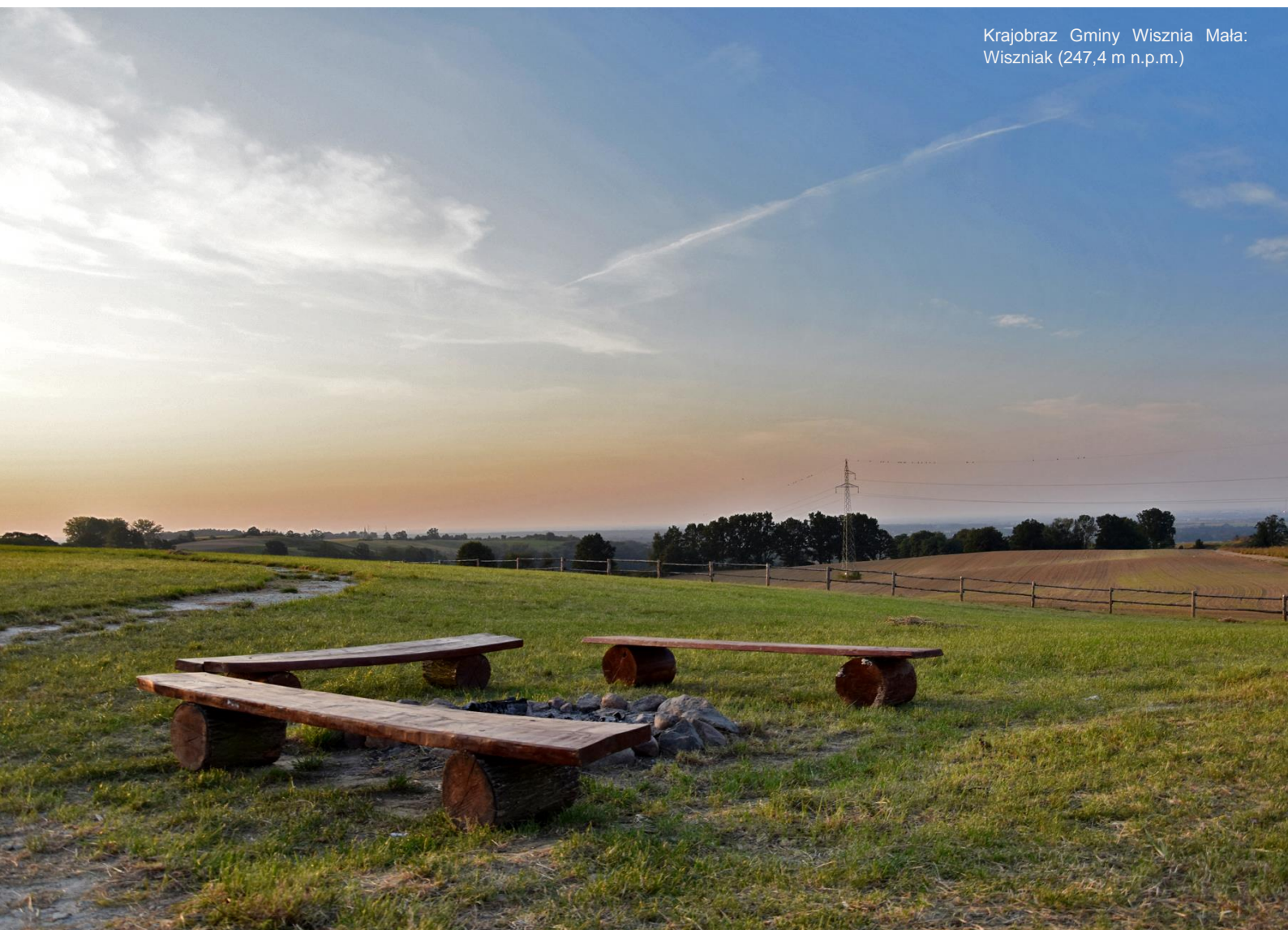

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z **lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową**. Dodatkowo gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat trzebnicki oraz Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Gmina Wisznia Mała dąży do wszelkich starań by w perspektywie nadchodzących lat rozwój społeczno-gospodarczy następował w duchu *Smart Village*, bazując na połączeniu nowoczesnych narzędzi i technologii dla polepszenia jakości życia oraz podniesienia standardu usług publicznych dla obywateli. Działania te podejmowane będą przy lepszym wykorzystaniu zasobów oraz mniejszym wpływie na środowisko.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności burmistrza w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady miejskiej i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Krajobraz Gminy Wisznia Mała:
Wisznia (247,4 m n.p.m.)

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Wisznia Mała na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, stanowiących zarówno wydatki bieżące jak i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego, ogólnopolskich programów operacyjnych, Krajowego Planu Odbudowy, Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- środki budżetu państwa i państwowych funduszy celowych;
- programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych Gminy Wisznia Mała.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem trzebnickim, gminami zrzeszonymi w ZIT WrOF oraz województwem dolnośląskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Zgodnie z uchwałą VIII/XXXI/323/21 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2034, potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach 2021-2034 wyniesie około 75,2 mln zł.

ZAŁĄCZNIKI

DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ,
GOSPODARCZEJ
I SPOŁECZNEJ

GMINY WISZNIA
MAŁA

Wisznia Mała

Moje miejsce

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	66
1.1. Informacje ogólne.....	66
1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	68
1.3. Transport i łączność	71
1.4. Walory przyrodnicze i kulturowe	75
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	81
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	81
2.2. Infrastruktura i środowisko	86
<i>Infrastruktura drogowa .....</i>	<i>86</i>
<i>Urządzenia sieciowe .....</i>	<i>87</i>
<i>Gospodarka odpadami .....</i>	<i>91</i>
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska .....</i>	<i>93</i>
2.3. Stan finansów samorządowych	93
<i>Wykonanie budżetu .....</i>	<i>93</i>
<i>Struktura dochodów i wydatków .....</i>	<i>95</i>
<i>Potencjał inwestycyjny .....</i>	<i>99</i>
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	100
3.1. Demografia.....	100
3.2. Kapitał społeczny	105
<i>Przedszkola i żłobki .....</i>	<i>105</i>
<i>Edukacja .....</i>	<i>108</i>
<i>Kultura i sport .....</i>	<i>112</i>
<i>Bezpieczeństwo publiczne .....</i>	<i>115</i>
<i>Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy .....</i>	<i>115</i>
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	119

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

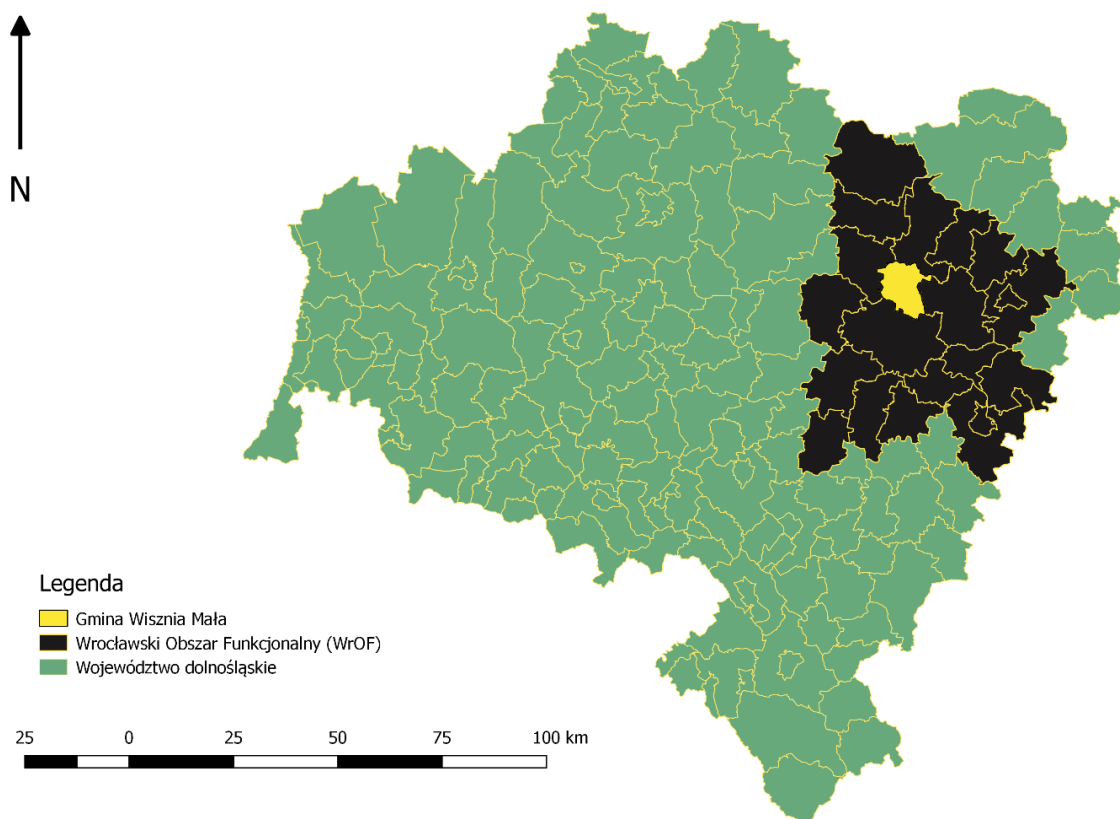
1.1. Informacje ogólne

Gmina Wisznia Mała znajduje się w północno-wschodniej części województwa dolnośląskiego i jest najbardziej oddaloną na południe gminą powiatu trzebnickiego, sąsiadującą bezpośrednio z Miastem Wrocław. Przez Gminę przepływa rzeka Widawa, która stanowi jednocześnie naturalną południową granicę Gminy. Ponadto, na terenie jednostki znajdują się również inne (mniejsze) cieki wodne: potok Ława, potok Mienia oraz cieki Rakowski Potok i Jagielnik. Zbiorniki wód stojących, które występują na terenie Gminy, pełnią głównie funkcje hodowlane, przeciwpożarowe oraz retencyjne.

Gmina Wisznia Mała graniczy:

- ♦ od strony południowej z miastem Wrocław,
- ♦ od zachodu i północnego zachodu z gminą Oborniki Śląskie,
- ♦ od północy i północnego wschodu z gminą Trzebnica,
- ♦ od wschodu i południowego wschodu z gminą Długołęka.

Rysunek 9. Położenie administracyjne Gminy Wisznia Mała na tle Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego i województwa dolnośląskiego.

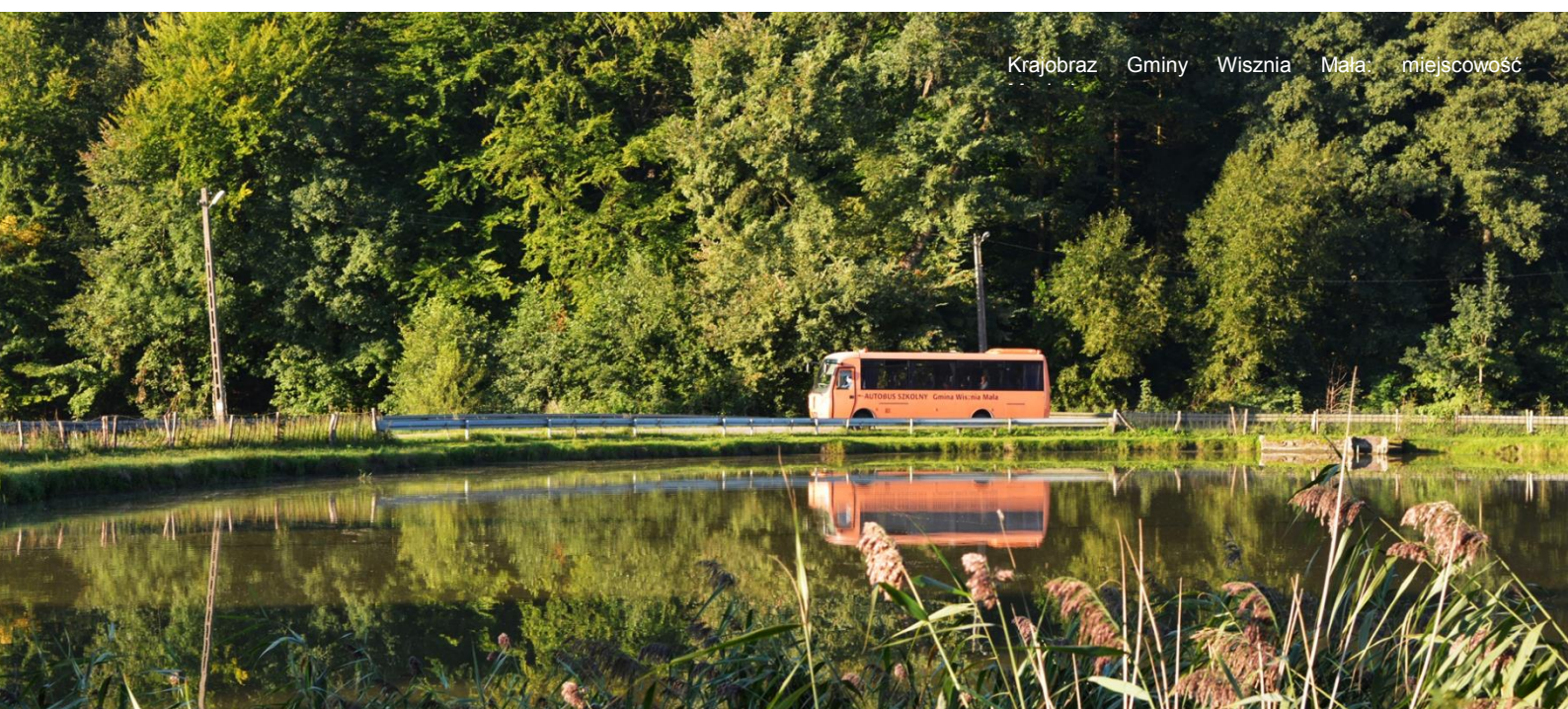
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Wrocławski Obszar Funkcjonalny (WrOF)

Gmina Wisznia Mała należy do Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WrOF), w skład którego wchodzi również: Gmina Wrocław, Miasto i Gmina Jelcz-Laskowice, Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie, Gmina Siechnice, Gmina Trzebnica, Miasto i Gmina Sobótka, Miasto Oleśnica, Gmina Długołęka, Gmina Czernica, Gmina Kobierzyce, Gmina Miękinia, Gmina Oleśnica, Gmina Wisznia

Mała, Gmina Żórawina, Miasto Gmina Oborniki Śląskie, Gmina Zawonia, Gmina Dobroszyce oraz Miasto Olawa.

Wrocławski Obszar Funkcjonalny (WrOF) zostały wyznaczony jako strefa, w której oddziaływanie miasta Wrocławia oraz jego wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy jednostek sąsiadujących jest najbardziej zauważalny. Obszar ten stanowi pole zintegrowanej współpracy poszczególnych gmin w zakresie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Terytorialne podejście do zagadnień rozwojowych, postrzeganych jako zespół powiązań funkcjonalnych, ma za zadanie konstruktywne określenie celów, a także poprawne dobranie instrumentów, które zrealizują zakładane cele uwzględniając specyfikę danego obszaru w regionie. Obecność Gminy Wisznia Mała w strukturze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego zwiększa jej potencjał rozwojowy, wpływając jednocześnie na równowagę rozwojową w województwie. Obszary gmin i miast mają szczególne znaczenie (z uwagi na ich lokalizację w sąsiedztwie Wrocławia) w rozwiązywaniu problemów społeczno-gospodarczych. Wspólne prowadzenie polityki w obszarach funkcjonalnych zwiększa możliwości rozwojowe i wspólne rozwiązywanie problemów, takich jak rozlewanie się miast, czy sprawna organizacja transportu w obszarze codziennych dojazdów.

Zdiagnozowanie oraz ustanowienie obszaru funkcjonalnego niesie dla gmin członkowskich szereg korzyści, do których najczęściej zalicza się: dostęp do dużego i zróżnicowanego rynku pracy, w tym również rozwój specjalistycznych rynków, dużą liczbę i duże zróżnicowanie podmiotów gospodarczych na terenie obszaru, większą mobilność ludności i przedsiębiorców oraz rozwój sieci teleinformatycznej. Niemniej jednak, obszary funkcjonalne mierzą się również ze zjawiskami negatywnymi, którymi są m.in. chaotyczny rozwój zabudowy wpływający na kondycję i degradację przestrzeni publicznej oraz silna suburbanizacja, która, jeśli jest niekontrolowana, wpływa negatywnie na ład przestrzenny i atrakcyjność strefy podmiejskiej. Obszar objęty WrOF zajmuje 2338 km², co stanowi prawie 12% powierzchni Dolnego Śląska. Obszary wiejskie zajmują 1928 km² (82% całej powierzchni WrOF), a obszary miejskie 410 km² (18% całej powierzchni WrOF). Powyższe dane sprawiają, że WrOF stanowi największą aglomerację w województwie dolnośląskim.

Powierzchnia Gminy Wisznia Mała wynosi 10 333 ha, jednak zaznaczyć należy, że 9% tej powierzchni stanowi obszar leżący w granicach poligonu wojskowego. Jednostkami należącymi administracyjnie do Gminy Wisznia Mała jest 16 sołectw: Kryniczno, Krzyżanowice, Ligota Piękna, Machnice, Malin, Mienice, Ozorowice, Pierwoszów, Piotrowiczki, Psary, Rogoź, Strzeszów, Szewce, Szymanów, Wisznia Mała oraz Wysoki Kościół.

Rysunek 10. Położenie Gminy Wisznia Mała na tle gmin sąsiadujących

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Pojęcie ładu przestrzennego w Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 741, 784, 922.) określone zostało jako takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Na terenie Gminy Wisznia Mała ład przestrzenny w największym stopniu zachowany został w miejscowościach, w których dominującą formą zabudowy pozostała historyczna zabudowa wiejska. Pomimo upływu lat zabudowania zachowały swoją jedność stylistyczną, której odzwierciedleniem pozostaje spójny charakter architektury, odznaczający się umiarem i zachowaniem zasad skali. Zabudowa powstająca od lat 70 XX w. odznaczała się cechami wpływającymi negatywnie na zachowanie ładu przestrzennego. Tereny były dzielone w sposób charakterystyczny dla osiedli miejskich, czyli architektonicznych sześcianów, których kształt stanowił element obcy w naturalnym wiejskim krajobrazie. Ponadto, wymienić należy niespójne usytuowanie budynków, niewłaściwe proporcje i nieliczenie się z zastanym sąsiedztwem.

Obszar gminy pokryty jest wyraźnie zachowanymi układami osadniczymi, wśród których wymienić należy:

- ♦ ulicówki (Mienice, Ozorowice, Piotrkowiczki, Rogoź, Strzeszów, Szewce, Szymanów), które posiadają zabudowę zwartą, charakteryzująca się usytuowaniem budynków mieszkalnych wzdłuż drogi wiejskiej;
- ♦ wielodrożnice z dominującym zespołem dworskim w układzie przestrzennym (Malin, Wisznia Mała, Machnice);

- ♦ wsie posiadające charakterystyczne elementy dla dawnych majątków tj. zabudowy folwarczne oraz zespoły pałacowo-parkowe; formy te nie przyjmują jednak układu dominującego (Ozorowice, Strzeszów, Piotrkowiczki).

Czynnikiem determinującym rozkład procesów rozwojowych jest przebieg drogi ekspresowej S5 wraz z drogą wojewódzką nr 359 (była droga krajowa nr 5). Obie drogi tworzą oś północ - południe.

Zlokalizowanie drogi ekspresowej w jednostce przestrzennej ułatwia komunikację mieszkańców z głównymi ośrodkami funkcjonalnymi, a także wpływa pozytywnie na ich mobilność oraz podatność przedsiębiorców na wybieranie terenów inwestycyjnych będących w sąsiedztwie drogi ekspresowej.

Niemniej, obecność dróg szybkiego ruchu wywołuje także szereg niekorzystnych dla funkcjonowania Gminy skutków. Do najczęściej wymienianych uciążliwości związanych z drogami ekspresowymi zalicza się wysoki poziom hałasu, zanieczyszczenie powietrza wywołane spalinami oraz wzmożone natężenie ruchu samochodowego obniżające walory środowiskowe gminy.

Na terenie Wiszni Małej nadrzędnym dokumentem planistycznym jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wisznia Mała. Obowiązujący obecnie dokument stanowi załącznik do uchwały nr VIII/XXV/273/20 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 3 listopada 2020 r. Zaznaczyć jednak należy, że władze samorządowe prowadzą prace zmierzające do wskazania w Studium obszarów przeznaczonych pod rozwój energii fotowoltaicznej oraz usystematyzowania i zmiany ustaleń w zakresie dróg⁴.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy obowiązują 43 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (z czego 5 uchwalonych było przed 2003 r.), co sprawia, że udział powierzchni gminy pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi 57,1%.

Zaznaczyć należy, że Gmina Wisznia Mała nieustannie pracuje nad nowymi dokumentami służącymi zachowaniu ładu przestrzennego. W aktualizacji znajdują się 2 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a 11 jest w trakcie opracowywania. Szacunkowy udział powierzchni gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego będących w trakcie opracowywania lub aktualizacji wynosi 7,7%. Jest to ok. 796 ha, jednak zaznaczyć należy, że 242,5 ha to tereny, dla których dotychczas nie obowiązywał plan miejscowy.

Trudnością dla racjonalnego zagospodarowania przestrzennego są również zapisy ustawowe, które unieważniły plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone przed 1994 r. Aktualne przepisy prawne stanowią, że do momentu sporządzenia nowych planów miejscowych, Gminy posiadają możliwość wydawania decyzji o warunkach zabudowy na terenach pozbawionych planów⁵. Decyzje te, w znacznie większości przypadków, nie muszą uwzględniać ustaleń przestrzennych Studium, co prowadzi w wielu przypadkach do pogłębiania się rozproszenia zabudowy oraz intensyfikacji chaosu przestrzennego. Pamiętać należy, że jedynie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dają jednostkom samorządu terytorialnego możliwość kreowania i wpływania na zagospodarowanie przestrzenne obszaru.

Poniższa tabela obrazuje jak na tle powiatu trzebnickiego kształtowała się liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2016-2020. Liczba ta, zarówno w powiecie jak i w Gminie od 2016 r. nieustannie rośnie. Świadczy to o dużym ruchu budowlanym, jaki ma miejsce na tym obszarze.

Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Wiszni Małej przewyższała w 2019 r. liczbę dla powiatu o 2,31 co świadczy o częstym wybieraniu terenu Gminy jako miejsca potencjalnego ulokowania zabudowy mieszkaniowej. Zarówno w powiecie trzebnickim, jak i Gminie Wisznia Mała rokrocznie wydawanych jest więcej decyzji o warunkach zabudowy niż w roku poprzednim.

Tab. 1. Liczba decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydanych w latach 2016-2020.

⁴ Rada Gminy Wisznia Mała 30 września 2020 r. podjęła uchwałę nr VII/XXIV/262/20 w sprawie zmiany uchwały nr VIII/XXII/245/20 z dnia 30 czerwca 2020 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wisznia Mała w zakresie rozszerzenia zakresu przedmiotu sporządzanej zmiany Studium o usystematyzowanie i zmianę ustaleń w zakresie dróg, w tym publicznych w granicach gminy Wisznia Mała.

⁵ Przy spełnieniu warunków wynikających z art. 61 ust 1. Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741, 784, 922.)

		2016	2017	2018	2019	2020
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Wisznia Mała	64	63	81	89	82
	powiat	462	410	413	522	463
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Wisznia Mała	6,36	6,18	7,81	8,43	7,71
	powiat	5,50	4,85	4,87	6,12	5,43
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	Wisznia Mała	28	9	20	21	13
	powiat	106	63	98	88	89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Barierą w procesie rozwoju Gminy Wisznia Mała jest również, wspomniany wcześniej, bardzo duży udział gruntów o klasach bonitacyjnych I-III (pokrywający ponad połowę Gminy), które objęte są ochroną na podstawie Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1161, z 2020 r. poz. 471.). Ustawa nakłada obowiązek uzyskania zgody Ministra rolnictwa i rozwoju wsi w przypadku niemal każdego nowego terenu inwestycyjnego wyznaczanego na takim obszarze. Zauważyć należy, że proces uzyskiwania zgody w znaczącej części przypadków jest bardzo drogi, nieskuteczny, a ponadto potrafi trwać nawet do kilku lat.

Jako główne elementy zagospodarowania przestrzennego pogarszające ład przestrzenny w gminie wymienić należy: obszary wymagające rewitalizacji, tereny niezagospodarowane, ogólny stan techniczny budynków oraz budowli, natężenie reklam i banerów w przestrzeni publicznej, a także fermy drobiu i uciążliwe zakłady produkcyjne.

1.3. Transport i łączność

Obszar gminy Wisznia Mała pokryty jest rozwiniętą siecią dróg, której poszczególne długości wyglądają następująco:

107,2 km	dróg gminnych
39,5 km	dróg powiatowych
14,3 km	autostrad i dróg ekspresowych
9,6 km	dróg wojewódzkich
1 km	drogi krajowej
200 km	pozostałych gminnych dróg nieutwardzone

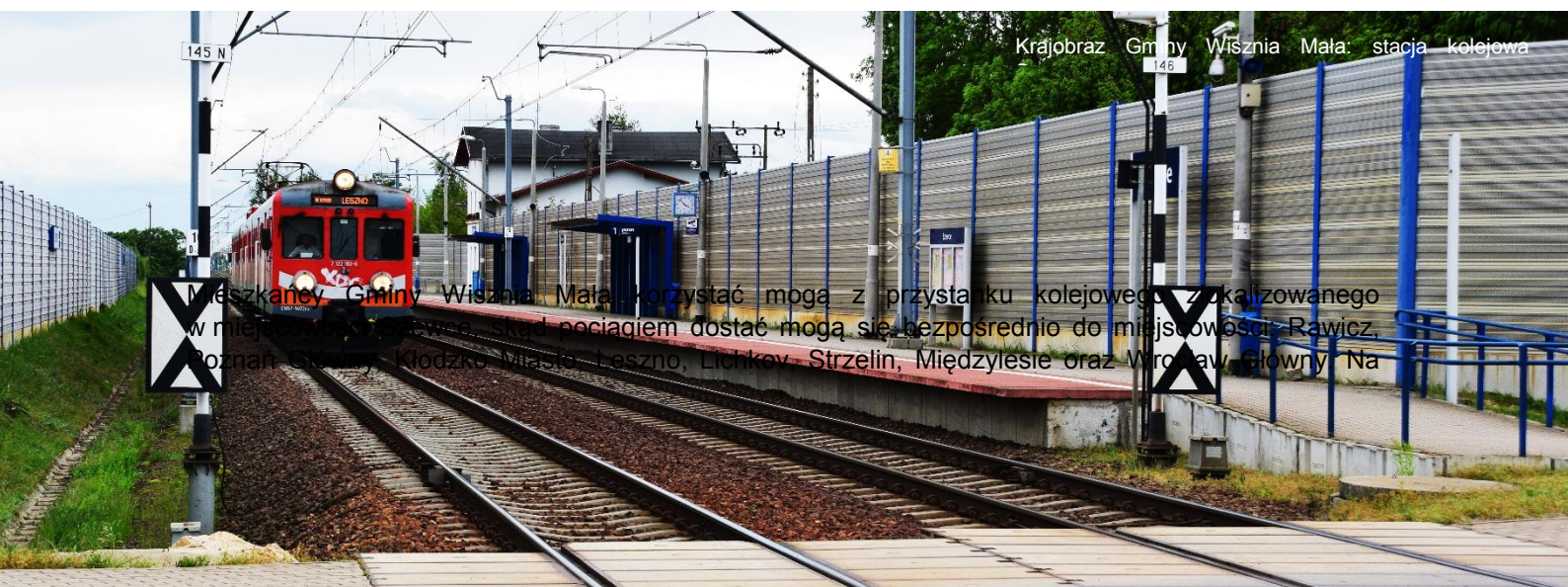

Przez gminę przebiegała droga krajowa DK5 łącząca (wraz z odcinkiem drogi krajowej nr 91 między Grudziądzem a Gdańskiem) jedne z największych aglomeracji miejskich w Polsce, tj. Trójmiasto, aglomeracje: bydgoską, poznańską, wrocławską oraz wałbrzyską. Po uruchomieniu drogi ekspresowej S5 (będąca drogą krajową o statusie drogi ekspresowej), odcinek dawnej drogi krajowej DK5 otrzymał status drogi wojewódzkiej DW359. Ponadto, przez południowy fragment Gminy przebiega droga ekspresowa S8, której węzeł znajduje się tuż za południową granicą gminy, na terenie Wrocławia, nieopodal miejscowości Psary. Dzięki niej i Autostradowej Obwodnicy Wrocławia z terenu Gminy Wisznia Mała można łatwo i szybko dotrzeć do autostrady A4 (dojazd z centrum Gminy, zależnie od natężenia ruchu, wynosi ok. dwadzieścia pięć minut).

Komunikacja zbiorowa na terenie gminy świadczona jest przez kilka podmiotów. Jednym z nich jest Gmina Wisznia Mała, dla której usługi komunikacyjne świadczy wybrany w zapytaniu ofertowym pn. „Świadczenie usług lokalnego zbiorowego transportu publicznego dla mieszkańców Gminy Wisznia Mała” operator MT Bus Mariusz Wieczorek. Ponadto, mieszkańcy Gminy skorzystać mogą z komunikacji podmiejskiej, obsługiwanej przez Dolnośląskie Linie Autobusowe, której organizatorem jest Miasto Wrocław w porozumieniu z Gminą Wisznia Mała. Linie autobusowe nr 908 i 930 dojeżdżają do miejscowości Szymanów, Psary i Krzyżanowice. Usługi komunikacyjne świadczą również przewoźnicy prywatni w tym np. Ekspres Bus.

Wszystkie miejscowości Gminy Wisznia Mała tj.: Piotrkowiczki, Wisznia Mała, Mienice, Pierwosów, Machnice, Strzeszów, Szewce, Ozorowice, Rogoź, Kryniczno, Ligota Piękna, Malin, Psary, Szymanów, Wysoki Kościół oraz Krzyżanowice – są obsługiwane przez transport zbiorowy.

W południowo-zachodniej części Gminy przebiega linia kolejowa nr 271 relacji Wrocław Główny - Poznań Główny. Jest to zelektryfikowana, prawie w całości dwutorowa linia kolejowa znaczenia państwowego o długości 164,212 km. Linia ta stanowi element Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) - magistrali E 59 ujętej w Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych liniach kolejowych (AGC). Jest to obecnie jeden z najintensywniej eksploatowanych odcinków infrastruktury zarządzanej przez PKP Polskie Linie Kolejowe.

Mieszkańcy Gminy Wisznia Mała korzystają z przystanku kolejowego zlokalizowanego w miejscowości Psary. Stąd pociągami można bezpośrednio do miejscowości Rawicz, Poznań, Wrocław, Kłodzko, Międzybóże, Leszno, Lichów, Strzelin, Międzyzłote oraz Wrocław Główny. Na

stacji zatrzymują się jedynie pociągi osobowe. Pociągi kursują ze średnią częstotliwością co 32 minut. Podróż do Wrocławia pociągiem REGIO zajmuje 22 minuty, natomiast podróż pociągiem REGIO do Poznania 2 h 17 minut.

Ponadto, w miejscowość Pierwoszów (na trasie Trzebnica-Wrocław) zlokalizowana jest stacja kolejowa, której obecność może mieć istotne znaczenie w procesie rozwoju mieszkalnictwa oraz potencjału turystyczno-rekreacyjnego regionu. Położenie miejscowości w krainie Wzgórz Trzebnickich oraz nieopodal centrum wypoczynkowo-konferencyjnego "Miłocin" wraz z planowanym powiązaniem sieci dróg rowerowych ze wspomnianą stacją kolejową, przyczynić może się do rozwoju społeczno-gospodarczego nie tylko Pierwoszowa, ale i całej Gminy Wisznia Mała.

Warto również zaznaczyć, że w trakcie ostatnich konsultacji społecznych dotyczących planu miejscowego, mieszkańcy Pierwoszowa jednoznacznie zdiagnozowali, że oddalenie stacji od centrum miejscowości jest na tyle wystarczające, by hałas towarzyszący ruchowi pociągów nie był uciążliwy, jednak na tyle daleko, by braki w infrastrukturze towarzyszącej (chodniki, oświetlenia, bezpieczne przejścia) działały zniechęcająco na korzystanie ze stacji w okresie jesienno-zimowym.

W miejscowości Szymanów zlokalizowane jest również Lotnisko Szymanów, będące lądowiskiem sportowym Aeroklubu Wrocławskiego. Lądowisko posiada dwie trawiaste drogi startowe. Pas o długości 700 m i o szerokości 560 m. W południowej części lotniska znajdują się dwa charakterystyczne hangary o powierzchni 3500 m² i 5500 m² oraz cztery mniejsze w jego południowo-zachodniej części. Na południowo-wschodnim skraju znajduje się basen spadochronowy tzw. *swoop pond* o wymiarach 80x20 m. Na lotnisku działa także koncesjonowana stacja paliw, na której dostępne są paliwa lotnicze AVGAS 100LL oraz benzyna bezołowiowa UL91.

Lotnisko w Szymanowie wpisuje się w krajobraz regionu nieprzerwanie od 1983 r. Obecnie pełni funkcję szkoleniową, rekreacyjno-sportową oraz biznesową. Rozwój gminy oraz regionu pozostaje ściśle związany z możliwością zapewnienia połączeń lotniczych, w ramach tzw. General Aviation, z którego korzystać mogą przedstawiciele lokalnego biznesu Szymanów, co stanowi znakomite uzupełnienie i odpowiedź na wzrastające zapotrzebowanie dla lotnictwa cywilnego. Atrybutem lotniska jest położenie 4 km od granic Wrocławia, obwodnicy A8 oraz dróg S8, S5 umożliwiające bezpieczne, wygodne i szybkie przemieszczanie, co nie tylko pozytywnie wpływa na rozwój biznesu, ale jest także istotnym elementem aktywności rekreacyjnej, dostarczającej wielu możliwości dla zwiększania potencjału gospodarki Gminy Wisznia Mała. Rozwój lotniska w Szymanowie realizowany dzięki inwestycjom w infrastrukturę spełniającą wszystkie wymogi eksploatacyjne i bezpieczeństwa dla lotnictwa cywilnego bez wątplenia wpisuje się w I CEL STRATEGICZNY niniejszej strategii, który zakłada kompleksowe wykorzystanie potencjału gospodarczego Gminy Wisznia Mała, poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, turystyki i wzmocnienia walorów przestrzennych.

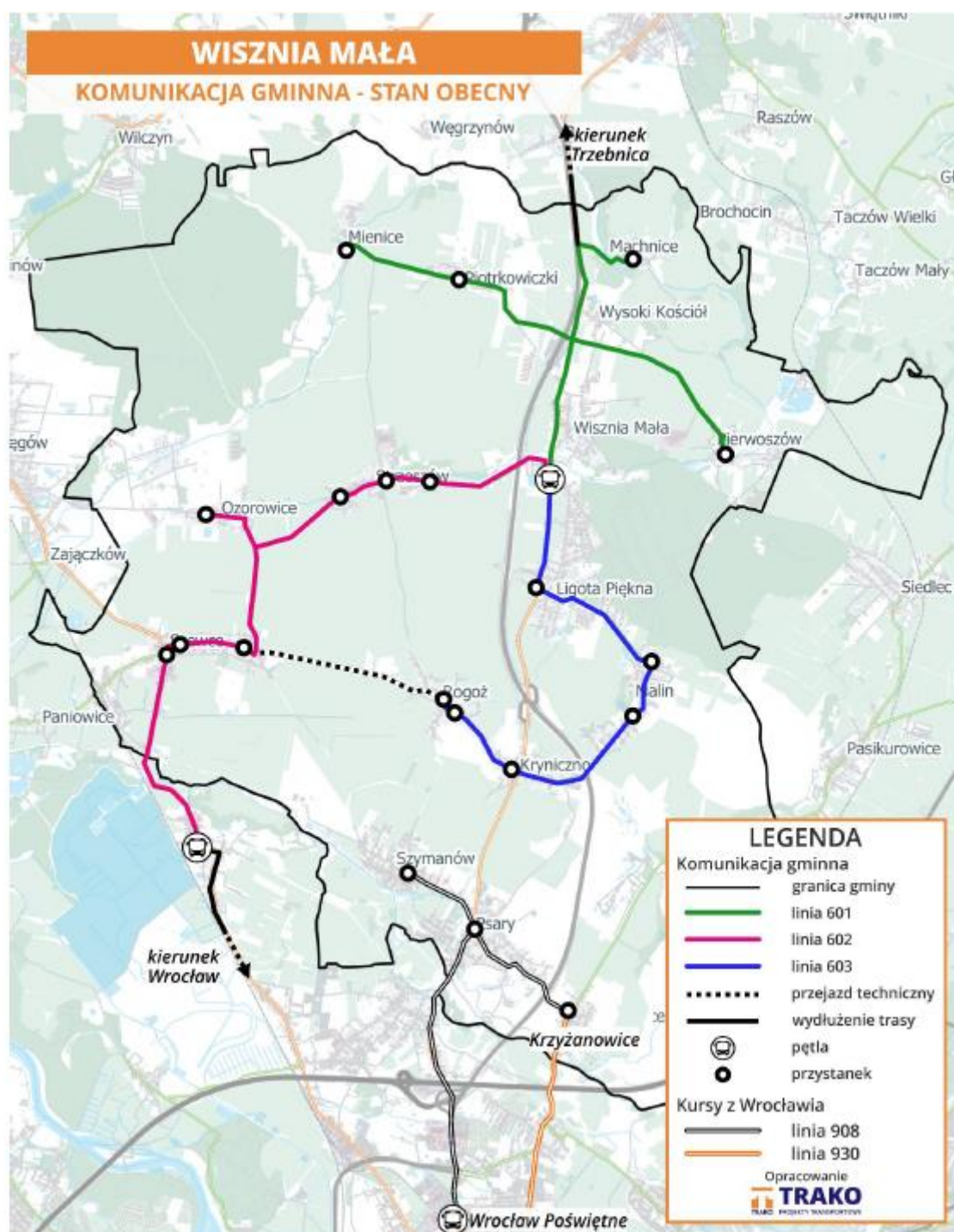
Wśród najpilniejszych inwestycji mogących znacznie wpłynąć na potencjał lotniska w Szymanowie wymienić należy:

- betonowy pas startowy umożliwiający całoroczne prowadzenie operacji lotniczych,
- infrastrukturę kontroli lotów zapewniającą bezpieczeństwo wykonywania operacji lotniczych,
- modernizację i budowę hangarów, które umożliwią całoroczną obsługę i hangarowanie statków powietrznych,
- wyposażenie terenu w infrastrukturę drogową zapewniającą komfort użytkowania obiektów,
- rozbudowę infrastruktury szkoleniowej.

Nieustanna troska o ochronę zasobów naturalnych, a także konieczność adaptacji jednostek samorządu terytorialnego do zachodzących zmian klimatycznych, determinować będzie również podjęcie działań zmierzających do określenia możliwości ładowania samochodów elektrycznych oraz przechowywania i dystrybuowania wodoru na terenie lotniska Szymanów. Działania te w sposób bezpośredni zwiększyłyby potencjał wykorzystania „zielonej” energii w Gminie Wisznia Mała.

Rysunek 11. Schemat obecnego stanu komunikacji gminnej Gminy Wisznia Mała.

Źródło: Plan Rozwoju Komunikacji Gminnej w Wiszni Małej.

Pomimo rozwiniętej sieci dróg oraz bliskości połączenia kolejowego, Gmina Wisznia Mała dostrzega zasadność oraz potrzebę intensyfikacji działań służących poprawie organizacji transportu zbiorowego. Do najpilniejszych działań w tym zakresie należy wydłużenie tras autobusowych oraz zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów. Jednym ze sposobów na optymalizację działania komunikacji zbiorowej jest ujednoczenie taryfy biletowej dla całego Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WroF). W tym celu przeprowadzona została "Analiza funkcjonalno-finansowa opracowania i wdrożenia koncepcji wspólnego systemu biletowego we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym", której celem było wskazanie możliwych i optymalnych wariantów wdrażania i funkcjonowania wspólnego systemu z uwzględnieniem wykorzystania jednego nośnika biletu.

Jak wskazano w analizie, jednym z głównych problemów integracji ośrodków wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego jest trudność w łatwym i płynnym poruszaniu się mieszkańców pomiędzy ośrodkami gminnymi oraz miastem centralnym. Mnogość dostępnych form transportu publicznego na terenie ZIT WrOF (komunikacja miejska, podmiejska, międzymiastowa, kolejowa) i związana z tym różnorodność oferty biletowej poszczególnych organizatorów i operatorów, w sposób znaczący ogranicza atrakcyjność i dostępność komunikacji publicznej.

Prace nad Planem Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocław (PZM MOFW / SUMP - Sustainable Urban Mobility Plan) wciąż trwają i mają zakończyć się do grudnia 2021 r. Jednakże z dostępnej analizy możliwości ujednoczenia systemu biletowego wynika, że *wspólny bilet* dla ZIT WrOF może zostać wprowadzony najwcześniej w 2027 roku. Czas ten wynika z trwających do 2027 r. zobowiązań Miasta Wrocławia względem dotychczasowych operatorów.

1.4. Walory przyrodnicze i kulturowe

Podział Polski na jednostki fizyczno-geograficzne określa położenie Gminy Wisznia Mała na różnych obszarach. Część północna gminy położona jest w mezoregionie Wzgórz Trzebnickich i charakteryzuje się falistą rzeźbą terenu, z kolei część południowa i środkowa o rzeźbie równinnej i niskofalistej, wchodzi w skład mezoregionu Równiny Oleśnickiej.

Na obszarze gminy grunty leśne zajmują około 1310 ha, co daje 13% całej powierzchni Gminy. Dodatkowo, występują również grunty zadrzewione i zakrzewione zajmujące powierzchnię około 55 ha.

Zdecydowaną większość, bo ponad 1305 ha stanowią lasy państwowe. Lasy prywatne zajmują około 36 ha. Drzewostan lasów w głównej mierze tworzą sosny, dęby i świerki z domieszką brzozy, grabu oraz modrzewia. Do największych kompleksów leśnych należą przede wszystkim obszary na zachód od Mienic i na północny-wschód od Ligoty Pięknej.

Użytki rolne zajmują w gminie około ok. 7350 ha, co stanowi niecałe 71% powierzchni Gminy. Zaznaczyć należy, że tereny te pokryte są głównie glebami objętymi ochroną gruntów rolnych (klasy bonitacyjne I-III).

Uchwałą Nr V/XXVIII/164/09 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 24 czerwca 2009 r. na terenie Gminy wyznaczony został „Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Trzebnickie”, który zajmuje powierzchnię 3440,0000 ha. Ochrona prawna ustanowiona została z uwagi na unikatowy, bardzo zróżnicowany krajobraz oraz bogactwo i dynamikę ekosystemów. Fakt, że w sąsiedztwie terenu brak jest wielkopowierzchniowych zabudowanych przestrzeni sprawia, że Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Trzebnickie stanowić może naturalny korytarz ekologiczny.

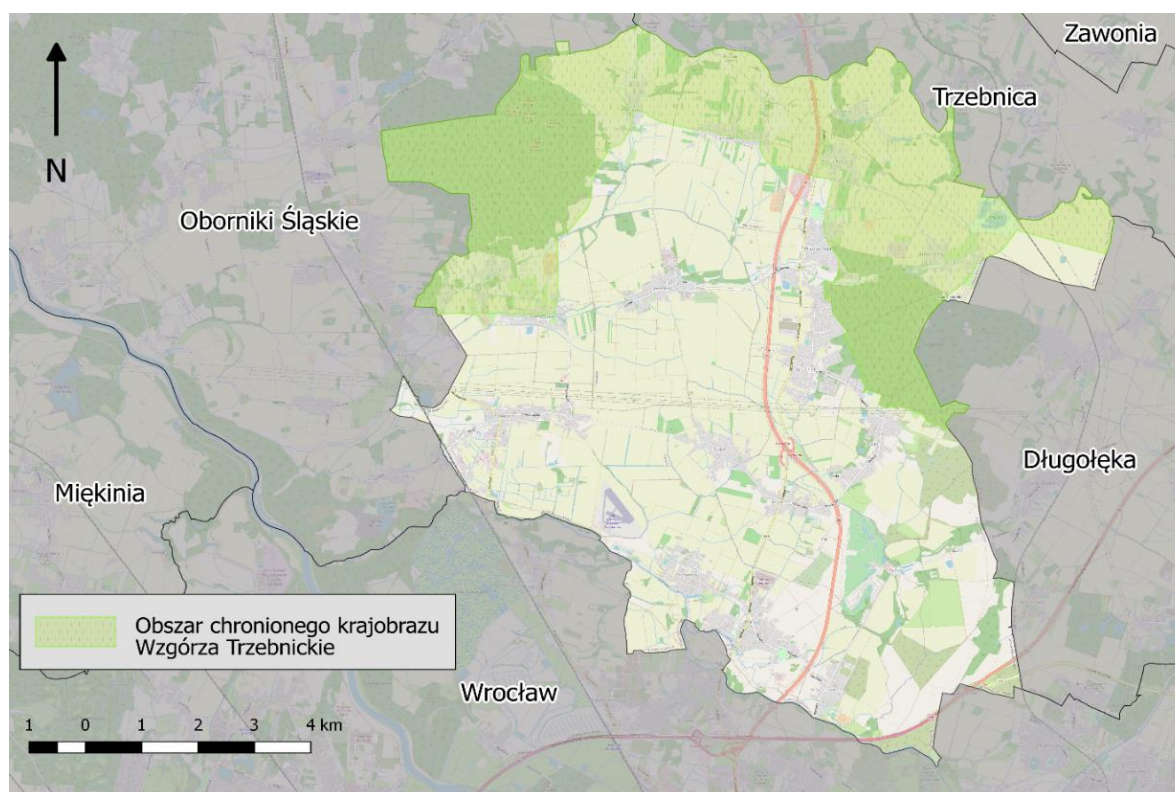
Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy wraz z charakterystyką przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tab. 2. Formy ochrony przyrody ustanowione na terenie Gminy Wisznia Mała.

Obszar chroniony	Charakterystyka
<p>Obszar chronionego krajobrazu Wzgórz Trzebnickie</p>	<p>Wzgórza Trzebnickie zlokalizowane są w środkowej części Wału Trzebnickiego. Tworzą pas spiętrzonych wzniesień morenowych (polodowcowych) zlodowacenia środkowopolskiego ciągnący się około 60 km, obejmujący obszar w przybliżeniu rozciągający się na linii Wińsko – Strupina – Osolin – Osola – Oborniki Śląskie – Trzebnica – Skarszyn – Dobroszyce – Twardogóra.</p> <p>Główny wał Wzgórz Trzebnickich o wysokości 200-250 m n.p.m. zaznacza się wyraźnie w krajobrazie regionu i jest otoczony obszarami nizinnymi – od południa pradoliną Odry i od północy pradoliną Baryczy.</p> <p>Najwyższym szczytem Wzgórz Trzebnickich jest Ciemna Góra (258,3 m n.p.m.) oraz Farna Góra (257 m n.p.m.). Głównym miastem jest Trzebnica, gdzie na stokach Winnej Góry znaleziono najstarsze ślady bytności człowieka (<i>Homo erectus</i>) na ziemiach polskich, datowane na ok. 500 tys. lat temu.</p> <p>Na krajobraz składają się lasy, pola uprawne oraz sady (na stokach w okolicach Trzebnicy). Od średniowiecza Wzgórza Trzebnickie są znane także z uprawy winorośli.</p>
<p>Pomniki przyrody</p>	<p>Zgodnie z art. 40. Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Zgodnie z danymi podanymi przez Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody na terenie Gminy Wisznia Mała zlokalizowanych jest 14 pomników przyrody:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) – na terenie Gminy rośnie łącznie 7 dębów szypułkowych, które zlokalizowane są w Machnicach, Wiszni Małej, Szymanowie oraz Psarach. • Platan klonolistny (<i>Platanus x hispanica</i>) – łącznie 4 drzewa rosnące w Wiszni Małej i Psarach • Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica f. Atropunicea</i>) – 2 drzewa rosnące w Wiszni Małej • Kasztanowiec żółty (<i>Aesculus flava</i>) - drzewo zlokalizowane w północnej części miejscowości Wisznia Mała <p>Istnienie pomników przyrody uzasadnione jest potrzebą ochrony drzew i krzewów ze względu na ich wielkość, wiek, pokrój i znaczenie historyczne, a ponadto ma znaczenie naukowe, estetyczne i krajobrazowe.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody.

Rysunek 12. Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Wisznia Mała

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Ponadto, zgodnie z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wisznia Mała, na terenie gminy występują także projektowane formy ochrony obszarów, które nie zostały dotychczas objęte prawnymi formami ochrony. Są nimi:

- ♦ Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Widawy”
- ♦ Rezerwat przyrody „Łęg w Wiszni Małej”
- ♦ Użytek ekologiczny „Las Będkowski”
- ♦ Użytek ekologiczny „Kopytnik w Malinie”

W Piotrkowiczkach znajduje się Wiszniak – najwyższe wzniesienie w Gminie (247,4 m n.p.m.). Wzgórze położone jest w paśmie Wzgórz Trzebnickich będących częścią dwustukilometrowego Wału Trzebnickiego powstałego w okresie zlodowacenia środkowopolskiego. Tereny, na których znajduje się wzgórze, z uwagi na wyznaczenie ścieżek pieszych oraz tras rowerowych, jak i miejsc wypoczynku oraz wiat postojowych, stanowią idealne zaplecze oraz bazę wypadową do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej.

Nieodłącznym elementem przestrzeni Gminy są tereny zieleni – czyli tereny wraz z infrastrukturą techniczną oraz budynkami, które są z tą właśnie infrastrukturą funkcjonalnie związane. Tereny zieleni są zazwyczaj pokryte roślinnością, znajdują się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast i pełnią z reguły funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe. Do terenów zielonych zaliczamy w szczególności: parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze, a także zieleń towarzyszącą ulicom, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom oraz obiektom kolejowym i przemysłowym.

Rysunek 13. Tereny zieleni w Gminie Wisznia Mała w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Wisznia Mała usytuowana jest w zlewni rzeki Widawy, stanowiącej prawobrzeżny dopływ Odry. W południowej części Gminy rzeka Widawa łączy się z pojedynczymi, małymi ciekami wodnymi, których część źródłowa rozpoczyna się na Wzgórzach Trzebnickich. Zbiorniki wód powierzchniowych występujące na terenach gminnych to w większości sztuczne zbiorniki, które utworzone zostały na występujących ciekach lub powstałe w wyniku zalanych wyrobisk. Wody powierzchniowe zajmują na terenie gminy Wisznia Mała około 113 ha powierzchni. W większości są to rowy, których powierzchnia ogólna wynosi około 92 ha. Wody płynące zajmują około 11 ha, wody stojące 9 ha.

Innym ciekim wpływającym na ukształtowanie terenu Gminy jest rzeka Ława, będąca prawobrzeżnym dopływem Odry. Rzeka ma swoje źródło w południowej części gminy Oleśnica; przepływając przez Wisznę Małą przybiera kształt niewielkiej rzeczki.

Współczesne społeczności lokalne od lat 90. XX w. wystawiane są na szereg prób i dziejących się zmian. Niegdyś, mieszkańcy gminy, sołectw czy wsi stanowili w większości zintegrowaną w systemie społecznym spójną pod kątem ekonomicznym i kulturowym strukturę. Obecnie, społeczności lokalne ulegają fragmentyzacji oraz presji płynącej ze zjawiska globalizacji kultury i ekonomii. Coraz trudniej jest mieszkańcom znaleźć cechy, które identyfikowały i łączyłyby ich z gminą. Coraz częściej, tereny ulegające postępującym procesom suburbanizacji, na których zauważalny jest przyrost nowych mieszkańców, borykają się z problemami dezintegracji społecznej, powstałej w wyniku np. emigracji zarobkowej mieszkańców i rozbicia rodzin, obywatelskiej obojętności czy braku społecznego zaufania.

Rozwiązaniem pojawiających się problemów może okazać się dziedzictwo lokalne. Na podstawie ukształtowanej świadomości i pogłębianej wiedzy na jego temat, lokalna społeczność wzbogaci się o więzi międzyludzkie, będące postawą budowania tożsamości lokalnej.

Integrująca funkcja dziedzictwa lokalnego wpływać może na podtrzymywanie więzi społecznych. Co więcej, samo dziedzictwo utrzymane w dobrym stanie stanowić będzie zasób, dzięki któremu Gmina zdolna będzie organizować życie kulturalne i społeczne swoich mieszkańców. Efektem takich działań będzie podwyższenie poziomu jakości życia mieszkańców, dumnych z miejsca zamieszkania i bardziej skłonnych pozostać wśród lokalnej społeczności, co wpływać będzie pośrednio na przyciąganie do gminy nowych, aktywnych mieszkańców.

Dziedzictwo kulturowe zarządzane rozsądnie i prospołecznie sprzyjać będzie aktywizacji mieszkańców na rzecz wspólnego działania i budowania zaufania społecznego. Na terenie Gminy Wisznia Mała nie występują dzieła kultury współczesnej. Niemniej, Gmina posiada określony zasób dziedzictwa kulturowego, wyrażony w zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków oraz zabytkach nieruchomości wpisanych do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków, który może okazać się ważnym czynnikiem w procesie rozwoju kapitału społecznego. Zaznaczyć należy, że obecnie trwają prace nad sporządzeniem Gminnej Ewidencji Zabytków.

Tab. 3. Wykaz zabytków nieruchomości na terenie Gminy Wisznia Mała wpisanych do rejestru zabytków - stan na 31 marca 2021 r.

Miejscowość	Obiekt	Wiek powstania	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru
Kryniczno	Kościół parafialny pw. św. Stanisława	XV	A/3868/1714	20.06.1966
Machnice	Zespół pałacowy: <ul style="list-style-type: none"> ♦ pałac ♦ spichrz ♦ budynek gospodarczy (nie istnieje) 	1 poł. XIX	A/3887/441/W	13.04.1979
	Park	1 poł. XIX	A/3888/440/W	13.04.1979
Malin	Zespół pałacowy: <ul style="list-style-type: none"> ♦ pałac ♦ park 	2 poł. XVIII / 2 poł. XIX	A/3863/454/W	29.11.1980
Miennice	Pałac (obecnie ruina)	pocz. XVIII	A/3882/640/W	30.05.1990
Ozorowice	Kościół fil. pw. św. Jana Chrzciciela	XV	A/3869/1205	15.12.1964
	Zespół dworski: <ul style="list-style-type: none"> ♦ dwór (obecnie ruina) ♦ park 	k. XVIII, pocz. XX / XIX/XX	Dwór: A/3870/1206 Park: A/3891/449/W	Dwór: 15.12.1964, Park: 03.05.1979
Piotrkowiczki	Kościół fil. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa	XV, XVIII	1718	20.06.1966
	Dzwonnica (drewniana)	XVIII	1718	20.06.1966
Rogoź	Park	k. XIX	A/3885/530/W	31.01.1984
Strzeszów	Kościół fil. pw. św. Jadwigi, ob. pw. Podwyższenia Krzyża	k. XV, pocz. XX	A/3867/1040	23.01.1964
	Dzwonnica (drewniana)	XIX	A/3873/1719	20.06.1966
	Zespół pałacowy: <ul style="list-style-type: none"> ♦ pałac ♦ park 	Pałac: (XVI) XVIII, Park: 2 poł. XIX	Pałac: A/3890/450/W Park: A/3889/451/W	Pałac: 10.10.1980 Park: 29.04.2009
Szewce	Kościół par. pw. św. Anny	2 poł. XIV, XVIII, po 1960	A/3871/1209	15.12.1964
Wisznia Mała	Zespół pałacowy: <ul style="list-style-type: none"> ♦ pałac ♦ park 	poł. XIX	A/3886/418/W	29.06.1978
Wysoki Kościół	Kościół par. pw. Niepokalanego Serca NMP	poł. XIX	A/3883/646/W	29.05.1990
	Kaplica na cmentarzu grzebalnym, naprzeciwko kościoła	1869	A/3883/646/W	29.05.1990
	Kaplica grobowa, obok kościoła	1800	A/3877/1723	20.06.1966

Źródło: Zestawienia zabytków nieruchomych Narodowego Instytutu Dziedzictwa (<https://nid.pl/pl/>)

Na terenie Gminy Wisznia Mała występują drogi rowerowe o łącznej długości 11,65 km. Wszystkie utwardzone drogi rowerowe (o nawierzchni bitumicznej lub brukowej) zlokalizowane są poza drogami gminnymi tzn.:

- wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 359 na odcinku Psary-Kryniczno od Psar, przez Kryniczno, Ligotę Piękną, Wisznę Małą, Wysoki Kościół do Machnic – długość tej drogi wynosi 9,9 km.
- wzdłuż drogi powiatowej nr 1367D na odcinku od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 359 do Strzeszowa – długość drogi wynosi 1,75 km.

Na lata 2021-2022 w budowie pozostaje ok. 3 km nowych dróg rowerowych w rejonie miejscowości Szewce (łączyjących się z siecią dróg rowerowych we Wrocławiu i w Obornikach Śląskich) oraz obiekt Park&Ride i Bike&Ride w Szewcach.

Przez Gminę Wisznia Mała przechodzą ponadto dwa szlaki turystyczne: żółty Wrocław – 2401-y, oraz niebieski Wrocław – 282-n.

- Niebieski szlak turystyczny Wrocław – 282-n rozpoczyna swój bieg w Starym Dworze w okolicach dworca PKS. Jego długość wynosi 231,60 km. Szlak składa się z jednego etapu, przechodzącego przez jedno województwo. Koniec szlaku znajduje się w miejscowości Grabowo Wielkie.
- Żółty szlak – 2401-y, zwany *Szlakiem dookoła Wrocławia im. doktora Bronisława Turonia*, otacza Wrocław, prowadzi przez 3 powiaty: trzebnicki, wrocławski i średzki, a w dwóch miejscach wkracza w administracyjne granice miasta i jego peryferyjne osiedla. Szlak jest podzielony na dwie części – północną i południową, ze względu na brak stałych przepraw przez Odrę dostępnych w momencie projektowania szlaku dla ruchu pieszego, zarówno powyżej, jak i poniżej miasta. Na terenie Gminy Wisznia Mała znajduje się punkt szlakowy zlokalizowany na stacji Szewce PKP, na której miejsce ma skrzyżowanie z innym szlakiem tj. *Trzebnicką pętlą rowerową* odchodzącą w kierunku Strzeszowa.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Według danych opublikowanych przez GUS na terenie Gminy Wisznia Mała (na koniec 2020 roku) w bazie REGON⁶ zarejestrowanych było 1 637 podmiotów gospodarczych. Stanowiło to 15,4% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu trzebnickiego (10 599).

Udział ten ulokował Gminę na trzecim miejscu wśród wszystkich gmin powiatu trzebnickiego. Na pierwszym miejscu znalazła się Gmina Trzebnica, w której zarejestrowanych na koniec 2020 r. było 3 297 podmiotów (31,1%); na miejscu drugim uplasowała się Gmina Oborniki Śląskie z 2 791 podmiotami (26,3%). Za Gminą Wisznia Mała znalazły się kolejno gminy: Żmigród, Prusice oraz Zawonia, w której zarejestrowanych było najmniej podmiotów – 567, co stanowiło 5,3% wszystkich podmiotów gospodarczych w powiecie trzebnickim na koniec 2020 r.

Wśród największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy wyróżnia się: Panattoni Europe Polska, DAJAR sp. z o.o., Zakład Piekarniczy JULKA, Bezpieczni PL, Polski Koncern Naftowy Orlen Spółka Akcyjna, McDonald's, KFC, Hotel WENA, Dino Polska S.A. oraz działające na terenie Gminy składy budowlane.

Tab. 4. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON w powiecie trzebnickim w latach 2016-2020.

JST	2016		2020		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2016-2020
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
Powiat trzebnicki	8 944	100,0%	10 599	100,0%	1 655
Trzebnica	2 710	30,3%	3 297	31,1%	587
Oborniki Śląskie	2 473	27,6%	2 791	26,3%	318
Wisznia Mała	1 279	14,3%	1 637	15,4%	358
Żmigród	1 261	14,1%	1 440	13,6%	179
Prusice	732	8,2%	867	8,2%	135
Zawonia	489	5,5%	567	5,3%	78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

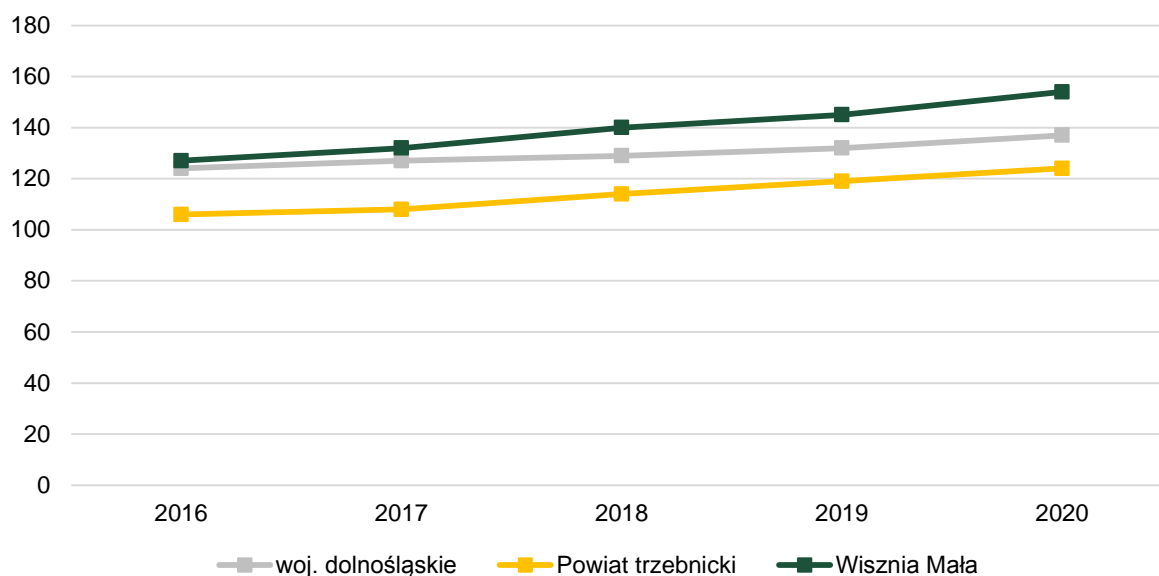
W latach 2016-2020 liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Wisznia Mała zwiększyła się o 358 przedsiębiorstw i był to trzeci najlepszy wynik spośród wszystkich gmin powiatu trzebnickiego (za Trzebnicą – 587 i Obornikami Śląskimi – 318).

Innym wskaźnikiem dobrze obrazującym stopień rozwoju przedsiębiorczości Gminy Wisznia Mała jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, która przedstawiona została na wykresie poniżej.

⁶ Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej. Do rejestru REGON wpisywane są podmioty gospodarki narodowej, czyli osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz zgłoszone przez jednostkę prawną jednostki lokalne. (Źródło: <https://bip.stat.gov.pl>)

Rysunek 14. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Wisznia Mała co roku zwiększa się, utrzymując stałą tendencję wzrostową. W 2016 r. na 1 000 mieszkańców Gminy Wisznia Mała przypadało 127 podmiotów gospodarczych, w 2020 r. były to już 154 podmioty. To sprawia, że Gmina wyróżnia się na tle powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego, osiągając wartości wyższe niż zestawione w analizie jednostki (w 2020 r. liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców powiatu trzebnickiego wynosiła 124, a dla województwa dolnośląskiego 137).

Wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Wisznia Mała, największa część podmiotów działa w handlu hurtowym i detalicznym (341 podmiotów), budownictwie (271) oraz przedsiębiorstwach profesjonalnych, naukowych i technicznych (201). Działami o najmniejszej liczbie podmiotów gospodarczych są administracja publiczna (3) oraz górnictwo i wydobywanie (2).

Na terenie Gminy Wisznia Mała nie działają podmioty zajmujące się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych ani żadne organizacje i zespoły eksterytorialne.

Tab. 5. Podmioty działające na terenie Gminy Wisznia Mała w 2020 r. wg sekcji i działów PKD

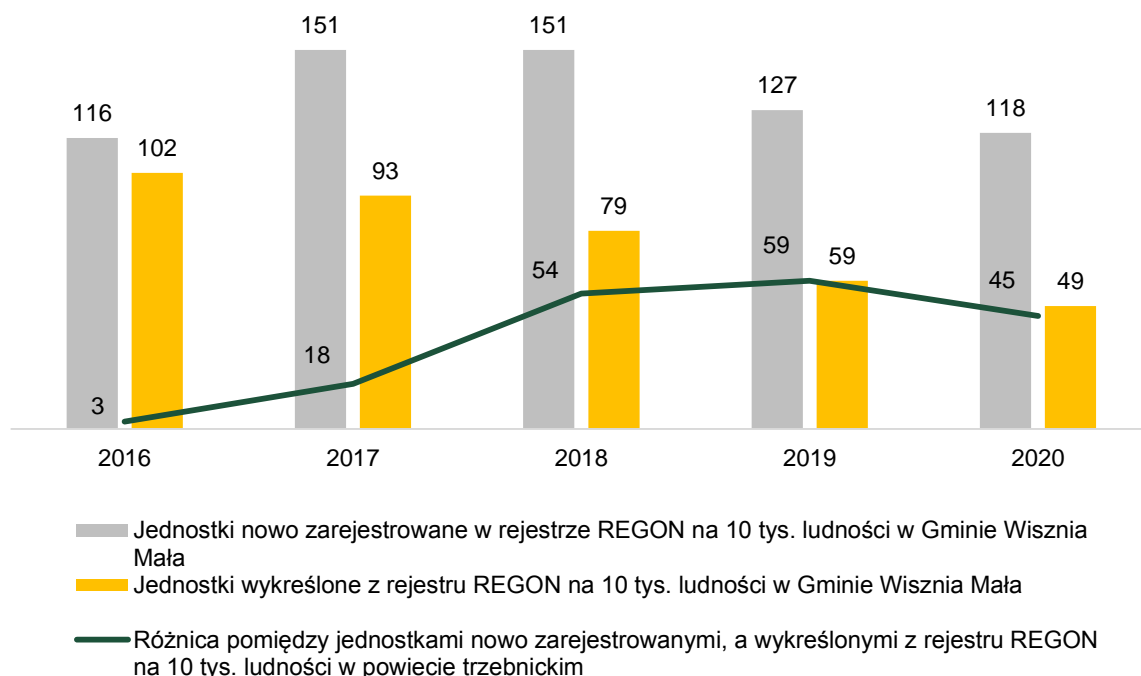
Dział PKD 2007	Liczba podmiotów
SEKCJA G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	341
SEKCJA F: Budownictwo	271
SEKCJA M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	201
SEKCJA C: Przetwórstwo przemysłowe	133
SEKCJA H: Transport i gospodarka magazynowa	118
SEKCJA Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	98
SEKCJA S i T: Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	89
SEKCJA J: Informacja i komunikacja	85

SEKCJA N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	60
SEKCJA L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	44
SEKCJA P: Edukacja	42
SEKCJA K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	41
SEKCJA I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	35
SEKCJA R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	35
SEKCJA A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18
SEKCJA E: Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	8
SEKCJA O: Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3
SEKCJA B: Górnictwo i wydobywanie	2
SEKCJA D: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
SEKCJA U: Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poniższy wykres opracowany na podstawie danych BDL GUS wskazuje jak na przestrzeni analizowanych lat kształtowała się liczba nowo rejestrowanych jednostek w zestawieniu z jednostkami wyrejestrowywanymi. Do roku 2018 liczba nowo zarejestrowanych jednostek stale rosła, osiągając w roku 2017 i 2018 najwyższą wartość – 151 podmiotów. Od 2018 r. notuje się spadek nowo rejestrowanych podmiotów w REGON z terenu Gminy Wisznia Mała, choć zaznaczyć należy, że od 2016 r. zauważalna jest również stała tendencja spadkowa w liczbie podmiotów gospodarczych zamykających działalność tj. wykreślonych z rejestru REGON.

Rysunek 15. Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wykreślonych z rejestru REGON działających na terenie Gminy Wisznia Mała w latach 2016 – 2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres uzupełniony został o różnicę⁷ pomiędzy jednostkami nowo zarejestrowanymi, a wykreślonymi z rejestru REGON na 10 tys. ludności w powiecie trzebnickim. Od 2016 r. w powiecie zauważa się

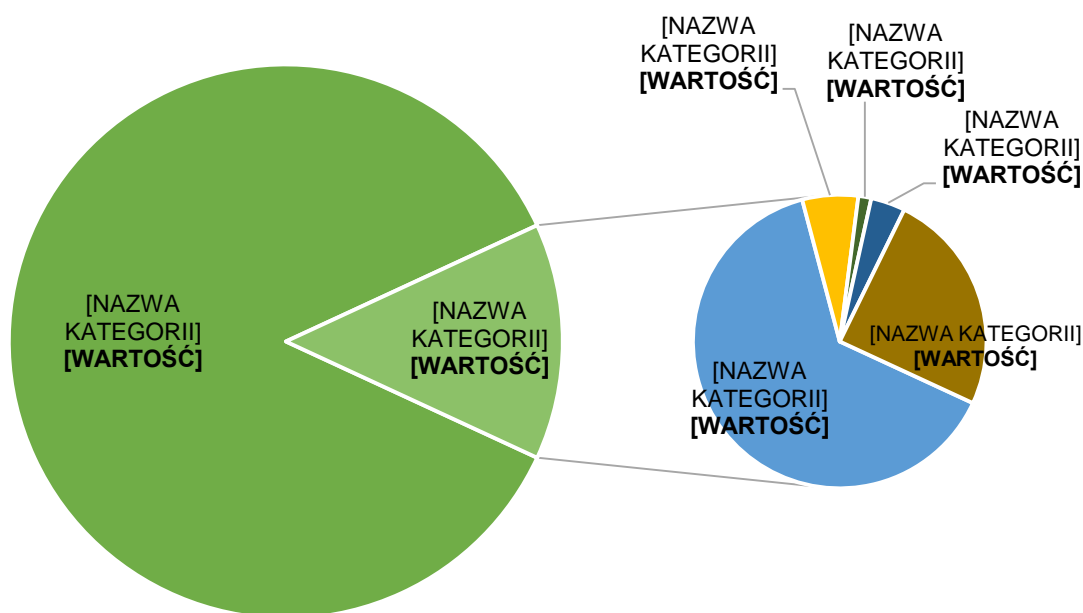
⁷ Tzn. podmioty nowo zarejestrowane – (minus) podmioty wykreślone

dotatnią różnicę, co świadczy o tym, że co roku więcej podmiotów jest rejestrowanych w REGON, niż z niego wykreślanych.

Największą dynamikę, zarówno pod kątem rejestrowania nowych podmiotów, jak i skreślania ich z rejestru REGON, zauważa się w najprężniej działających działach tj.: handlu hurtowym i detalicznym, budownictwie oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej.

Rysunek 16. Podmioty w sektorze prywatnym wg form prawnych działające na terenie Gminy Wisznia Mała w roku 2020.

Na uwagę zasługuje jednak fakt, że w latach 2016-2020 branżami odnotowującymi ujemną różnicę

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

między podmiotami nowo rejestrowanymi w REGON, a podmiotami wyrejestrowanymi była Sekcja G dział 46, dotycząca m.in. działalności agentów komisowych, maklerów i innych sprzedawców hurtowych, którzy działają na rachunek innych jednostek oraz Sekcja L związana z obsługą rynku nieruchomości.

Analizując strukturę wielkości przedsiębiorstw działających na terenie Gminy Wisznia Mała, należy zwrócić uwagę, że aż 1 604 podmioty (98% wszystkich podmiotów gospodarczych) to firmy mikro, zatrudniające od 0 do 9 pracowników. Firm, które zatrudniają od 10 do 49 pracowników jest zaledwie 32, a więc stanowią one 2% wszystkich przedsiębiorstw. Na terenie Gminy działa jedno średnie przedsiębiorstwo zatrudniające od 50 do 249 pracowników.

W podziale przedsiębiorstw prywatnych na formę prawną, dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (1 319 tj. 83% wszystkich firm prywatnych). Spółki prawa handlowego stanowią 8% wszystkich przedsiębiorstw prywatnych, a spółki z udziałem kapitału zagranicznego zaledwie 1%. Spółdzielnie, fundacje oraz stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne stanowią łącznie niecałe 4% wszystkich podmiotów w sektorze prywatnym.

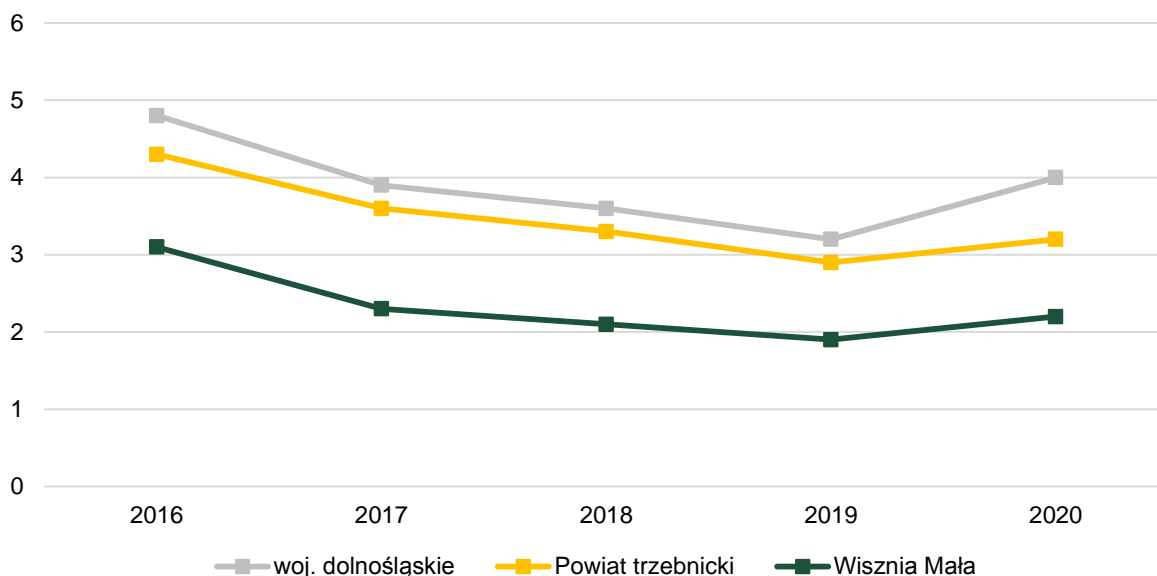
Ogół analizowanych powyżej zjawisk wpływa pozytywnie na otoczenie gospodarcze Gminy Wisznia Mała, stabilizując je i określając jako pewne i zrównoważone.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Wisznia Mała w latach 2016-2020 wykazywał tendencję spadkową. W 2019 r. wskaźnik osiągnął najniższy

poziom na przestrzeni analizowanych pięciu lat, wynosząc 1,9 i będąc tym samym o 1,0 niższym niż wskaźnik dla powiatu trzebnickiego i o 1,3 niż wskaźnik dla województwa dolnośląskiego.

Rysunek 17. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z ustaleniami dokonanymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wisznia Mała, powierzchnia pokrycia obszaru Gminy terenami inwestycyjnymi jest niewystarczająca w zestawieniu z ciągle rosnącym zapotrzebowaniem oraz dynamicznie rozwijającymi się gałęziami gospodarki.

Gmina Wisznia Mała dostrzega jednak priorytet i konieczność w stwarzaniu dogodnych warunków inwestycyjnych, przy zachowaniu pełni założeń zintegrowanego planowania rozwoju wraz z zachowaniem ładu przestrzennego. Wśród kluczowych obszarów rozwojowych, które zostały wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (lub planach miejscowych będących w trakcie przygotowania lub aktualizacji) wymienić należy: teren między drogą S5, a dawną DK5 (obecnie drogą wojewódzką nr 359) na wysokości miejscowości Ligota Piękna, Wisznia Mała i Wysoki Kościół oraz odcinek dawnej DK5 (obecnie drogi wojewódzkiej nr 359) między Psarami i Kryniczmem. Istniejące tereny inwestycyjne posłużą Gminie na dokonanie inwestycji z zakresu rozwoju fotowoltaiki oraz budowy głównego punktu zasilania (GPZ) w Ligocie Pięknej (plan miejscowy o nazwie MPZP LIGOTA PIĘKNA IV).

Co więcej, Część III (Synteza) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wisznia Mała, zawiera wyszczególnienie obszarów do zainwestowania oraz kierunki zmian w strukturze przeznaczenia tych terenów⁸:

- **tereny mieszkaniowe** – największy rozwój terenów mieszkaniowych przewiduje się w miejscowościach: Malin, Krzyżanowice, Psary, Szymanów. Ponadto, w obrębie pozostałych miejscowości, w Studium zarezerwowano tereny pod zabudowę mieszkalną w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, zabezpieczające możliwość rozwoju zabudowy wsi.
- **tereny usług publicznych** – w Studium przewiduje się zwiększenie terenów usług o charakterze publicznym (usługi oświaty, wychowania, zdrowia, kultury itp.). Usługi te realizowane będą w terenach mieszkaniowych brutto, w zależności od potrzeb, w terenach

⁸ Na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wisznia Mała – Część III: Synteza

wyznaczanych na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

- **tereny aktywności gospodarczej** – usługowe – dla zapewnienia warunków rozwoju gospodarczego gminy, w Studium wyznaczono znaczne tereny przeznaczone na usługową działalność gospodarczą w sąsiedztwie dróg krajowych, w rejonie wsi Psary, Krzyżanowice, Szymanów, Kryniczno, Wisznia i Ligota Piękna.
- **tereny aktywności gospodarczej (przemysłowe)** – w Studium w sąsiedztwie drogi krajowej w Wiszni Małej, wyznacza się tereny aktywności gospodarczej – przemysłowe.
- **tereny aktywności gospodarczej** - powierzchniowa eksploatacja kruszyw; Przewiduje się prowadzenie powierzchniowej eksploatacji kruszyw w okolicach wsi Pierwoszów, inne złoża nie występują.
- **tereny infrastruktury technicznej** – dla rozwoju infrastruktury technicznej Studium dopuszcza zagospodarowanie każdej niezbędnej powierzchni terenów na etapie planów miejscowych.
- **tereny sportu i rekreacji** – największy rozwój terenów sportu i rekreacji zakłada się w Studium we wsiach Szewce, Kryniczno i Malin oraz Pierwoszów w rejonie istniejącego ośrodka wypoczynkowego.
- **tereny rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wód i zieleni** – w Studium przewidziano zwiększenie powierzchni leśnych i wskazano do zalesienia kompleksy gruntów o przeciętnych walorach rolniczych. Ponadto, za zgodne ze „Studium”, uznaje się zwiększanie lesistości gminy poprzez wprowadzanie dolesienia w terenach rolniczych, a także każdą inwestycję idącą w kierunku zwiększenia retencji wód, w tym realizację stawów rybnych i rekreacyjnych.

Zaznaczyć należy, że tereny inwestycyjne są najczęściej uzbrojone w wodę, prąd oraz gaz. Dalsze rozbudowanie sieci uzbrojeniowej możliwe będzie po znalezieniu przez Gminę inwestora, do potrzeb którego, należałoby dostosować uzbrojenie terenu.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa

Rozwinięta sieć infrastruktury drogowej jest czynnikiem wpływającym bezpośrednio na rozwój funkcjonalno-przestrzenny Gminy Wisznia Mała, na którą składają się drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne, a także drogi wewnętrzne.

W obrębie Gminy Wisznia Mała położonych jest 307,2 km dróg gminnych, z czego 200 km to drogi nieutwardzone. Wśród dróg gminnych znajduje się 29,7 km dróg gminnych statutowych, 40 km dróg wewnętrznych i 173,22 km dróg rolniczych. Dróg utwardzonych masą bitumiczną, kostką betonową lub kostką kamienną na terenie gminy jest 24,43 km. Pracownicy Gminy co roku dokonują przeglądu stanu tych dróg.

W poniższej tabeli przedstawione zostały wydatki w dziale transport i łączność w latach 2016-2020 w Gminie Wisznia Mała. Wydatki te wahają się między trzema a pięcioma milionami złotych, osiągając w analizowanym okresie średnią wynoszącą 4 593 552,34 zł.

Tab. 6. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2016-2020 w Gminie Wisznia Mała

	2016	2017	2018	2019	2020
WYDATKI OGÓŁEM	4 094 112,36 zł	5 316 627,46 zł	3 718 937,09 zł	5 862 534,76 zł	3 975 550,01 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Urządzenia sieciowe

Na terenie Gminy Wisznia Mała, zadania wynikające z zaopatrzenia i dystrybucji wody oraz oczyszczania ścieków, realizuje Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Wiszni Małej, mieszące się w Strzeszowie przy ul. Lipowej 15. Wszystkie wsie w Gminie są zwodociągowane ze źródeł położonych na terenie Gminy, którymi są:

1. **SUW Machnice**, 55-114 Wysoki Kościół, Wysoki Kościół dz.115/2, 115/6, 115/9 – jest to odwiert studni głębinowych z otworów czwartorzędowych, którego dokonano dla wodociągu grupowego Wisznia Mała. SUW Machnice posiada: studnię nr S-I (odwiert 2000 r.) o głębokości 97,0 mb i wydajności 9,0m³/h oraz studnię nr S-II (odwiert 2000 r.) o głębokości 103,0 mb i wydajności 19,5 m³/h Studnie mogą pracować łącznie z wydajnością 28,5 m³/h. Woda ze studni S-1 i S-II poddawana jest procesowi uzdatniania (odżelaziania i odmanganiania) oraz dezynfekcji roztworem podchlorynu sodu, w stacji uzdatniania wody, wybudowanej w 2011 roku. W skład ujęcia wchodzi również system 3 studni zlokalizowanych na działce nr 220/6 obręb Wisznia Mała, z otworów czwartorzędowych, z których woda bez uzdatniania kierowana jest bezpośrednio do zbiorników wody czystej. Studnia 1 Bis o głębokości 26 mb, studnia 1 Z o głębokości 25 m, studnia 2 Z o głębokości 24 m. Studnie mogą pracować łącznie z wydajnością 81 m³/h. Wodociąg zbiorowy Machnice zasila w wodę następujące miejscowości: Machnice, Wysoki Kościół, Pierwoszków, Piotrkowiczki, Mienice, Wisznia Mała, Strzeszów, Ligota Piękna, Malin, Ozorowice, Szewce.
2. **SUW Kryniczno**, 55-114 Kryniczno, ul. Parkowa 56 A, dz. nr 10/4 – Ujęcia wody dla tego wodociągu znajdują się na terenie SUW i obejmują 2 studnie głębinowe o następujących parametrach: studnia nr 1-AW o głębokości 30 m i wydajności 7,7 m³/h (odwiercona w 1993 r.) oraz studnia nr 2 o głębokości 31 m i wydajności 15,0 m³/h (odwiercona w 1993 r.). Zatwierdzone zasoby wodne na tym ujęciu wynoszą 15,0 m³/h oraz 300 m³ na dobę. Praca studni sterowana jest automatycznie-naprzeniennie. Łącznie na terenie SUW gromadzone jest 100 m³ wody czystej. Woda poddawana jest procesowi uzdatniania (odżelaziania i odmanganiania) oraz dezynfekcji za pomocą roztworu podchlorynu sodu. Wodociąg zbiorowy Kryniczno zasila w wodę następujące miejscowości: Kryniczno, Rogoź.
3. **SUW Psary**, 51-180 Psary ul. Wolności, dz. 240, 241 – Ujęcia wody znajdują się na terenie SUW i obejmują 3 studnie głębinowe o następujących parametrach: studnia nr 1 o głębokości 32,5 m (odwiercona w 1992 r.) i wydajności 35,0 m³ /h, studnia nr 2 (odwiercona 1998 r.) o głębokości 29,5 m i wydajności 25,0 m³/h oraz studnia nr 1 AW (odwiercona w 1992 r.) o głębokości 32,5 m. i wydajności 29,0 m³/h. Praca studni sterowana jest automatycznie tak by z ujęcia wydobywano łącznie max 50 m³/h i 900 m³ na dobę. Łącznie na terenie SUW gromadzone jest 400 m³ wody czystej. Woda poddawana jest procesowi uzdatniania (odżelaziania i odmanganiania) oraz dezynfekcji za pomocą roztworu podchlorynu sodu. Dodatkowo system zasilany może być wodą z sieci miejskiej miasta Wrocławia, rurociągiem wybudowanym w roku 2019. Wodociąg zbiorowy Psary zasila w wodę następujące miejscowości: Psary, Szymanów, Krzyżanowice.

Zauważalnym utrudnieniem w zakresie dostępu do sieci wodociągowej dla mieszkańców mogą okazać się nowopowstające osiedla mieszkaniowe, do których należy doprowadzić nowe odcinki sieci, co skutkować może koniecznością rozbudowy lub modernizacji istniejącej infrastruktury (w tym np. SUW) ze względu na zbyt małą przepustowość i wydajność sieci.

Uwagę należy również zwrócić na potencjalną potrzebę wymiany istniejącej (niekiedy kilkudziesięcioletniej) infrastruktury wodociągowej, ze względu na awaryjność oraz niską jakość wody.

Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Wiszni Małej jest również podmiotem odpowiedzialnym za odprowadzanie ścieków na terenie Gminy.

Zgodnie z postanowieniami Traktatu akcesyjnego Polski do Unii Europejskiej (Aneks XII) wymagania dotyczące systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków komunalnych wynikające z dyrektywy 91/271/EWG nie obowiązywały w Polsce w pełni do dnia 31 grudnia 2015 r. Polska wdraża wymagania ww. dyrektywy zgodnie z przyjętymi celami pośrednimi.

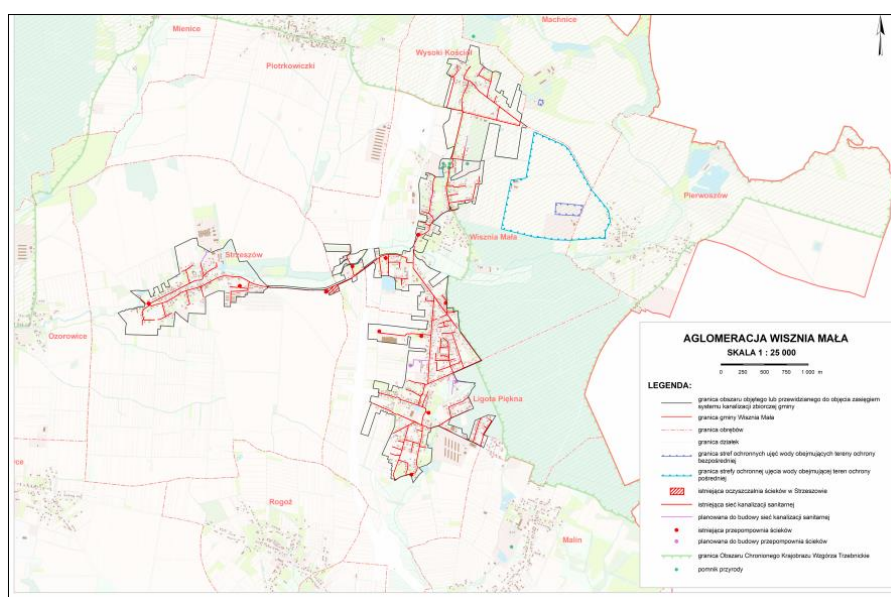
Podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG jest Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK). Celem Programu, przez realizację ujętych w nim inwestycji, jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Zgodnie z art. 43 ust. 4c ustawy - Prawo wodne, KPOŚK podlega okresowej aktualizacji przynajmniej raz na cztery lata. Ostatnia, a zarazem piąta aktualizacja Programu została zatwierdzona przez Radę Ministrów 31 lipca 2017 r. Aktualnie (czerwiec 2021) trwają prace nad szóstą aktualizacją.

Na obszarze gminy Wisznia Mała wyznaczono dwie aglomeracje w ramach KPOŚK:

- 1) Aglomeracja Wisznia Mała (PLDO080) - obejmuje miejscowości: Wisznia Mała, Strzeszów, Ligota Piękna, Wysoki Kościół.
- 2) Aglomeracja Wrocław (PLDO001), którą współtworzą miejscowości z terenu gminy Wisznia Mała: Psary, Szymanów, Krzyżanowice.

Obie aglomeracje są ujęte w zatwierdzonej V AKPOŚK i zgłoszone do VI AKPOŚK.

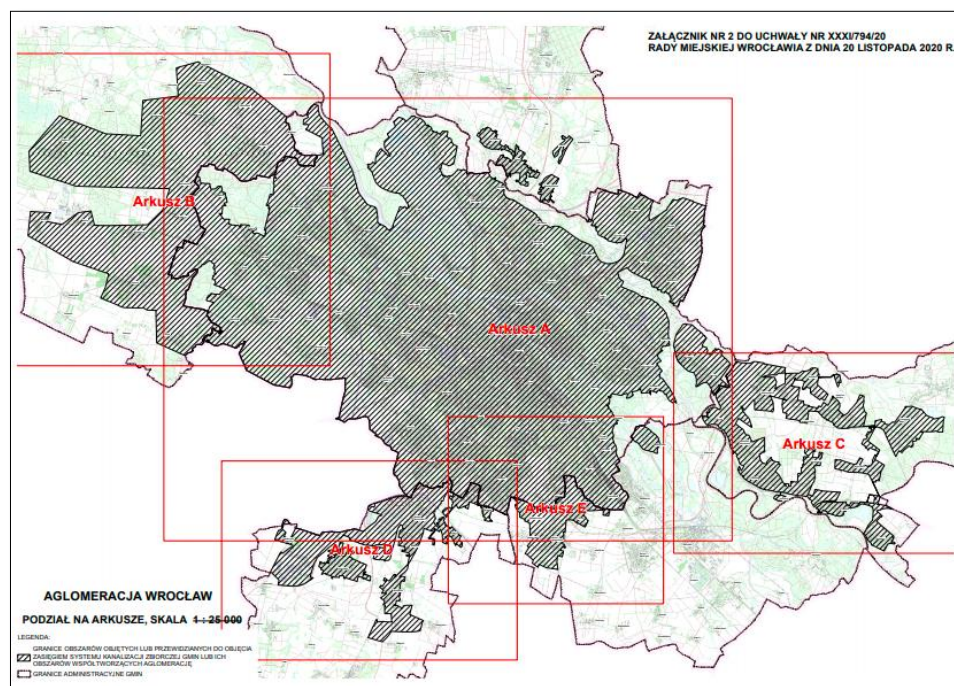
Ryc. 9. Obszar i granice aglomeracji Wisznia Mała, o której mowa w ust. 1 Uchwały nr VIII/XXVI/278/20 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Wisznia Mała na potrzeby Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Źródło: Załącznik nr 2 do Uchwały nr VIII/XXVI/278/20 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Wisznia Mała na potrzeby Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Ryc. 10. Obszar i granice Aglomeracji Wrocław, o której mowa w ust. 1 Uchwały nr XXXI/794/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 20 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Wrocław na potrzeby Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Źródło: Załącznik nr 2 do Uchwały nr XXXI/794/20 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 20 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Wrocław na potrzeby Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

AKPOŚK 2020 (projekt z dn. 21.08.2020 r.) zawiera wykaz aglomeracji oraz planowanych inwestycji w zakresie ich wyposażenia w systemy kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalnie ścieków w okresie od 1 listopada 2019 r. do 31 grudnia 2027 r. (stan na dzień 31 października 2019 r.).

Zgodnie z danymi zawartymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wisznia Mała, długość czynnej sieci gazowej na terenie gminy Wisznia Mała wynosi 56,6 km a liczba przyłączy 1 136 (7 z 16 miejscowości Gminy ma dostęp do gazu sieciowego). Odbiorcy sieci stanowią 21% ogółu ludności. Pozostały obszar gminy zaopatrywany jest w gaz płynny w butlach, z zastosowaniem do celów użytkowych głównie w kuchniach domowych.

Zaopatrzenie w gaz odbywa się w następującym układzie grup miejscowości:

- miejscowości **Rogoź, Kryniczno, Ligota Piękna i Malin**: poprzez stację redukcyjno-pomiarową o przepustowości $Q_{max} = 1\ 000\text{m}^3/\text{h}$ w Rogożu, z możliwością zwiększenia;
- miejscowości **Psary, Szymanów, Krzyżanowice**: poprzez stację redukcyjno-pomiarową o przepustowości $Q_{max} = 3\ 000\text{m}^3/\text{h}$ w Psarach, z możliwością zwiększenia.

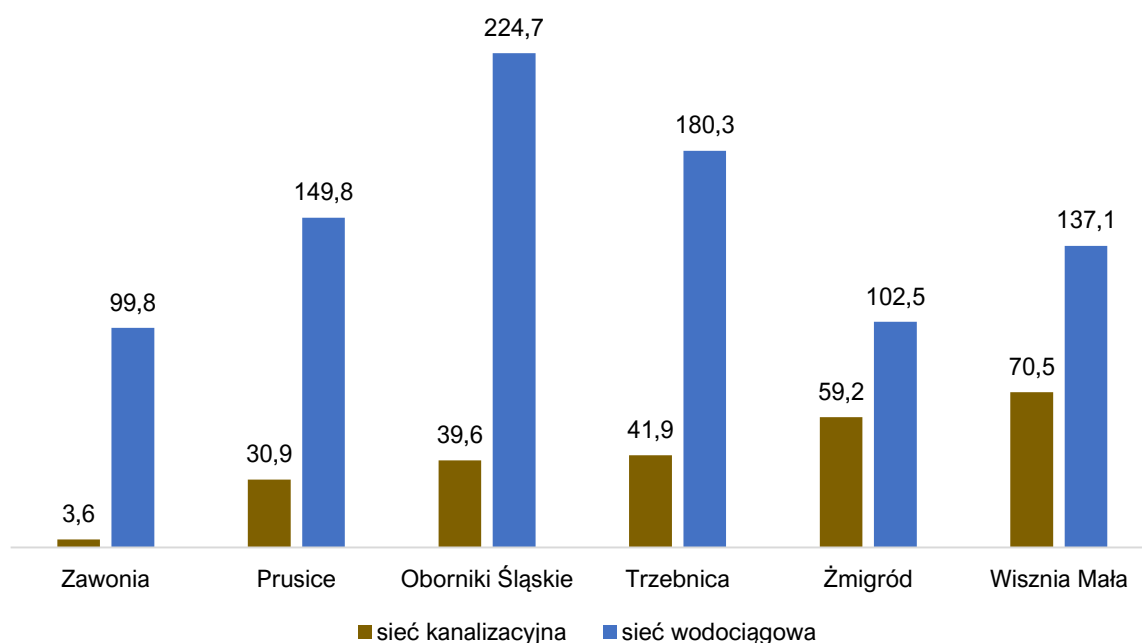
Podmiotem odpowiedzialnym za rozbudowę sieci gazowej jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.

Poniżej zaprezentowana została analiza długości sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w Gminie Wisznia Mała na tle porównywanych jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r. Poziom zwodociągowania w Gminie w 2020 r. osiągnął poziom bliski 100% i był porównywalny z wartością dla powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego.

W przypadku długości sieci kanalizacyjnej wskaźnik dla Gminy Wisznia Mała osiągnął najwyższy wynik spośród porównywanych jednostek – 70,5 km i był wyższy o ponad 11 km od długości sieci kanalizacyjnej w Gminie Żmigród.

Udział procentowy korzystających z instalacji gazowej w Gminie Wisznia Mała w 2020 r. wyniósł 45,2% przewyższając tym samym udział dla powiatu trzebnickiego (41,4%).

Rysunek 18. Długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w powiecie trzebnickim [km].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Programu ochrony środowiska dla powiatu trzebnickiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027.

Głównym operatorem Internetu w gminie jest firma ORANGE POLSKA. Gmina Wisznia Mała podpisała deklarację przystąpienia do Dolnośląskiej Unii Światłowodowej, w ramach której Orange Polska realizuje szeroko zakrojony program inwestycyjny, współfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC). Inwestycje obejmują swoim zasięgiem 18 (z 79) obszarów (NUTS)/projektów, 530 gmin i 3752 szkoły w Polsce.

Rysunek 19. Korzyści z członkostwa w Unii Światłowodowej

Współpraca

ważnym elementem współpracy są terminy wydawania zgód i pozwoleń oraz stosowane opłaty za zajęcie pasa drogowego i umieszczenie infrastruktury w drogach i działkach gminnych

Bezpośredni kontakt

z Orange i pozyskiwanie szczegółowych informacji o postępach prac inwestycyjnych, co umożliwi komunikację z mieszkańcami

Promocja Gminy

jako lokalizacji przyjaznej inwestorom

Wprowadzenie

publicznych e-usług i nowoczesnych rozwiązań (Smart City)

Źródło: <https://uniaswiatlowodowa.pl/>

Celem Unii Światłowodowej (UŚ) jest nawiązanie współpracy z lokalnymi samorządami w celu optymalizacji procesu realizacji inwestycji i zapewnienia dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie białych plam województwa.

Kwestia zapewnienia dostępu do szerokopasmowego Internetu jak największej liczbie ludności w Gminie Wisznia Mała, z perspektywy potencjalnego rozwoju e-usług (w tym również usług e-zdrowia) staje się kwestią niezwykle ważną. Zgodnie z diagnozą przedstawioną w Narodowym Planie Szerokopasmowym, stopień pokrycia siecią szerokopasmową wskazuje na wciąż bardzo duże potrzeby inwestycyjne szczególnie na obszarach wiejskich, gdzie 20% gospodarstw domowych wciąż nie posiada dostępu do stacjonarnego Internetu szerokopasmowego.

Dlatego wszelkie działania w obszarze usług e-zdrowia i upowszechnienie nowoczesnych technologii w medycynie stanowić będą nie tylko odpowiedź na ograniczenia wynikające z sytuacji kryzysowych, ale przede wszystkim będą wynikać z dążenia do zapewnienia lepszego dostępu do opieki zdrowotnej. Co więcej, dostęp do Internetu to również ważny warunek umożliwiający wykorzystanie narzędzi cyfrowych w edukacji i kształceniu ustawicznym oraz trwałym podnoszeniu kompetencji cyfrowych.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.

Podmiotem odpowiedzialnym za odbiór i wywóz odpadów komunalnych na terenie gminy jest firma CHEMEKO - SYSTEM Sp. z o.o. z siedzibą na ul. Jerzmanowska 6A we Wrocławiu. Sposób zbierania odpadów komunalnych odbywa się w podziale na pięć frakcji:

- odpady zmieszane – 2 razy w miesiącu
- tworzywa sztuczne i metale – w sezonie letnim 2 razy w miesiącu, w sezonie zimowym 1 raz w miesiącu
- papier – raz w miesiącu
- szkło – co drugi miesiąc
- bioodpady – w sezonie letnim 2 razy w miesiącu, w sezonie zimowym 1 raz w miesiącu

Odpady komunalne zagospodarowywane są na terenie Zakładu Utylizacji, Recyklingu, Przerobu i Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych i Przemysłowych w miejscowości Rudna Wielka w gminie

Wąsosz oraz Ekologicznego Centrum Utylizacji Sp. z o.o. w miejscowości Rusko – Jarosów w gminie Strzegom.

Na terenie Gminy Wisznia Mała zlokalizowany jest Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK – ul. Leśna 47, Mienice), do którego istnieje możliwość dostarczania wyselekcjonowanych odpadów komunalnych, w tym zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Okresowo przeprowadzane są zbiórki odpadów wielkogabarytowych.

Tab. 8. Stan gospodarki odpadami w Gminie Wisznia Mała w latach 2016-2020.

		2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		9 508,00	9 638,00	9 905,00	9 987,00	10 060,00
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		3 205,06	3 422,96	3 394,46	3 563,04	5 014,14
<i>zmieszane</i>		2 189,54	2 255,53	2 309,74	2 393,32	2 381,87
<i>segregowane</i>		1 015,52	1 167,43	1 084,72	1 169,72	2 632,27
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		32%	34%	32%	33%	52%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,34	0,36	0,34	0,36	0,50
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (%)	gmina	53	50	44	60	64
	wymagany	18,00	20,00	30,00	40,00	50,00
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (%)	gmina	100	100	100	99	99
	wymagany	42,00	45,00	50,00	60,00	70,00
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (%)	gmina	0	0	9	19	14
	wymagany	45,00	45,00	40,00	40,00	35,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań.

Powyższa tabela opisuje stan gospodarki odpadami w Gminie Wisznia Mała w latach 2016-2020. Na jej podstawie zauważyć możemy, że od 2016 r. liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi stale rośnie. Przekłada się to również na łączną ilość zebranych odpadów komunalnych, których odpady segregowane w 2020 r. stanowiły 52%. Jest to bardzo pozytywne zjawisko, tym bardziej, że jeszcze 4 lata temu odpady segregowane w Wiszni Małej stanowiły zaledwie 32% wszystkich odpadów.

Gmina Wisznia Mała przewyższa wskaźniki dotyczące poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych.

Do obszarów o wzmożonym zanieczyszczeniu powietrza należy szczególnie południowa część Gminy, granicząca bezpośrednio z aglomeracją wrocławską. Głównym elementem wpływającym na jakość powietrza jest ruch samochodowy, zjawisko kongestii, a także zanieczyszczenia powstające w wyniku tzw. niskiej emisji. W Gminie prowadzone jest jednak wsparcie dla mieszkańców na rzecz wymiany źródeł ciepła, w postaci dofinansowania przedsięwzięć związanych z ograniczeniem niskiej emisji poprzez wymianę systemu ogrzewania.

Zgodnie z Uchwałą nr VIII/XXVIII/295/21 rady gminy wisznia mała z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie określenia zasad udzielania i rozliczania dotacji celowej ze środków budżetu Gminy Wisznia Mała na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ograniczeniem niskiej emisji na terenie gminy Wisznia Mała dotacja przyznawana jest jednorazowo po całkowitym zrealizowaniu wymiany źródła

ciepła, złożeniu w Urzędzie dokumentów do rozliczenia dotacji, dokonaniu odbioru końcowego przez Gminę, w zakresie ustalonym w umowie i rozliczeniu kosztów kwalifikowanych, na zasadach określonych w Umowie zawartej z Gminą, którą podpisuje się przed przystąpieniem do jakichkolwiek prac i zakupów dotyczących wymiany źródła ciepła w danym budynku.

Dotacją objęte są urządzenia nowe, które zostały wykonane fabrycznie i zamontowane po raz pierwszy, spełniające normy i dopuszczone do użytkowania na terenie Polski w szczególności:

- kotły gazowe,
- pompy ciepła
- kotły na lekki olej opałowy,
- piece zasilane energią elektryczną,
- kotły na paliwa stałe lub biomasę charakteryzujące się parametrami co najmniej jak dla kotłów klasy 5 (wg normy PN-EN 303.5:2012) z certyfikatem Ecodesign, wyposażone w automatyczny podajnik paliwa,

Dofinansowanie udzielane jest osobno na każdy lokal mieszkalny, budynek jednorodzinny lub kotłownię (w przypadku kotłowni wspólnej).

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Gmina Wisznia Mała posiada miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Mienice – Klaster Energetyczny”, stanowiący teren dla rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Aktualnie zmieniane jest także Studium. Zmiana dotyczyć będzie wyznaczenia możliwych lokalizacji farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW. Gmina Wisznia Mała uchwaliła także w 2019 r. plan miejscowy o nazwie „MPZP MIENICE AG” (dla terenu dawnego wysypiska śmieci w Mienicach, którego gmina jest właścicielem), na którym również zlokalizowana może zostać farma fotowoltaiczna o mocy powyżej 100 kW. Gmina planuje w tym celu pozyskanie prywatnego inwestora.

Na terenie Gminy obecne są także instalacje fotowoltaiczne zlokalizowane m.in. budynku gospodarczo-integracyjnym w Pierwoszowie, na budynku gospodarczo-integracyjny w Machnicach oraz na budynku wielofunkcyjnym (edukacyjno-mieszkaniowy) na ul. Akacjowej w Pierwoszowie.

Gmina Wisznia Mała planuje ponadto termomodernizację budynków użyteczności publicznej w tym:

- szkoły Podstawowej w Krynicznie, ul. Szkolna 6, Kryniczno (obecny system grzewczy – gaz);
- świetlicy wiejskiej wraz z biblioteką w Piotrkowiczkach, ul. Spacerowa 62, Piotrkowiczki (obecny system grzewczy – prąd);
- budynku wielofunkcyjnego w Ligocie Pięknej (świetlica i 2 mieszkania komunalne), ul. Główna 19 w Ligocie Pięknej (obecny system grzewczy: świetlica – gaz, mieszkania – węgiel);
- urzędu Gminy Wisznia Mała, ul. Wrocławska 9, Wisznia Mała (obecny system grzewczy – węgiel);
- przedszkola w Ligocie Pięknej (wraz z jednym mieszkaniem komunalnym), ul. Na Kolonii 74, Ligota Piękna (obecny system grzewczy- węgiel).

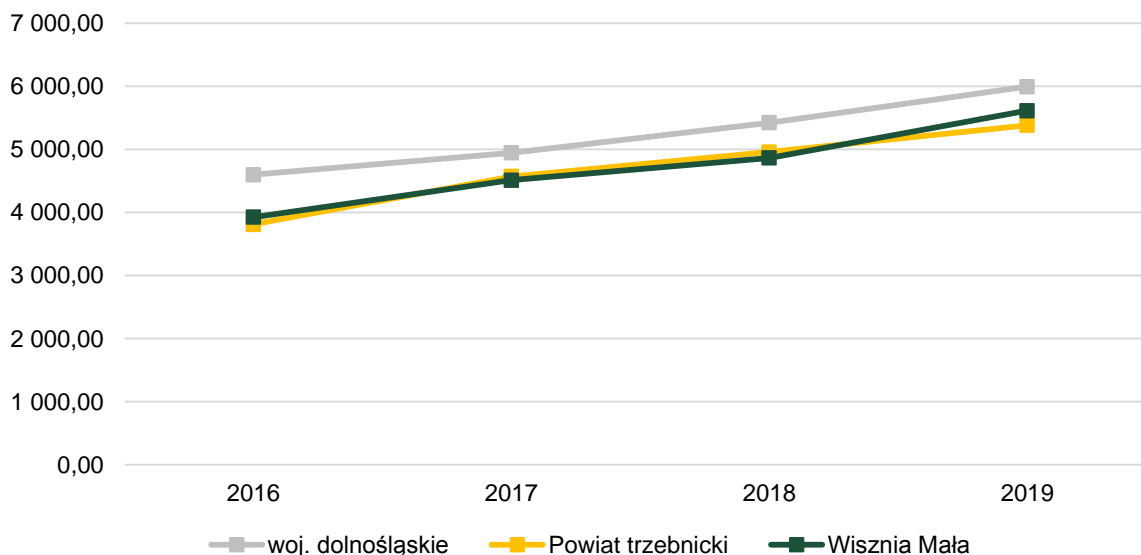
2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

Dochody budżetu Gminy Wisznia Mała w latach 2016-2019 utrzymywały stałą tendencję rosnącą zwiększając się z 34 684 248,49 zł w 2015 roku do 68 805 306,06 zł w roku 2020.

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostały dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu i województwa w latach 2016-2019. Analizując poniższe dane zauważyć można, że dochód na 1 mieszkańca w Gminie Wisznia Mała stale rósł, osiągając w 2019 roku wielkość 5 611,88 zł. Na uwagę zasługuje fakt, że w 2019 r. dochody na 1 mieszkańca w gminie przewyższyły dochody na 1 mieszkańca w powiecie trzebnickim o wartość nominalną 229,77 zł.

Rysunek 20. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu i województwa w latach 2016-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniżej zaprezentowany został wykres dotyczący wykonania budżetu Gminy Wisznia Mała w latach 2015-2020, na którym zauważyć możemy, że z wyjątkiem roku 2015 i 2020, dochody gminy przewyższały wydatki gminy. W tych samych latach miejsce miała również nadwyżka budżetowa (w 2015 r. – 744 764,60 zł, w 2020 r. – 4 854 260,73 zł.) – lata pozostałe tzn. 2016-2019 zamykane były deficytem budżetowym, który w 2018 r. osiągnął najwyższą wartość -12 433 552,66 zł.

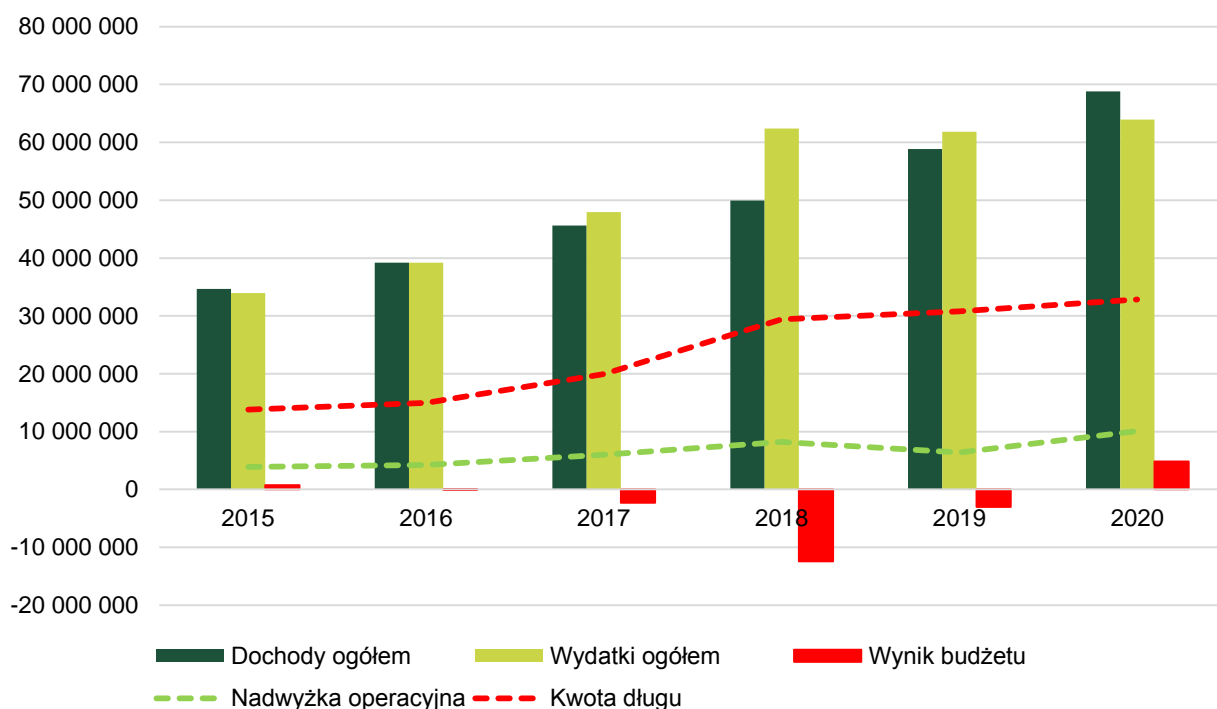
Rok 2018 znacząco wpłynął na kształt budżetu gminy. Znaczny wzrost wydatków w 2018 r. przełożył się na wzrost kwoty długu, która wzrosła z 19 950 500,00 zł w 2017 r. do 29 398 622,51 zł w 2018 r. W latach 2019-2020 kwota długu ustabilizowała się, powiększając się o średnio 1 727 235,72 zł co roku.

Tak poważne zmiany w budżecie gminy związane były z szeregiem inwestycji z zakresu gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, wśród których wymienić należy m.in.: realizację projektu pn. "Budowa systemu gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Wrocław-Psary, Szymanów, Krzyżanowice", budowę oświetlenia drogowego na terenie gminy Wisznia Mała oraz rekultywację składowisk odpadów na terenie Gminy Wisznia Mała.

W latach 2015-2020 w Gminie Wisznia Mała występowała nadwyżka operacyjna⁹, która w analizowanym okresie wynosiła średnio 6 472 778,42 zł, co stanowiło 13% średniej dochodów ogółem. W latach 2015-2020 roku wysokość nadwyżki operacyjnej utrzymywała stałą tendencję rosnącą, z wyjątkiem roku 2019, w którym nieznacznie spadła, co spowodowane było dokonaną rok wcześniej inwestycją.

⁹ Nadwyżkę operacyjną stanowi dodatnia różnica między dochodami bieżącymi, a wydatkami bieżącymi.

Rysunek 21. Wykonanie budżetu Gminy Wisznia Mała w latach 2015-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

Źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego określone zostały zarówno w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. jak i w Ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Wśród nich najbardziej kluczowym źródłem dochodów są dochody własne, czyli wpływy z podatków lokalnych od osób fizycznych i osób prawnych, takich jak: podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny oraz podatek od środków transportowych, wpływy z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i opłaty za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe, dochody z majątku gminy, spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy, dochody z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych przepisach, 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy oraz dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego.

Organy samorządu gminnego posiadają kompetencje prawodawczą w sprawie kształtowania i regulacji wysokości dochodów własnych. To oznacza, że na podstawie przyjmowanych uchwał, Rada Gminy może ustalić wielkości m.in. stawek podatkowych, wprowadzanych ulg oraz zwolnień, co przełożyć może się bezpośrednio na kształtowanie otoczenia gospodarczego danej jednostki oraz relacji z działającymi na jej terenie podmiotami.

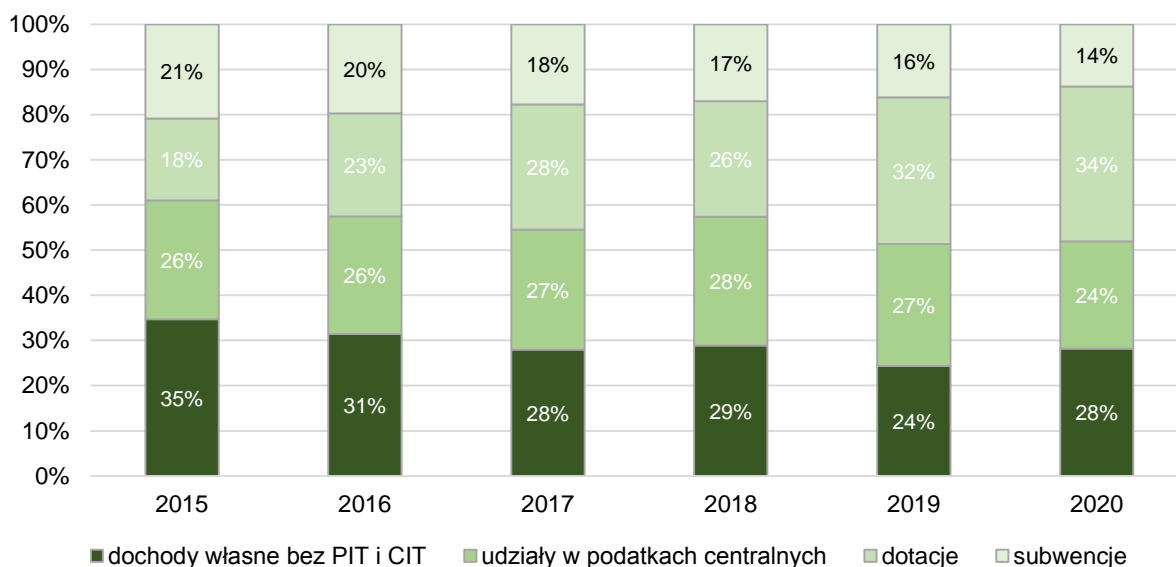
Poniższy wykres prezentuje strukturę dochodów Gminy Wisznia Mała w latach 2015-2020. W tym czasie nominalne dochody własne Gminy rosły, jednak ujęcie procentowe pozwala zaobserwować tendencję odwrotną. Procentowy udział dochodów własnych wraz z udziałem pochodzącym z podatków PIT i CIT obniżył się w analizowanym okresie o 9% (2015 – 61%, 2020 – 52%).

Jedną z powszechnych przyczyn zmniejszenia się udziału dochodów własnych w budżecie Gminy Wisznia Mała jest realizacja programu „Rodzina 500+”. Jednostki samorządu terytorialnego w Polsce,

w wyniku wprowadzenia programu, uzyskały dotację z budżetu państwa na wykonanie świadczeń, co przełożyło się na procentowy spadek dochodów własnych Gminy.

W strukturze dochodów Gminy Wisznia Mała w latach 2015-2020 najmniejszym udziałem odznaczała się subwencja ogólna, stanowiąca środki finansowe z budżetu państwa dla jednostek samorządu terytorialnego. W 2020 r. subwencja dla Gminy Wisznia Mała wyniosła ponad 9 mln zł, co stanowiło 14% dochodów ogółem budżetu Gminy. Należy zaznaczyć, że subwencja ogólna składa się z części oświatowej, która dla Gminy Wisznia Mała w 2019 r. wyniosła 93% i części równoważącej stanowiącej 7%.

Rysunek 22. Struktura dochodów Gminy Wisznia Mała w latach 2015-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Warto zaznaczyć, że na wielkość dochodów własnych Gminy Wisznia Mała największy wpływ mają m.in.: wspomniany wcześniej udział w podatku dochodowym od osób fizycznych PIT (ponad 15 mln zł w 2020 r.), podatek od nieruchomości (ponad 11 mln zł w 2020 r., podatek od czynności cywilnoprawnych (ponad 1 mln zł), podatek rolny (prawie 1,3 mln zł), a także podatek dochodowy od osób prawnych CIT (niecałe 0,5 mln zł w 2019 r.).

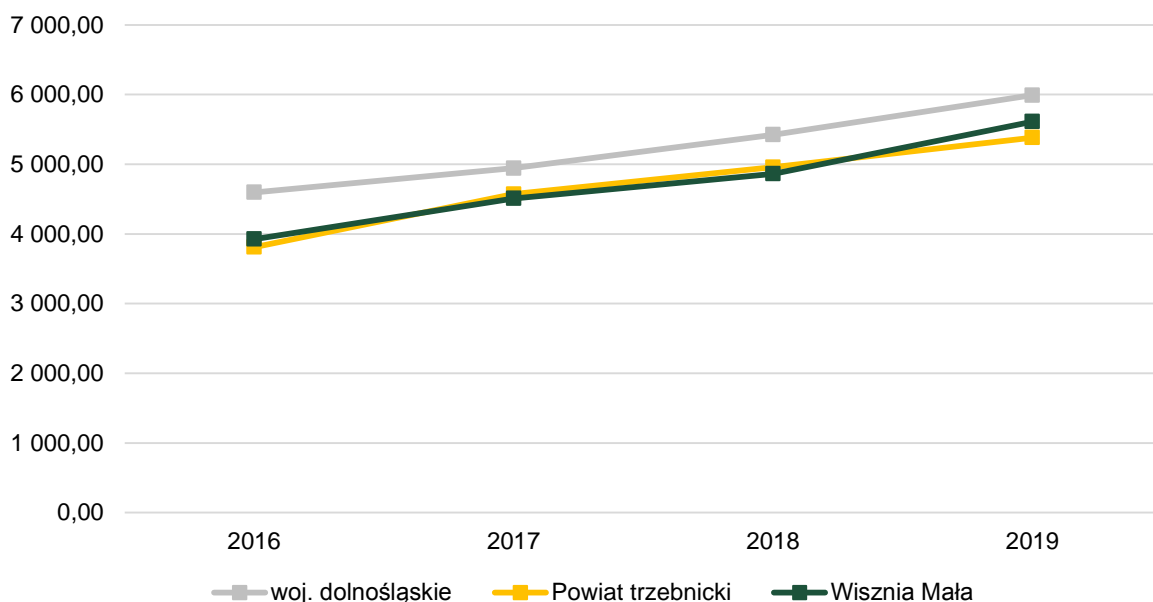
Pozostałe dochody podatkowe Gminy Wisznia Mała w latach 2015-2019 zaprezentowane zostały w poniższej tabeli.

Tab. 9. Dochody podatkowe Gminy Wisznia Mała w latach 2016-2020 w kolejności od największych do najmniejszych.

	2016	2017	2018	2019	2020
PIT	10 002 152,00	11 932 231,00	13 988 530,00	15 611 100,00	15 900 071,00
Podatek od nieruchomości	6 990 830,66	7 110 855,12	7 438 670,87	8 057 650,42	11 086 752,90
Podatek od czynności cywilnoprawnych	736 792,91	850 108,00	947 123,22	1 331 474,52	1 430 732,39
Podatek rolny	1 111 555,47	1 099 740,27	1 086 488,85	1 114 256,97	1 233 944,70
CIT	208 622,98	190 619,19	222 753,17	268 612,10	403 833,70
Podatek od środków transportowych	170 415,26	153 054,00	192 267,47	177 248,62	106 348,89
Podatek leśny	44 823,46	45 001,13	45 976,97	45 275,15	48 323,33
Wpływy z opłaty skarbowej	28 889,82	21 830,00	27 652,50	31 423,75	32 602,60
Wpływy z opłaty eksploatacyjnej	183 741,11	-	282 320,44	1 417,20	19 383,99
Podatek od osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej	2 109,62	680,13	364,57	2 292,49	5 206,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Rysunek 23. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Powyższy wykres prezentuje dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego. Zauważyć można, że wynik dla Gminy Wisznia Mała praktycznie pokrywa się ze średnią dla powiatu trzebnickiego, utrzymując jednocześnie stałą

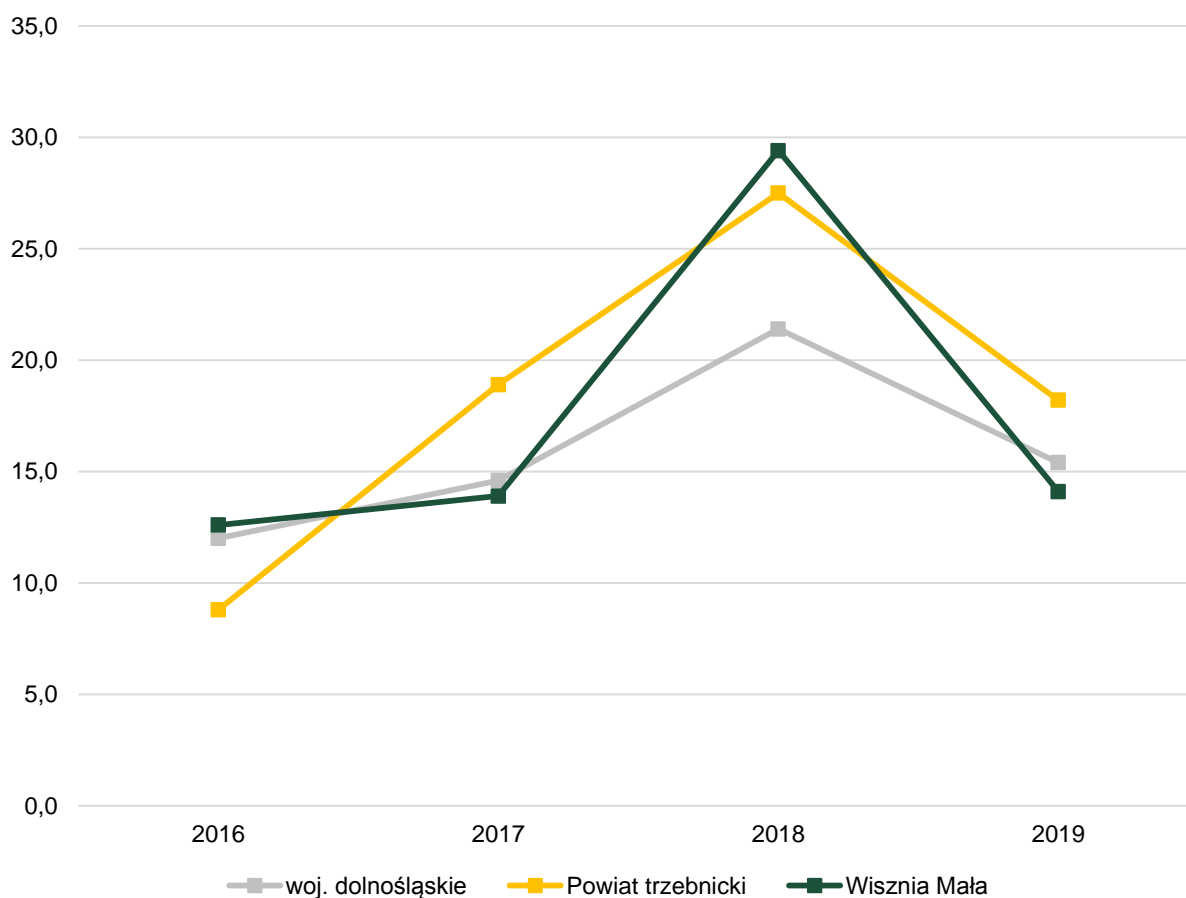
tendencję rosnącą. W 2016 r. dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie wynosiły 3 925, 22 zł, a w 2019 r. już 5 611, 88 zł przewyższając tym samym średnią dla powiatu o 229, 77 zł.

W strukturze wydatków budżetu Gminy Wisznia Mała największą część stanowią wydatki bieżące. W roku 2020 wyniosły one 52 898 677,89 zł co stanowiło 83% wydatków budżetu ogółem. Najwięcej środków w 2020 r. wydanych zostało w działach: Rodzina (ponad 16 mln zł), Oświata i wychowanie (ponad 16 mln zł), oraz Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (ponad 11 mln zł).

Udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego przedstawiony został na wykresie poniżej. W 2019 r. wydatki inwestycyjne w wydatkach ogółem dla Gminy Wisznia Mała osiągnęły najniższy wynik spośród porównywanych jednostek wynosząc 14,1%. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w powiecie trzebnickim i województwie dolnośląskim wyniósł kolejno 18,2% i 15,4%.

Ponownie uwagę należy zwrócić jednak na rok 2018, który pod względem inwestycyjnym okazał się dla Gminy Wisznia Mała rokiem rekordowym. Poza wymienionymi wcześniej, Gmina zrealizowała w tym roku inwestycje dotyczące przebudowy dróg gminnych, rozbudowy i wyposażenia Szkoły Podstawowej w Psarach, budowy sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Ligota Piękna oraz sieci wodociągowej w miejscowości Machnice, a także zagospodarowania terenów rekreacyjno-sportowych obejmujących budowę obiektów małej architektury.

Rysunek 24. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu i województwa.

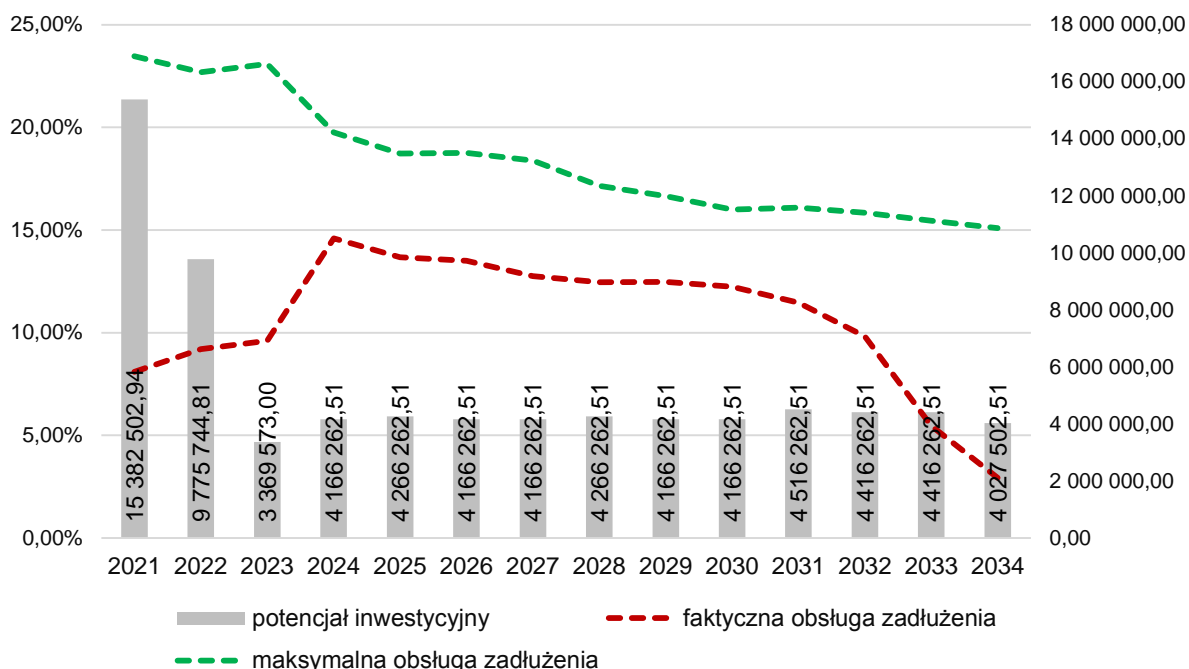

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał inwestycyjny

Poniższy wykres przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2034 zgodnie z Uchwałą VIII/XXXI/323/21 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2034.

Rysunek 25. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2034.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały VIII/XXXI/323/21 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2034.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia, co w przypadku Gminy Wisznia Mała zostaje spełnione. Zauważyć również należy, że zapisy Wieloletniej Prognozy Finansowej kształtują nadchodzący stan finansów samorządowych na stabilnym i bezpiecznym poziomie, a potencjał inwestycyjny Wiszni Małej, liczony jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych wyniesie ok. 75,2 mln zł.

Głównymi atutami inwestycyjnymi Wiszni Mała są atrakcyjna lokalizacja (15 km do Wrocławia), obecność urokliwych terenów zielonych, a także dogodne położenie przy drodze ekspresowej S5. Ponadto przez południową krawędź Gminy przebiega droga ekspresowa S8, której węzeł znajduje się tuż za granicami gminy na terenie Wrocławia (na południe od miejscowości Psary).

Zgodnie z „Rankingiem wydatków inwestycyjnych samorządów 2017–2019: Liderzy inwestycji” opracowanym przez pismo samorządu terytorialnego „Wspólnota”, Gmina Wisznia Mała znalazła się na 134 miejscu wśród gmin wiejskich pod względem średniej wielkości wydatków inwestycyjnych per capita, które w 2017–2019 r. wyniosły 1 464,60 zł. Tym samym Gmina wyprzedziła m.in. Gminę Długoleś, Nowa Ruda czy Czernica i poprawiła swój wynik z lat 2015-2017, podczas których znajdowała się na miejscu 366.

Innym rankingiem dobrze obrazującym kondycję inwestycyjną Gminy Wisznia Mała jest „Ranking wykorzystania środków europejskich przez samorządy 2014–2019”, zgodnie z którym Gmina znalazła się na 673. miejscu, wydatkując ze środków UE w latach 2014–2019 1078,12 zł per capita. Gmina wyprzedziła tym samym takie gminy jak: Jerzmanowa, Krotoszyce, Łagiewniki czy Bolesławiec.

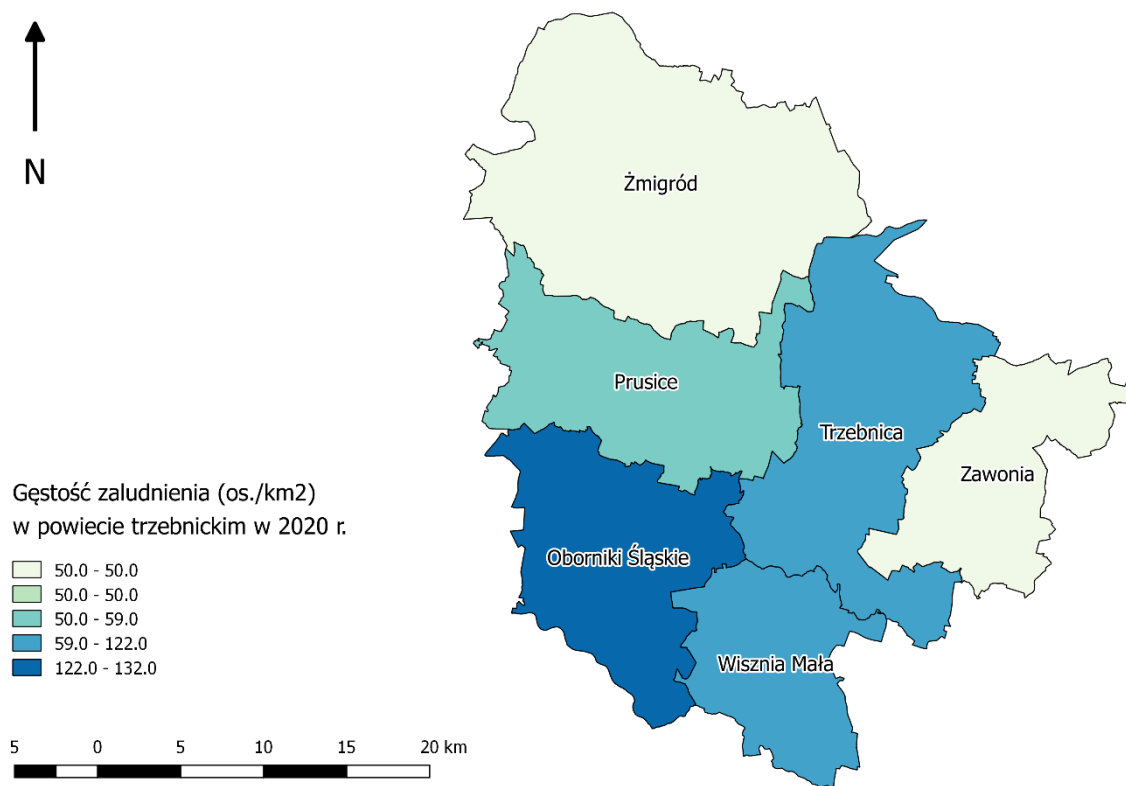
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

W Gminie Wisznia Mała, na koniec 2020 roku, zameldowanych było 10 624 mieszkańców (12% całkowitej liczby mieszkańców zamieszkujących powiat trzebnicki), co w przeliczeniu na jej powierzchnię stanowiło 103 os/km². Pod względem liczby mieszkańców, Gmina Wisznia Mała jest trzecią gminą powiatu trzebnickiego z największą liczbą ludności (za Obornikami Śląskimi i Trzebnicą).

Pod względem gęstości zaludnienia Gmina Wisznia Mała znalazła się ponownie na trzecim miejscu. Gminami o najwyższym wskaźniku gęstości zaludnienia są Oborniki Śląskie (132 os/km²) oraz Trzebnica (122 os/km²).

Rysunek 26. Gęstość zaludnienia w powiecie trzebnickim w 2020 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W poniższej tabeli znalazło się zestawienie dotyczące zmiany liczby ludności w gminach należących do powiatu trzebnickiego w latach 2016-2020. Analiza danych wykazała, że w ciągu ostatnich pięciu lat, liczba mieszkańców Gminy Wisznia Mała ulegała łagodnemu zwiększaniu, o czym świadczy również największa w powiecie trzebnickim, średnia dynamika zmian ludności wynosząca 101,4%. Zauważyć należy, że wszystkie gminy (z wyjątkiem Gminy Żmigród, w której liczba ludności zmniejsza się) odnotowały w ostatnich pięciu latach zwiększającą się liczbę mieszkańców.

Sytuacja ta, spowodowana jest sukcesywnym odpływem mieszkańców z Wrocławia do gmin ościennych. Takie zjawisko nosi nazwę suburbanizacji i polega na wyludnianiu się centrum i rozwoju strefy podmiejskiej. Wynikiem suburbanizacji jest rozwój infrastruktury na obszarach podmiejskich oraz tworzenie się tzw. miast-sypialni, których mieszkańcy dojeżdżają do pracy w centrum miasta. Przyczyn takiego zjawiska, z którym boryka się znaczna część dużych i średnich polskich miast, upatrywać można m.in. w korzystniejszych warunkach ekonomicznych występujących na tych

terenach (niższe ceny nieruchomości) oraz duży zasób walorów przyrodniczych, przy jednoczesnym zachowaniu dobrze rozwiniętej sieci komunikacyjnej z ośrodkami centralnymi.

Tab. 10. Zmiany liczby ludności w powiecie trzebnickim w latach 2016-2020.

JST	2016	2017	2018	2019	2020	udział w 2020 r.	średnia dynamika
Powiat trzebnicki	84 063	84 495	84 886	85 253	85 226	100%	100,3%
Zawonia	5 874	5 921	5 957	5 904	5 913	7%	100,2%
Oborniki Śląskie	19 995	20 105	20 209	20 317	20 287	24%	100,4%
Prusice	9 346	9 363	9 362	9 377	9 352	11%	100,0%
Trzebnica	24 061	24 179	24 300	24 436	24 442	29%	100,4%
Wisznia Mała	10 067	10 198	10 370	10 559	10 624	12%	101,4%
Żmigród	14 720	14 729	14 688	14 660	14 608	17%	99,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższa tabela prezentuje przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w gminach powiatu trzebnickiego w latach 2016-2019. Zauważyć można, że wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców dla Gminy Wisznia Mała (1,43 w 2019 r.) był drugim najwyższym wskaźnikiem w powiecie trzebnickim (za Prusicami, dla których wskaźnik wyniósł 1,71 w 2019 r.). Przyrost naturalny w Gminie Wisznia Mała osiągnął wartość dodatnią, w przeciwieństwie do przyrostu naturalnego dla powiatu trzebnickiego (-0,14 w 2019 r.) i województwa dolnośląskiego (-2,00 w 2019 r.).

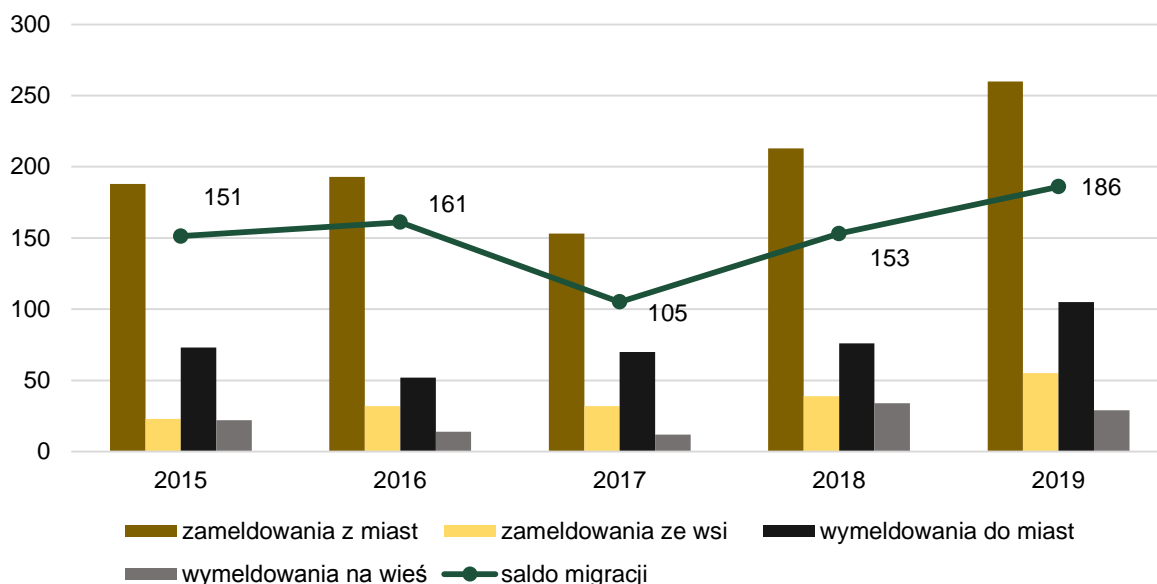
Tab. 11. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Wisznia Mała w latach 2016-2019 na tle powiatu i województwa.

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2019 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2016 r.	2019 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2016 r.
woj. dolnośląskie	-2,00	-0,31	1,70	0,23
Powiat trzebnicki	-0,14	-0,51	4,80	0,13
Zawonia	-1,52	-1,53	-2,40	-2,23
Oborniki Śląskie	-0,99	-0,33	5,80	-0,07
Prusice	1,71	0,25	-0,10	0,17
Trzebnica	0,04	-0,71	5,40	0,37
Wisznia Mała	1,43	-0,32	17,70	0,53
Żmigród	-1,02	-0,63	-0,80	0,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na uwagę zasługuje również wskaźnik dotyczący salda migracji, znacząco wyróżniający Gminę Wisznia Mała na tle pozostałych gmin powiatu trzebnickiego. Wskaźnik salda migracji, oblicza się na podstawie różnicy między liczbą osób przybyłych w danym okresie do danej jednostki administracyjnej, a liczbą osób, które w tym okresie wyjechały z tej jednostki¹⁰. W 2019 r. saldo migracji w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców osiągnęło w Gminie 17,70, co ustanowiło ją bezkonkurencyjnym liderem pod względem napływu nowych mieszkańców w powiecie trzebnickim.

Rysunek 27. Saldo migracji ogółem (w podziale na zameldowania i wymeldowania) dla Gminy Wisznia Mała w latach 2015-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Powyższy wykres prezentuje saldo migracji wraz z podziałem na zameldowania i wymeldowania z miast i ze wsi dla Gminy Wisznia Mała.

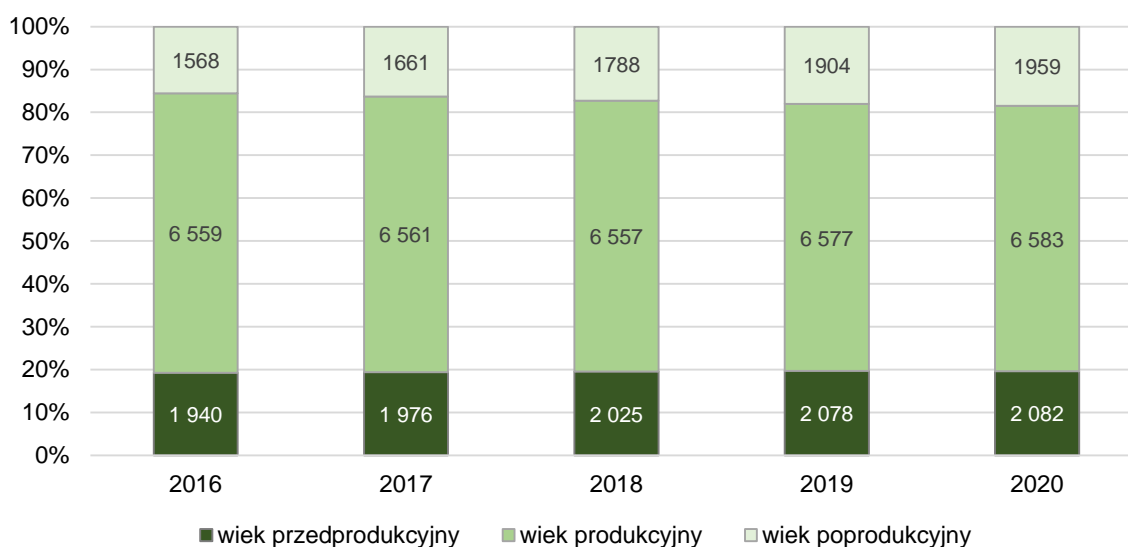
Struktura zameldowań dla Gminy wskazuje, że najczęściej osiedlają się na jej terenie osoby, których poprzednim miejscem zamieszkania było miasto – w analizowanym okresie, zameldowania z miasta stanowiły 85% wszystkich zameldowań. Jednocześnie wzrasta liczba osób, przenoszących się z Wiszni Małej do miasta (w 2015 r. – 73 osoby, w 2019 r. – 105).

Osiedlanie się na terenie Gminy Wisznia Mała osób przenoszących się z miasta, jest potwierdzeniem zjawiska wyludniania się miast, które w ostatnim okresie zostało zidentyfikowane w znacznej liczbie miast polskich i europejskich. Wśród przyczyn takiego zjawiska upatrywać można przede wszystkim proces suburbanizacji, w wyniku którego bardziej zamożna część mieszkańców opuszcza tereny miejskie i osiedla się w gminach ościennych. Coraz częściej motywacją do zmiany miejsca zamieszkania staje się również potrzeba życia blisko natury, z dala od betonowych bloków miast, w zgodzie z założeniami zrównoważonego rozwoju.

Wzrost liczby mieszkańców ma bezpośrednie przełożenie na wzrost ludności w poszczególnych grupach wiekowych. Struktura ludności w Gminie Wisznia Mała w latach 2016-2020 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

¹⁰ Definicja: <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3223,pojecie.html>

Rysunek 28. Struktura ludności w Gminie Wisznia Mała w latach 2016-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wiek przedprodukcyjny, to wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, najczęściej określany jako wiek 0-17 lat. W Gminie Wisznia Mała widoczny jest niewielki wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Ma to związek z dodatnim przyrostem naturalnym, zgodnie z którym na terenie Gminy miejsce ma więcej urodzeń niż zgonów.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym, oznacza liczbę osób zdolnych do pracy tzn. dla mężczyzn jest to grupa wieku 18-64 lata, a dla kobiet 18-59 lat. W Gminie Wisznia Mała udział procentowy ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy – pomimo nominalnego wzrostu z 6 559 w 2016 r. do 6 583 w 2020 r. – zmniejszył się. W przeciągu 5 lat procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym spadł z poziomu 65% do 62%.

Ma to bezpośredni związek ze zwiększaniem liczby osób w wieku poprodukcyjnym tzn. osób, które zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet – 60 lat i więcej. W Gminie Wisznia Mała liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 1 568 w 2016 r. do 1 959 w 2020 r. Przełożyło się to na procentowy wzrost udziału tej grupy w ogólnej liczbie mieszkańców z 16% w 2016 r. do 18% w 2020 r.

Wraz ze wzrostem ludności w wieku poprodukcyjnym oraz brakiem lub nieznacznym wzrostem ludności w wieku przedprodukcyjnym, rośnie wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego, odzwierciedlający wzajemny stosunek tych grup. Dla Gminy Wisznia Mała wskaźnik ten wzrósł z poziomu 16% w roku 2016 do poziomu 21,60% w roku 2020. Zauważyć należy, pomimo tego, że wartości senioralnego obciążenia demograficznego dla powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego w 2020 r. były wyższe, to dynamika tych zmian dla Gminy Wisznia Mała osiągnęła znacznie wyższy poziom.

Zwiększającą się wartość wskaźnika ocenić należy jako niekorzystną. Reakcja ze strony władz gminy na zjawisko starzejącego się społeczeństwa będzie wymagała w nadchodzących latach dostosowania działań podejmowanych w ramach polityki senioralnej do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co skutkować może wzrostem zapotrzebowania na usługi społeczne dostosowane dla seniorów.

Tab. 12. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Wisznia Mała w 2016 i 2020 roku.

JST	mieszkańcy w wieku kreatywnym (%) ¹			senioralne obciążenie demograficzne (%) ²		
	2016	2020	dynamika	2016	2020	dynamika
woj. dolnośląskie	15,72	13,38	85%	24,60	29,90	122%
Powiat trzebnicki	15,49	13,65	88%	20,60	25,00	121%
Wisznia Mała	14,96	13,41	90%	16,00	21,60	135%

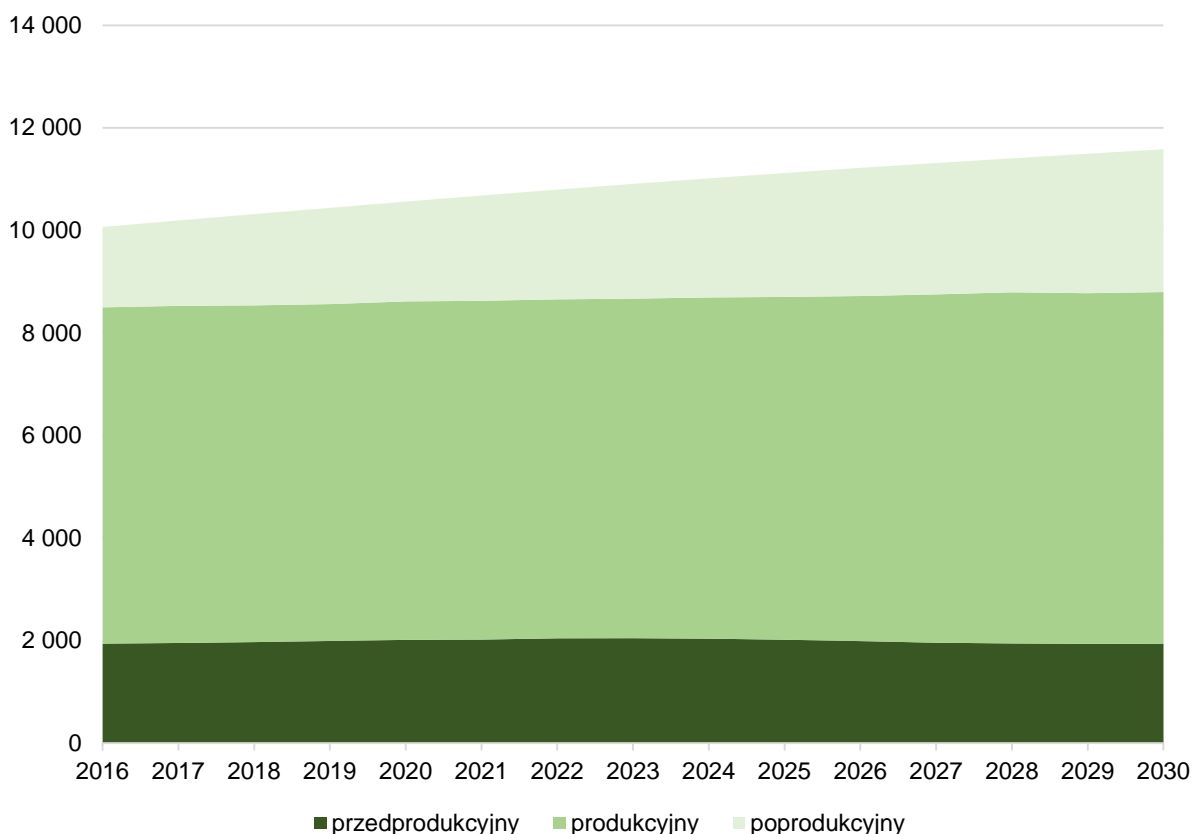
¹ ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem

² ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wiek kreatywny najczęściej określany jest jako wiek między 25. a 34. rokiem życia, który tworzą osoby mogące przyczynić się do wzrostu siły ekonomicznej jednostki. W Gminie Wisznia Mała odsetek mieszkańców w tym wieku wyniósł w 2020 r. 13,41%, zmniejszając się tym samym w perspektywie 2016-2020 o 1,55 p. p. W latach 2016-2020 wskaźnik ten utrzymywał tendencję spadkową, zarówno dla województwa dolnośląskiego (15,72% w 2016 r. – 13,38% w 2020 r.), jak i dla powiatu trzebnickiego (15,49% w 2016 r. – 13,65% w 2020 r.).

Rysunek 29. Prognoza struktury ludności Gminy Wisznia Mała na lata 2016-2030.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030* opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny.

Powyżej zaprezentowana została prognoza struktury ludności Gminy Wisznia Mała na lata 2016-2030, która opracowana została na podstawie publikacji „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030” wydanej przez Główny Urząd Statystyczny¹¹.

Dla Gminy Wisznia Mała prognoza struktury ludności odpowiada ogólnokrajowym trendom i zakłada wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na rzecz liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

W ciągu prezentowanych 14 lat, prognozuje się, że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadnie z 1 940 osób w 2016 r. (19% ludności ogółem) do 1 938 w 2030 r. (17% ludności ogółem). Spadnie też udział liczby osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ludności ogółem, który obniży się z 65% w 2016 r. do 59% w 2030 r.

Na znaczeniu zyska liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Zwiększy się ona z 1568 w 2022 r. (16% ludności ogółem) do 2 785 osób w roku 2030 r. (24% ludności ogółem).

Zjawisko starzejącego się społeczeństwa jest bezpośrednio połączone z III fazą rozwoju demograficznego, czyli tzw. przejściem demograficznym, typowym dla krajów rozwijających się. Zgodnie z założeniami Warrena Thompsona, autora faz demograficznych, przejście demograficzne jest tymczasowe. W jego czasie zaobserwować można stopniowy spadek urodzeń oraz wskaźnika przyrostu naturalnego. Jednocześnie wydłuża się średnia życia i udział w społeczeństwie grup ludności w wieku poprodukcyjnym. Zmianom tym towarzyszą też zmiany kulturowe: osoby w wieku produkcyjnym coraz częściej skupiają się na karierze i edukacji, a moment założenia rodziny jest przekładany.

Tendencja ta w nadchodzących latach będzie również widoczna w Gminie Wisznia Mała. Dlatego już teraz konieczne jest dostosowanie polityk gminnych do wzrostu wskaźnika senioralnego obciążenia demograficznego, tak, aby zapewniły one spójność systemu wspierania seniorów oraz zagwarantowały należyty dostęp do usług publicznych.

Mając jednak na uwadze uwarunkowania przestrzenne Gminy Wisznia Mała, w tym przede wszystkim położenie w sąsiedztwie Miasta Wrocławia – pamiętać należy o bezpośrednich efektach związanych z przenoszeniem się ludności na tereny podmiejskie.

Gmina Wisznia Mała jest klasycznym przypadkiem jednostki, w której większość zachodzących zmian (demograficznych, kulturowych, przestrzenno-funkcjonalnych etc.) jest wynikiem ludności napływowej, która opuszczając dotychczasowe miejsce zamieszkania, decyduje się na osiedlenie na terenie podmiejskim. Z reguły osoby te znajdują się w wieku produkcyjnym, a ich zdolności mobilne gwarantują gotowość do założenia rodziny właśnie w nowym miejscu zamieszkania jakim jest Gmina.

To stawia przed władzami samorządowymi szereg wyzwań związanych przede wszystkim z dynamicznie zmieniającym się zapotrzebowaniem na miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, miejscami przedszkolnymi oraz bazą infrastrukturalną szkół podstawowych.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola i żłobki

Na terenie Gminy Wisznia Mała nie funkcjonują żłobki gminne. Jedyną formą opieki nad dziećmi do lat 3 jest prywatny Żłobek „Bajka”.

Na terenie Gminy działają dwa przedszkola gminne: Przedszkole Publiczne w Ligocie Pięknej oraz Przedszkole Publiczne w Strzeszowie. Ponadto, na terenie Gminy działa łącznie 11 oddziałów przedszkolnych (dla dzieci w wieku 3-5 lat) oraz 6 działów zerówkowych (dla dzieci w wieku 6 lat).

Na terenie Gminy zlokalizowane są trzy przedszkola niepubliczne:

---

¹¹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

- Artystyczne Przedszkole Niepubliczne „Maluszkowo”
- Centrum Rozwoju Dziecka i Rodzica „Bajka”
- Niepubliczne Przedszkole Wesołe Skrzaty

Tab. 13. Przedszkola publiczne i niepubliczne na terenie Gminy Wisznia Mała.

Przedszkole	Adres	Liczba dzieci	Liczba grup na poszczególnych poziomach nauczania	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
PRZEDSZKOLA PUBLICZNE I ODDZIAŁY PRZEDSZKOLNE					
Przedszkole Publiczne w Ligocie Piękiej w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Wiszni Małej	ul. Na Kolonii 74, Ligota Piękna 55-114 Wisznia Mała	50	2	25	6.45-17.00
Oddziały Przedszkolne w Piotrkowiczkach w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Wiszni Małej	ul. Akacyjowa 1, Piotrkowiczki 55-114 Wisznia Mała	37	2	18,5	7.30-16.50
Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Psarach	ul. Główna 40, Psary 51-180 Wrocław	48	2	24	8.00-13.00
Przedszkole Publiczne w Strzeszowie w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Szewcach	ul. Lipowa 35, Strzeszów 55-114 Wisznia Mała	104	5	20,8	6.00-17.00
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Młodych Bohaterów w Szewcach	ul. Strzeszowska 7, Szewce 55-114 Wisznia Mała	59	3	19,6	6.30-17.00, 8.00-15.00
Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Św. Jadwigi Śląskiej w Krynicznie	ul. Szkolna 6, Kryniczno 55-114 Wisznia Mała	56	3	18,6	8.00-13.00, 7.00-16.30
PRZEDSZKOLA NIEPUBLICZNE					
Artystyczne Przedszkole Niepubliczne „Maluszkowo” w Psarach	ul. Kasztanowa 18, Psary 51-180 Wrocław	34	3	11,33	6.45-16.30
Centrum Rozwoju Dziecka i Rodzica "Bajka" w Krynicznie	ul. Szkolna 1, Kryniczno 55-114 Wisznia Mała	16	1	16	6.30-17.30

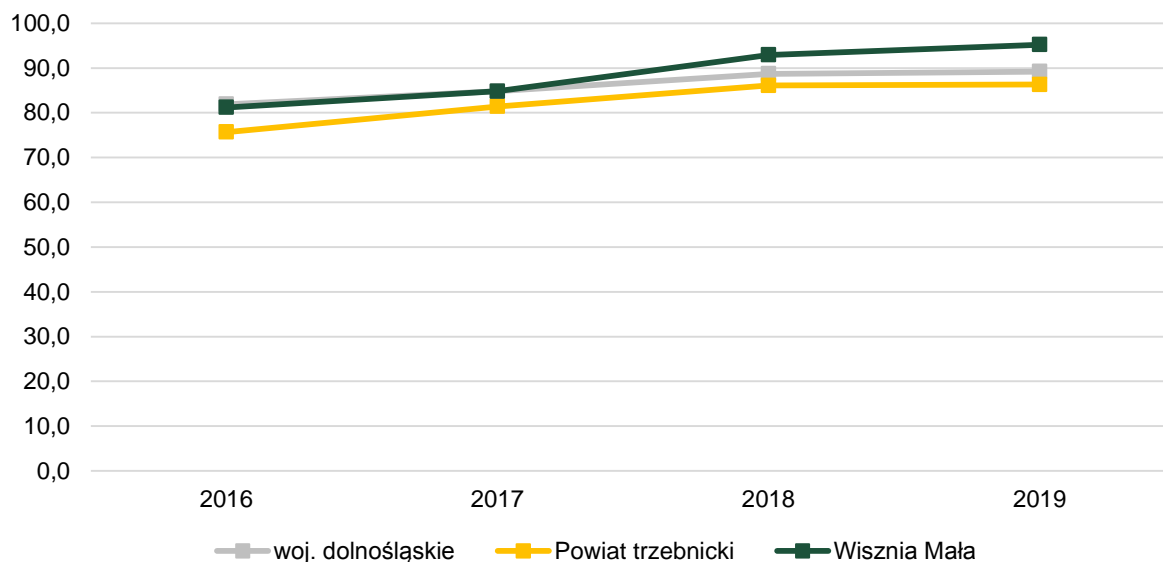
Niepubliczne Przedszkole "Wesołe Skrzaty" w Krzyżanowicach	ul. Parkowa 27, Krzyżanowice 51-180 Wrocław	34	2	17,00	7.00-17.00
--	---	----	---	-------	------------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Powyższe zestawienie zawiera dane dotyczące liczby dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych wraz z liczbą oddziałów na poszczególnych poziomach nauczania oraz średnią wielkością oddziału i godzinami otwarcia. Największym ośrodkiem na terenie Gminy Wisznia Mała jest Przedszkole Publiczne w Strzeszowie w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Szewcach. Przedszkola publiczne i oddziały przedszkolne łącznie w roku szkolnym 2020/2021 obsługiwały 344 dzieci, a średnia wielkość oddziału placówek przedszkolnych waha się od 18 do 24 osób.

Na poniższym wykresie przedstawiony został odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 na terenie Gminy Wisznia Mała w porównaniu z województwem dolnośląskim i powiatem trzebnickim. Wskaźnik ten dla Gminy, od 2017 r. osiąga w porównywanymi jednostkami najwyższą wartość. W 2019 r. już blisko 96% dzieci z terenu Gminy w wieku 3-5 lat uczęszczało do placówek przedszkolnych.

Rysunek 30. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniższe zestawienie prezentuje podstawowe dane dotyczące funkcjonowania opieki przedszkolnej na terenie Gminy Wisznia Mała.

Tab. 14. Opieka nad dziećmi w wieku przedszkolnym w Gminie Wisznia Mała w latach 2015-2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba dzieci z terenu gminy Wisznia Mała uczęszczająca do przedszkoli na terenie innych gmin	7	72	73	59	66	73
Liczba dzieci z terenu innych gmin uczęszczająca do przedszkoli na terenie gminy Wisznia Mała	0	32	34	38	32	30

Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym	979,33 zł	946,28 zł	783,03 zł	775,51 zł	895,07 zł	992,88 zł
Wysokość miesięcznej dotacji na 1 dziecko w przedszkolu niepublicznym	734,50 zł	709,71 zł	587,27 zł	581,63 zł	671,30 zł	744,66 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Powyższa tabela zawiera szczegółowe dane dotyczące funkcjonowania opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym w Gminie Wisznia Mała w latach 2015-2020. Od 2015 r. z każdym kolejnym rokiem, liczba dzieci z terenu gminy Wisznia Mała uczęszczających do przedszkoli na terenie innych gmin zwiększała się. Z kolei, liczba dzieci z terenu innych gmin uczęszczających do przedszkoli na terenie gminy Wisznia Mała w 2015 r. wynosiła 0, jednak już rok później wyniosła 32 i utrzymywała podobną wielkość do 2020 r. Sytuacja ta spowodowana może być niedostateczną liczbą miejsc w przedszkolach znajdujących się na terenie gminy, co zmusza rodziców do dowożenia dzieci do gmin sąsiadujących.

Zmianie ulegają również miesięczne koszty utrzymania dziecka w przedszkolu gminnym oraz wysokości dotacji na dzieci w przedszkolach niepublicznych. W obydwu przypadkach zauważalne jest spore załamanie wysokości środków na przełomie 2016/2017 r. (miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym obniżył się z 946, 28 zł do 783, 03 zł; wysokość miesięcznej dotacji na 1 dziecko w przedszkolu niepublicznym spadła z 709,71 zł do 587,27 zł.)

Edukacja

W Gminie Wisznia Mała działają cztery publiczne szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Psarach, Szkoła Podstawowa im. Małego Księcia w Wiszni Małej (w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Wiszni Małej), Szkoła Podstawowa im. Młodych Bohaterów w Szewcach (w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Szewcach) oraz Szkoła Podstawowa im. Św. Jadwigi Śląskiej w Krynicznie. Na terenie Gminy nie funkcjonują inne (artystyczne, muzyczne itp.) placówki szkolne.

Do wymienionych wyżej szkół w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało łącznie 906 uczniów.

Tab. 15. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Wisznia Mała

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli	Zmianowy system pracy
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Psarach	245	12	20,41	30,47	nie
Szkoła Podstawowa im. Małego Księcia w Wiszni Małej (w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Wiszni Małej)	232	11	21,09	29,22	tak
Szkoła Podstawowa im. Młodych Bohaterów w Szewcach (w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Szewcach)	200	12	16,67	21,13	nie
Szkoła Podstawowa im. Św. Jadwigi Śląskiej w Krynicznie	229	12	19,08	31,96	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

W tabeli poniżej zaprezentowany został stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Wisznia Mała w roku szkolnym 2019/2020. Wszystkie szkoły posiadają obiekty sportowe, których stan oceniany jest jako dobry lub bardzo dobry. We wszystkich placówkach zamontowany jest również monitoring szkolny. Szkoły (z wyjątkiem Szkoły Podstawowej w Krynicznie) posiadają parking dla kadry nauczycielskiej i rodziców. We wszystkich placówkach obecna jest pielęgniarka szkolna, jednak w żadnej ze szkół nie jest zatrudniony stomatolog.

Stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Wisznia Mała w roku szkolnym 2019/2020 wskazuje, że inwestycjami wymagającymi najpilniejszej realizacji jest budowa nowego budynku na potrzeby Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Wiszni Małej, wraz z salą gimnastyczną i zapleczem sportowym. Ponadto konieczne jest doposażenie szkół w sprzęt multimedialny i szafki dla uczniów.

Tab. 16. Stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Gminy Wisznia Mała w roku szkolnym 2019/2020.

Szkoła Podstawowa	SP w Psarach	SP w Wiszni Małej	SP w Szewcach	SP w Krynicznie
Liczba sal lekcyjnych	14	11	20	16
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	Sala gimnastyczna – stan bardzo dobry	Mała salka gimnastyczna – stan dobry	Sala gimnastyczna – stan dobry	Sala gimnastyczna – stan dobry
Pracownie językowe	Nie	Nie	Nie	Nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne	Nie	Nie	Nie	Nie
Komputery do użytku uczniów (szt.)	67	56	69	73
Projektory multimedialne (szt.)	12	9	15	8
Kamery - monitoring szkolny	Tak	Tak	Tak	Tak
Szafki dla każdego ucznia	Tak (w klasach 4-8)	Nie	Tak (w klasach 4-8)	Tak (w klasach 4-8)
Świetlice – godziny otwarcia	Tak 6.45-16.30	Tak 7.00-8.40 oraz 11.00-16.00	Tak 6.30-08.05 oraz 12.00 do 16.30	Tak 6.45-16.30
Parkingi dla kadry / rodziców	Tak	Tak	Tak	Nie
Gabinet pielęgniarki / stomatologiczny	Gabinet pielęgniarki – tak, stomatologiczny - nie	Gabinet pielęgniarki – tak, stomatologiczny -nie	Gabinet pielęgniarki – tak, stomatologiczny - nie	Gabinet pielęgniarki - tak; stomatologiczny -nie
Liczba stypendystów	16	37	33	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy.

Poniższa tabela prezentuje średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach w Gminie Wisznia Mała w 2019, 2020 i 2021 r. Wśród placówek wyraźnie widać, że najlepsze wyniki osiągnęła Szkoła Podstawowa w Krynicznie, uzyskując najwyższe wyniki z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego w 2019 i 2021 r. Średnie wyniki szkół Gminy Wisznia Mała z egzaminów z języka polskiego i matematyki z reguły pozostawały wyższe niż średnie wyniki dla powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego. Jedynie średni wynik z egzaminu z języka angielskiego był w 2019 i

2020 r. niższy niż średnia dla powiatu i województwa. W 2021 r. przewyższył jednak średnie wyniki dla tych jednostek.

Należy jednak zwrócić uwagę, że bezpośredni wpływ na wyniki egzaminu ósmoklasisty we wszystkich szkołach podstawowych w Polsce, miała pandemia koronawirusa (SARS-Cov-2). Nauczanie w szkołach, a także przygotowania do egzaminów, odbywały się w formie zdalnej.

Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi na zlecenie Stowarzyszenia Biznes – Nauka – Samorząd „Pro Silesia”, 66% ankietowanych rodziców wyraziło zaniepokojenie z uwagi na niską jakość pracy zdalnej, będącą wynikiem niewystarczających kompetencji informatycznych nauczycieli. Największy niepokój wzbudziły trudności związane z realizacją podstawy programowej w warunkach nauczania on-line (70,8% odpowiedzi)¹².

Ryc. 25. Wyniki egzaminu ósmoklasisty (%) w Gminie Wisznia Mała w roku 2019, 2020 i 2021 na tle powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego.

ROK	j. polski			matematyka			j. angielski		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Średnia dla województwa	61,2	58,8	58	43,5	44,5	45	60	55	66
Średnia dla powiatu	60,6	60,8	57	42,1	44,5	43	55,6	51,9	61
Średnia dla gminy	61,3	60,9	62	43,3	44,8	56	58,6	51,6	75
Szkoła Podstawowa im. św. Jadwigi Śląskiej w Krynicznie	68,9	62,3	76	55,2	45	74	69	55,6	87
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Psarach	65,5	59	64	49,5	51	57	64,1	52,7	79
Szkoła Podstawowa im. Młodych Bohaterów w Szewcach	55,7	55,5	53	32	35,1	47	41,8	39,6	68
Szkoła Podstawowa im. Małego Księcia w Wiszni Małej	52,6	72,5	62	33,3	56,7	53	57	67,3	72

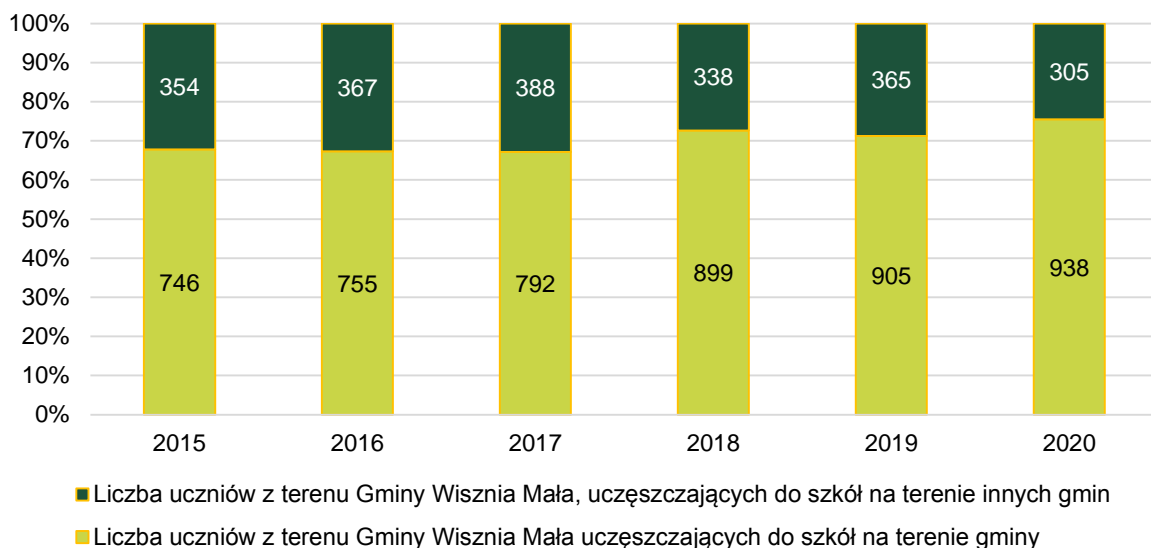
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Wrocław.

Poniższy wykres obrazuje porównanie liczby uczniów z terenu Gminy Wisznia Mała uczęszczających do szkół na terenie gminy z uczniami uczęszczającymi do szkół położonych w innych gminach. Od 2015 r. liczba uczniów uczących się na terenie Gminy zwiększa się. Tym samym, liczba uczniów z terenu Gminy, którzy uczą się w szkoła poza Gminą, zmniejsza się, choć zauważalne są w tym przypadku pewne wahania.

Uczęszczanie dzieci z terenu Gminy do szkół innych niż te z terenu Gminy, ma związek ze zwiększoną mobilnością rodziców oraz gotowością do zawożenia i odbierania dziecka z sąsiedniej gminy. Pamiętać również należy o bliskim sąsiedztwie Wrocławia, którego bogata oferta edukacyjna skutecznie zachęca uczniów do wyboru.

¹² Całość ekspertyzy opracowanej przez pracowników Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach dostępna jest pod adresem: <https://www.prosilesia.pl/pl/Publikacje>

Rysunek 31. Porównanie liczby uczniów z terenu Gminy Wisznia Mała uczęszczających do szkół na terenie gminy oraz do szkół położonych w innych gminach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Wisznia Mała w latach 2015-2020 prezentuje poniższa tabela, zgodnie z którą kwota wydatków od 2015 r. do 2020 r. zwiększyła się o 4 308 131,95 zł. Na przestrzeni analizowanych lat zwiększeniu uległy przede wszystkim wydatki bieżące i związane z nimi wynagrodzenia oraz pochodne.

O 2 734 367,95 zł w stosunku do 2015 r. wzrosła również różnica między subwencją oświatową, a wydatkami w dziale 801, co oznacza, że w 2020 r. zaledwie 56% wydatków na oświatę i wychowanie w Gminie Wisznia Mała pokrywane były z budżetu państwa.

Tab. 3. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Wisznia Mała w latach 2015-2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
WYDATKI OGÓŁEM	11 429 161,82	11 669 931,32	13 019 397,62	13 327 285,87	15 059 740,37	15 737 293,77
Wydatki bieżące, w tym:	11 409 490,90	11 669 931,32	12 936 110,62	13 298 337,08	15 059 740,37	15 737 293,77
<i>Wynagrodzenia i pochodne</i>	7 826 049,82	7 722 025,73	8 691 065,32	8 581 563,11	10 104 569,91	11 386 830,67
<i>Pozostałe wydatki bieżące</i>	3 563 770,16	3 947 905,59	4 161 758,30	4 687 825,18	4 955 170,46	4 350 463,10
Wydatki majątkowe	19 670,92	-	83 287,00	28 948,79	-	-
SUBWENCJA OŚWIATOWA	7 232 615,00	7 331 023,00	7 498 140,00	7 931 770,00	8 894 610,00	8 806 379,00
Różnica między subwencją oświatową, a wydatkami w dziale 801	4 196 546,82	4 338 908,32	5 521 257,62	5 395 515,87	6 165 130,37	6 930 914,77
Stopień pokrycia	63%	63%	58%	60%	59%	56%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Kultura i sport

Podmiotem realizującym zadania w zakresie kultury i sportu w Gminie Wisznia Mała jest Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji (OKSiR) w Wiszni Małej, działający przy ul. Szkolnej 1 w Wiszni Małej.

OKSiR jest również administratorem poniższych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej¹³:

1. Budynku Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji, w którym znajdują się pomieszczenia *Galerii na Zakręcie* oraz *Koła Gospodyń Wiejskich „Wisieńka”* (administracja budynku odbywa się na podstawie umowy użyczenia).
2. Świetlic w miejscowościach:
  - a) Wysoki Kościół,
  - b) Pierwoszów,
  - c) Ozorowice,
  - d) Ligota Piękna (w obiekcie prowadzony jest Klub Senior+),
  - e) Malin,
  - f) Kryniczno,
  - g) Szewce,
  - h) Krzyżanowice (punkt biblioteczny),
  - a) Rogoż,
  - b) Mienice,
  - c) Piotrkowiczki (filia Gminnej Biblioteki Publicznej),
  - d) Szymanów,
  - e) Psary – sala spotkań (w sali prowadzone są zajęcia oddziału Przedszkolnego Szkoły Podstawowej w Psarach).

Ponadto, na podstawie Zarządzenia nr 116/2021 Wójta Gminy Wisznia Mała z dnia 9 lipca 2021 r., Ośrodkowi Sportu i Rekreacji w Wiszni Małej, został przekazany w administrowanie budynek świetlicy wiejskiej, położony w Strzeszowie przy ul. Osiedlowej 13.

W budowie pozostają także dwie inne świetlice: w Pierwoszowie oraz w Machnicach, które oddane do użytku zostaną do końca 2021 roku.

Poniższa tabela zawiera informacje dotyczące stanu świetlic wiejskich. Większość z budynków jest nowa lub po remoncie. Odnowienia wymagają pojedyncze budynki, które odnowione zostały częściowo, lub które w wyniku niepoprawnie przeprowadzonych prac remontowych wymagają poprawek.

Tab. 18. Stan świetlic wiejskich na terenie gminy.

Nazwa obiektu i lokalizacja	Charakterystyka obiektu
Świetlica, Mienice, ul. Lipowa 16	Obiekt nowy
Świetlica, Wysoki Kościół, ul. Cicha 9	Obiekt do remontu
Świetlica, Ligota Piękna, ul. Główna 19	Obiekt po remoncie
Świetlica, Malin, ul. Główna 91	Obiekt po remoncie
Świetlica, Szewce, ul. Sportowa 1	Obiekt po remoncie (jednak częściowo wymagający odnowienia)
Świetlica, Ozorowice, ul. Spacerowa 8	Obiekt po częściowym remoncie

¹³ Na podstawie „Sprawozdania merytorycznego z działalności Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji w Wiszni Małej za 2019 rok”.

Świetlica, Kryniczno, ul. Parkowa 6	Obiekt po remoncie (jednak częściowo wymagający odnowienia)
Świetlica, Piotrkowiczki, ul. Spacerowa 62	Obiekt wymagający remontu
Świetlica, Szymanów, ul. Lipowa 1	Obiekt po remoncie
Świetlica, Krzyżanowice, ul. Parkowa 18	Obiekt nowy
Świetlica, Rogoź, ul. Parkowa 82	Obiekt nowy
Świetlica, Strzeszów, ul. Osiedlowa 13	Obiekt nowy
Punkt Spotkaniowy, Psary, ul. Długa 10a	Obiekt nowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

3. Obiektów sportowych w miejscowości:

a) Ligota Piękna:

- boisko do gry w piłkę siatkową z nawierzchnią poliuretanową,
- pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną

b) Kryniczno:

- boisko do koszykówki,
- stół do tenisa stołowego
- pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną

c) Strzeszów:

- pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną

d) Szewce:

- pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną

e) Ozorowice:

- pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną

f) Mienice:

- boisko do gry w piłkę nożną

g) Psary:

- boisko wielofunkcyjne z powierzchnią poliuretanową
- boisko trawiaste
- boisko do koszykówki

h) Szymanów:

- pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną

i) Krzyżanowice:

- kompleks boisk wielofunkcyjnych ORLIK

j) Krzyżanowice:

- pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną

k) Wisznia Mała:

- pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną

l) Machnice:

- pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną

m) Rogoź:

- wielofunkcyjne boisko sportowe do siatkówki i koszykówki

Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji (OKSiR) w Wiszni Małej realizuje szereg wydarzeń kulturalnych wpływających na integrację mieszkańców i podnoszących jakość życia społeczno-kulturowego.

Do zadań OKSiR-u należy przede wszystkim edukacja kulturalna i sportowa, w szczególności dzieci i młodzieży poprzez pracę w zespołach, klubach, kołach zainteresowań, organizowaniu kursów, konkursów, przeglądów, festiwali, zawodów we wszystkich dziedzinach działalności kulturalnej i sportowej. Niewątpliwym sukcesem Ośrodka okazała się sekcja szachowa OKSiR Wisznia Mała, która rozpoczęła spotkania w 2006 roku, a po niespełna ośmiu latach ciężkiej pracy, awansowała do ekstraklasy. Zaangażowanie oraz talent zawodników przełożył się na szersze działania, które doprowadziły do powstania samodzielnego klubu sportowego Biały Król Wisznia Mała, zrzeszającego aktualnie ponad 70 szachistów.

Zaznaczyć należy, że OKSiR w Wiszni Małej sprawuje także opiekę (oraz promocję) nad amatorskim ruchem artystycznym i twórczością na terenie Gminy, opartą na kultywowaniu tradycji poprzez organizowanie zespołów artystycznych, podnoszenie poziomu i efektów ich pracy oraz udziału w przeglądach, konkursach i festiwalach o charakterze lokalnym i ponadlokalnym.

Wizytówkę Gminy stanowią zespoły ludowe: Zespół Ludowy Szymanowianie, Zespół Ludowy Strzeszowianki oraz Zespół Ludowy Malinianie, które występują na wielu lokalnych, ogólnopolskich oraz międzynarodowych festiwalach.

Ponadto, przy Ośrodku Kultury i Rekreacji w Wisznia Małej działa od 2012 r. Chór Amicorum, posiadający w repertuarze pieśni patriotyczne, religijne, kolędy, a także pieśń Gaudeamus Igitur oraz Orkiestra Dęta powstała w 2015 r. z inicjatywy muzyków Narodowego Forum Muzyki we Wrocławiu oraz władz lokalnych.

Realizacja statutowych działań OKSiR przejawia się m.in. poprzez organizację cyklicznych wydarzeń kulturalnych i sportowych odbywających się na terenie Gminy, wśród których wymienić należy m.in.:

- Wiszeńskie Spotkania ze sztuką – polegające na organizacji cyklicznych wernisaży (ok. 10 rocznie) w Galerii na Zakręcie, prezentujących prace nie tylko lokalnych, ale i krajowych oraz międzynarodowych artystów,
- MTB Cross Country – cieszący się ogromnym zainteresowaniem uczestników z kraju i z zagranicy wyścig kolarstwa górskiego,
- Wiszeńską (za) Dyszkę – imprezę biegową dla dzieci i dorosłych,
- Folkloriadę – imprezę folklorystyczną z kiermaszem rękodzieła,
- Jarmark Bożonarodzeniowy oraz Jarmark Wielkanocny – podczas którego prezentowane są starannie wykonane rękodzieła i ozdoby świąteczne

Szczególnym powodzeniem cieszą się również mini konkursy grantowe dla Mieszkańców Gminy Wisznia Mała, których organizatorem jest Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Wiszni Małej. W 2020 r. w ramach projektu „Kultura na zakręcie 2020” osoby mieszkające i tworzące na terenie gminy Wisznia Mała mogły wnioskować o przyznanie dofinansowania dla określonych inicjatyw kulturalnych. Celem konkursu było wsparcie inicjatyw kulturalno-społecznych mających na celu przeciwdziałanie w walce z rozpowszechniającym się koronawirusem.

W roku 2021 r. miejsce miała nowa odsłona projektu „Kultura na zakręcie”. W związku ze zdobyciem przez OKSiR dofinansowania z programu Narodowego Centrum Kultury pn. „Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne 2021”, OKSiR przystąpił do realizacji projektu pn. „Młodych zwrot na Kulturę”, którego głównym założeniem było wzmocnienie relacji pomiędzy działalnością Domu Kultury, a mieszkańcami miejscowości, na terenie których działa.

Wydarzenia te niewątpliwie wyróżniają gminę na tle innych jednostek, wzbogacając tym samym ofertę kulturalną kierowaną do mieszkańców i turystów.

Poza wydarzeniami masowymi, mieszkańcy Gminy wziąć mogą udział w szeregu zajęć organizowanych w ramach działań poszczególnych sekcji sportowych i artystycznych, które odbywają się w sali OKSiR w Wiszni Małej. Szeroka gama zajęć pozwala na zwiększenie ogólnej sprawności fizycznej oraz rozwijających zdolności plastyczne, poprzez udział z zajęciach taneczno-rytmicznych, plastyczno-ceramicznych, artystycznych, gimnastycznych, fitness.

Wśród projektów mających na celu popularyzację atrakcyjności turystycznej regionu wymienić należy projekt „Wyprawa po Wiszni(ę) – planszowa gra terenowa”, w ramach którego powstały dwie gry: terenowa oraz planszowa, udostępnione dla mieszkańców gminy Wisznia Mała. Gra terenowa składająca się z ustalonych tras, zagadek i atrakcyjnych map, przybliżyć ma uczestnikom wiedzę historyczną, geograficzno-przyrodniczą i kulturalną Gminy, poprzez opracowany zestaw pytań i ciekawostek.

Na terenie Gminy funkcjonują Gminna Biblioteka Publiczna w Wiszni Małej, Filia GBP w Piotrkowiczkach oraz punkt biblioteczny w Krzyżanowicach, których działalność w szczególnej mierze przyczynia się do upowszechniania i promocji czytelnictwa, kultury oraz postępu wiedzy wśród mieszkańców Gminy. Poprzez organizację różnego rodzaju spotkań autorskich, spektaklów, warsztatów oraz wystaw czytelniczych, instytucje te dążą do zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności gminy Wisznia Mała.

Tab. 19. Liczba zarejestrowanych czytelników oraz liczba wypożyczonego księgozbioru na zewnątrz w Gminie Wisznia Mała w roku 2020.

JEDNOSTKA	LICZBA CZYTELNIKÓW	LICZBA WYPOŻYCZONEGO KSIĘGOZBIORU NA ZEWNĄTRZ
GBP w Wiszni Małej	508 osób	5425 egz.
Filia GBP w Piotrkowiczkach	81 osób	654 egz.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Danych Urzędu Gminy.

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

Na terenie Gminy, przy ul. Sportowej 3 w Wiszni Małej, mieści się posterunek policji, natomiast najbliższa Komenda Powiatowa Policji znajduje się w Trzebnicy (ul. ks. Wawrzyńca Bochenka 8, 55-100 Trzebnica).

Teren Gminy podlega działaniom Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Trzebnicy, zlokalizowanej przy ul. Głowackiego 12. Natomiast w Wiszni Małej znajduje się Ochotnicza Straż Pożarna, która jest podstawową jednostką wypełniającą zadania straży pożarnej. Na stanie OSP jest 20 członków i 6 pojazdów, w tym 4 duże wozy pożarnicze firm Star, Man, Scania i Mercedes oraz 2 małe pojazdy kwatermistrzowskie.

Gmina nie posiada straży gminnej, jednak na poziom bezpieczeństwa mieszkańców i ich mienia, wpływa zamontowany w Gminie monitoring. Punkty wizyjne zlokalizowane zostały w najczęściej uczęszczanych miejscach w Gminie, tj. w miejscowościach: Wisznia Mała, Mienice, Rogoź, Krzyżanowice oraz Kryniczno (centrum). Punkty monitoringu obejmują swym zasięgiem również Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (wszystkie w miejscowości Wisznia Mała).

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne Gminy

Zgodnie z danymi Ministerstwa Sprawiedliwości (System EKRS) na terenie Gminy Wisznia Mała działają 43 organizacje pozarządowe, stowarzyszenia oraz fundacje. Podmioty te zajmują się szeroko rozumianą edukacją (np. Stowarzyszenie Zagroda Edukacyjna), promocją i rozwojem lokalnym (Stowarzyszenie Rozwoju i Promocji Na Rzecz Wiszni Małej „Nasza Wisznia”), sportem i rekreacją (Stowarzyszenie Rozwoju Sportu i Kultury PAIDEIA) oraz kulturą i dziedzictwem historycznym (Fundacja „Historia Wyklęta”). W ramach swoich działalności podmioty te prowadzą warsztaty, spotkania autorskie, wyjazdy krajoznawcze oraz pikniki integracyjne. Do głównych zadań organizacji pozarządowych, stowarzyszeń oraz fundacji działających na terenie Gminy należą propagowanie

zdrowego i odpowiedzialnego stylu życia, poznawanie oraz odkrywanie walorów historyczno-kulturowych Gminy, a także jej promocja.

Organizacje pozarządowe, obok sektora publicznego i prywatnego są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią one bazę dla rozwoju społeczności, zrzeszając najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli. Organizacje pozarządowe podejmując działania dla dobra mieszkańców, integrują i aktywizują społeczność, uzupełniając tym samym działania podejmowane w tym względzie przez lokalny samorząd.

Współpraca gminy Wisznia Mała z sektorem pozarządowym w roku 2020 opierała się na przepisach Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz na uchwalonych przez Radę Gminy Wisznia Mała dokumentach:

- Uchwała nr VI/IV/30/11 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 26 stycznia 2011 r. w sprawie określenia szczegółowych sposobów konsultowania z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących statutowej tych organizacji;
- Uchwała nr VIII/XV/170/19 z 27 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia Roczno Programu Współpracy gminy Wisznia Mała z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok.

Głównym celem Roczno Programu Współpracy jest *budowanie partnerstwa między administracją samorządową a organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych oraz wzmocnienie aktywności obywatelskiej*. Cel ten jest konsekwentnie i systematycznie realizowany dzięki zaangażowaniu zarówno organizacji pozarządowych, jak i samorządu.

Współpraca gminy Wisznia Mała z organizacjami pozarządowymi opierała się na przyjętych w Rocznym Programie Współpracy zasadach: pomocniczości, suwerenności, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności. W roku 2020 obszar priorytetowych zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe objął zadania z zakresu:

- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej w różnych dyscyplinach sportu,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

Poniższa tabela przedstawia listę otwartych konkursów ofert ogłoszonych przez gminę Wisznia Mała w 2020 r. wraz z informacją dot. nazwy oferenta oraz szczegółami przyznanej dotacji.

Otwarty konkurs ofert na wsparcia zadań publicznych realizowanych w gminie Wisznia Mała przez organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w zakresie **upowszechniania kultury fizycznej i sportu w 2020 roku dla dzieci szkolnych, młodzieży i dorosłych**.

OFERENT	DOTACJA
Ludowy Zespół Sportowy „Kometą” Kryniczno	4500,00
Akademia Piłki Nożnej Talent	10500,00
GKS Kryniczno-Ligota Piękna	8000,00
Ludowy Klub Sportowy Krzyżanowice	9000,00
Ludowy Zespół Sportowy SILESIA Szymanów	9000,00
Stowarzyszenie Biały Król Wisznia Mała	22000,00
Ludowy Klub Sportowy eMPROFIT „AVIA” Ozorowice	9000,00
Ludowy Zespół Sportowy „Błyskawica” Szewce	12500,00
Stowarzyszenie Rozwoju Sportu i Kultury PAIDEIA	14000,00
Profi Football Academy Rosiński&Moskal	6500,00

Ludowy Zespół Sportowy Widawa – Psary	9000,00
Fundacja Brawo Ty	3500,00
Stowarzyszenie Ziemi Krośnickiej „BRANDA”	6500,00
Ludowy Zespół Sportowy „Płomień” Wisznia Mała*	9000,00

Otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego realizowanego przez organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze **pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, na terenie gminy Wisznia Mała w 2020 roku w zakresie organizacji poradnictwa prawnego i obywatelskiego dla mieszkańców gminy Wisznia Mała.**

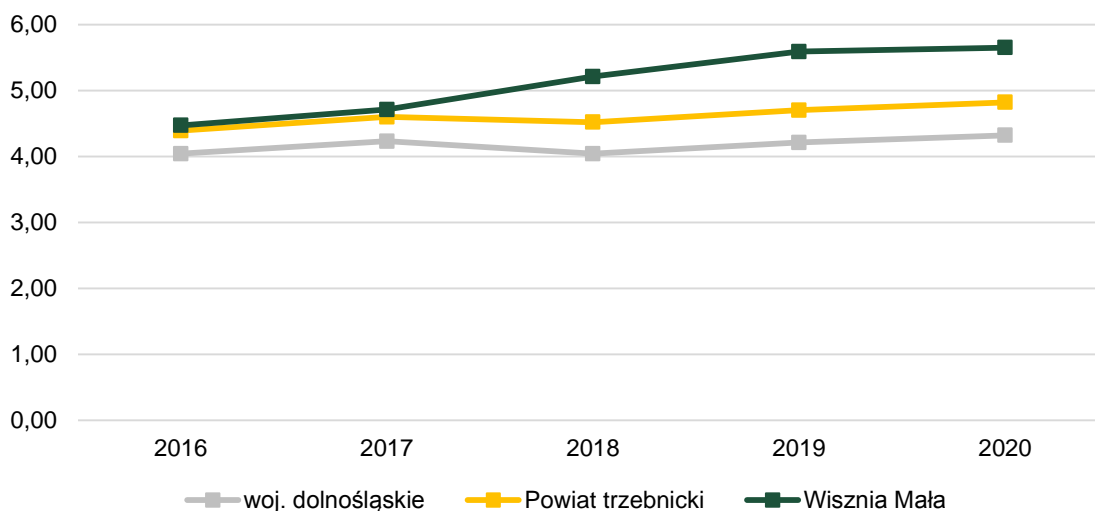
OFERENT	DOTACJA
Stowarzyszenie - Aktywni Lokalnie	6000,00

Otwarty konkurs ofert na wsparcie zadań publicznych realizowanych w gminie Wisznia Mała przez organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w zakresie **upowszechniania i wspierania kultury fizycznej w zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu, na organizację zajęć sportowych w dyscyplinie piłka siatkowa dla dzieci i młodzieży na terenie gminy Wisznia Mała w 2020 roku.**

OFERENT	DOTACJA
Fundacja VOLLEY WROCŁAW	8200,00

Na poniższym wykresie przedstawiona została liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców w Gminie Wisznia Mała oraz powiecie trzebnickim i województwie dolnośląskim. Na jego podstawie zauważyć możemy, że w roku 2017 nastąpiło znaczące zwiększenie się liczby tych podmiotów w Gminie, które tendencję rosnącą utrzymało aż do 2020 r. (w 2017 r. – 4,71, w roku 2020 – 5,65). Tym samym liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców w Gminie Wisznia Mała znacząco przewyższa wartość dla powiatu (4,82 w 2020 r.) oraz województwa dolnośląskiego (4,32 w 2020 r.)

Rysunek 32. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Wisznia Mała jest członkiem następujących stowarzyszeń:

- Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Aglomeracji Wrocławskiej
- Stowarzyszenie Gmin i Powiatów „Dolnośląska Kraina Rowerowa”
- Stowarzyszenie „Rowerowa S5”

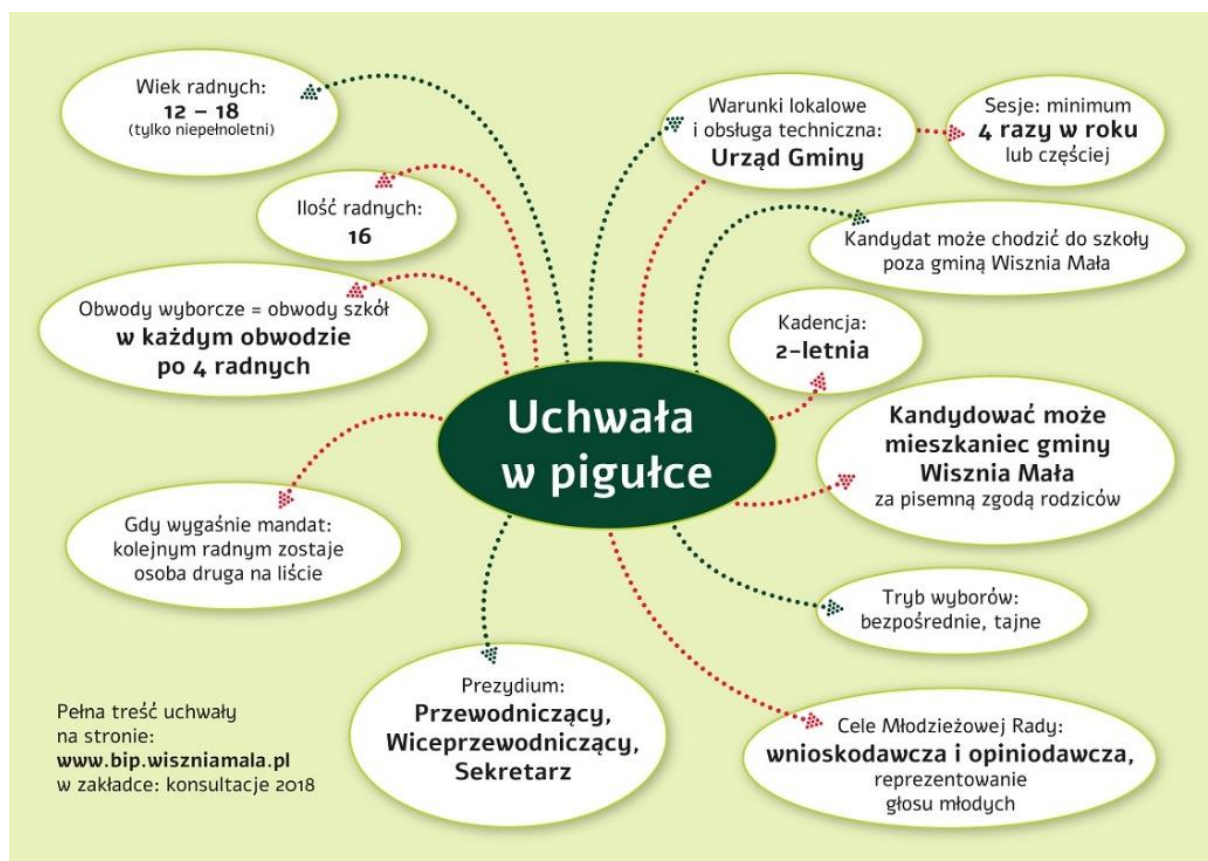
Niewątpliwie istotne dla rozwoju Gminy jest jej członkostwo w **Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania „Kraina Wzgórz Trzebnickich”**, którego celem jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich z uwzględnieniem należytej ochrony oraz promocji środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno- kulturowych, a także równości szans.

Podejmowane przez Stowarzyszenie inicjatywy i działania na rzecz rozwoju regionu Wzgórz Trzebnickich, zmierzają nie tylko do kreowania lokalnych produktów i usług, w szczególności turystycznych czy tworzenia infrastruktury turystycznej, ale także do rozwoju przedsiębiorczości, zasobów ludzkich, społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego oraz poprawy estetyki miejscowości i bezpieczeństwa mieszkańców.

Gmina posiada Młodzieżową Radę Gminy Wisznia Mała powołaną Uchwałą nr VII/XLIV/365/18 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie powołania Młodzieżowej Rady Gminy Wisznia Mała i nadania jej statutu.

Rysunek 33. Ulotka informacyjna prezentująca najważniejsze założenia wyborów oraz funkcjonowania Młodzieżowej Rady Gminy Wisznia Mała.

Źródło: www.wiszniamala.pl

W ramach Młodzieżowej Rady Gminy funkcjonuje Młodzieżowy Budżet Obywatelski. W 2020 r. ogłoszono III edycję naboru wniosków realizowanych w ramach MBO. Wyniki ogłoszono pod koniec roku. Do realizacji zostały zakwalifikowane 4 projekty:

1. Kino plenerowe dla młodzieży z całej Gminy z dobrym gastro
2. Pomaluj sobie ścianę w szkole w Szewcach
3. Usiądź sobie w szkole Szewcach
4. Plenerowy stół kamienny z siedzeniami do gier planszowych (w Wiszni Małej i Psarach)

Gmina Wisznia Mała posiada również Gminną Radę Seniorów utworzoną na mocy uchwały nr VIII/XV/178/19 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 27 listopada 2019 r. Do zakresu działania Rady Seniorów należą wszystkie sprawy dotyczące seniorów Gminy Wisznia Mała, a przedmiotem działania Rady jest m.in. przedstawienia propozycji w zakresie ustalania priorytetowych zadań i prac legislacyjnych w perspektywie krótko i długookresowej na rzecz seniorów.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Na terenie Gminy Wisznia Mała funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, położony przy ul. Wrocławskiej 4A w Wiszni Małej. SPZOZ otwarty jest od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00. Pacjenci skorzystać mogą z ofert m.in. specjalisty medycyny rodzinnej, lekarza chorób wewnętrznych, lekarza pediatri, ginekologa – położnika, lekarza dentystry oraz ortodonta. Najbliższe stacje pogotowia znajdują się w Trzebnicy (Pogotowie Ratunkowe we Wrocławiu. SPZOZ. Oddział w Trzebnicy) oraz we Wrocławiu.

Na terenie Gminy działa jedna apteka – Apteka Leśna, położona przy ul. Wrocławskiej 2A w Wiszni Małej oraz Punkt apteczny Magnolia położony w Psarach przy ul. Głównej 20. Apteka czynna jest od

poniedziałku do soboty w godzinach 8:00-18:30 (w sobotę 8:00-14:00). Gmina Wisznia Mała dofinansowuje nieobowiązkowe szczepienia przeciwko grypie dla mieszkańców, którzy ukończyli 60 lat. Ponadto, dla dzieci z terenu Gminy Wisznia Mała urodzonych w latach 2018 i 2019 dofinansowywane są szczepienia przeciwko meningokokom.

Podmiotem wykonującym zadania gminy w zakresie pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiszni Małej mający siedzibę przy ul. Wrocławskiej 2. Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej¹⁴ do zadań własnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należy udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, celowych, a także zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych i dożywianie dzieci.

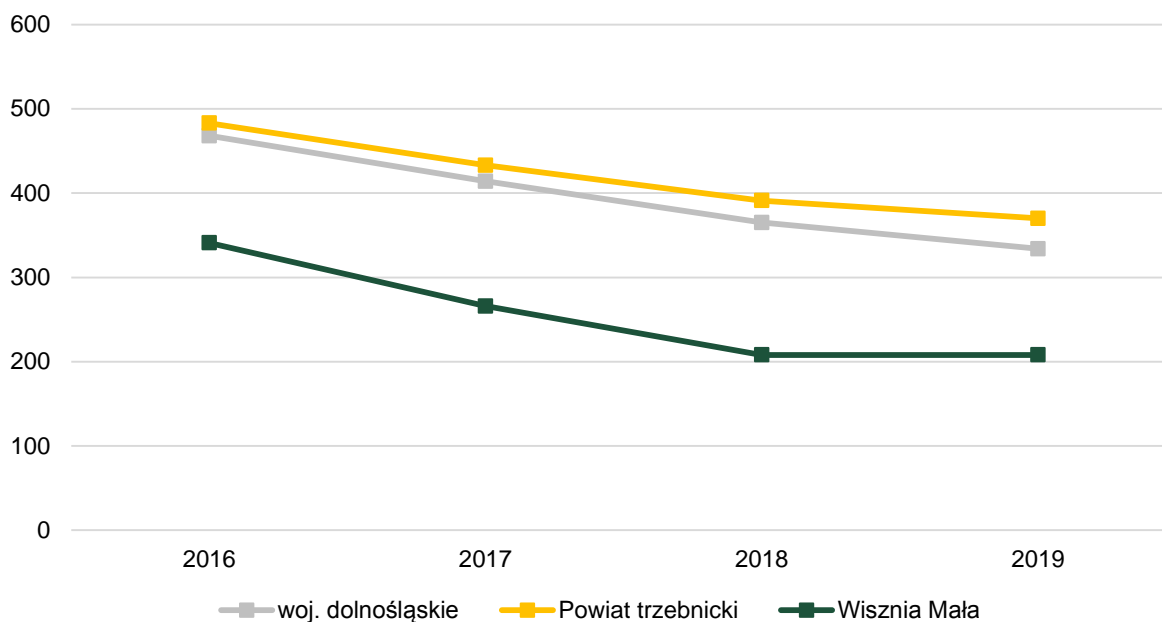
Poza zadaniami własnymi, Gmina realizuje też zadania zleczone z zakresu pomocy społecznej. Przykładem takiego typu zadań jest organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki. Środki na realizację i obsługę zadań, o których mowa wyżej zapewnia budżet państwa.

Rysunek 34. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu i województwa.

---

¹⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U.2020.0.1876)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższy wykres przedstawia liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Wisznia Mała na tle powiatu trzebnickiego i województwa dolnośląskiego. Z wykresu wynika, że liczba beneficjentów w Gminie stale spada, utrzymując niższą wartość niż średnia dla powiatu i województwa. Świadczy to o pozytywnych efektach działania pomocy społecznej, dzięki którym osoby potrzebujące przezwyciężają trudne sytuacje życiowe wykorzystując własne możliwości i uprawnienia, a pomoc społeczna udzielana na terenie Gminy pomaga im zaspokoić niezbędne potrzeby życiowe przyczyniając się do ich usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem.

Zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wisznia Małej realizowane są poprzez m.in.:

- Uchwałę Nr VII/XXXII/250/17 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 28 czerwca 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wisznia Mała na lata 2017-2022
- Uchwałę nr VIII/XIII/144/19 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 25 września 2019 r. w sprawie wprowadzenia na terenie Gminy Wisznia Mała Programu „Gmina Wisznia Mała przyjazna Seniorom” – celem programu jest podniesienie poziomu aktywności oraz zwiększenie możliwości zaspokojenia potrzeb Seniorów, a także kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych w społeczeństwie poprzez tworzenie i rozwijanie katalogu ulg i zniżek dla Seniorów zaoferowanych przez partnerów, którzy wyrażą chęć przystąpienia do Programu oraz pozyskiwanie tych partnerów. W Programie udział biorą Gminy, które przygotowują specjalną ofertę dla Seniorów. Oferta może dotyczyć np. zniżek na usługi, produkty, bezpłatnych wejść czy innych promocji. Podstawą do korzystania z ulg w ramach Programu będzie „Ogólnopolska karta Seniora – Gmina Wisznia Mała”, wydawana Seniorom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiszni Małej
- Uchwałę Nr VII/XLI/328/18 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 28 marca 2018 r. w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wisznia Mała na lata 2018-2022
- Uchwałę Nr VII/XVI/181/19 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wisznia Mała na lata 2020-2022
- Uchwałę w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok.

Ponadto, Gmina realizuje założenia polityki prorodzinnej honorując i realizując Kartę Dużej Rodziny.

Na terenie Gminy, w Ligocie Pięknej, przy ul. Głównej 19 działa Klub Senior+, będący ośrodkiem wsparcia seniorów, posiadającym infrastrukturę pozwalającą na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie społeczności w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego. Klub Senior+ zapewnia 8-godzinną ofertę usług codziennie od poniedziałku do piątku. Do podstawowego zakresu usług świadczonych przez Klub Senior+ w Ligocie Pięknej zaliczyć należy: szeroko pojętą aktywizację, w tym gimnastykę usprawniającą, terapię zajęciową, treningi umiejętności społecznych i pamięci, ćwiczenia relaksacyjne, zajęcia artystyczne i rękodzielnicze, a także poradnictwo, wsparcie oraz spotkania ze specjalistami.

Gmina Wisznia Mała prowadzi politykę mieszkaniową. Kryteria przyznawania mieszkań komunalnych zawarte zostały w uchwale Nr VI/XLII/378/14 Rady Gminy Wisznia Mała z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Wisznia Mała.

Pierwszeństwo zawarcia umowy najmu lokalu mieszkalnego na czas nieoznaczony przysługuje osobom, które:

- podlegają przekwaterowaniu z lokali mieszkalnych w budynkach wchodzących w skład zasobu Gminy, które zostały przeznaczone do wykwaterowania na podstawie aktów administracyjnych bądź w których występuje stan zagrożenia bezpieczeństwa ludzi bądź mienia - potwierdzony protokołem sporządzonych przez właściwy organ, a także wymagających modernizacji lub remontu kapitalnego,
- utraciły mieszkanie wskutek klęski żywiołowej, katastrofy budowlanej czy też pożaru,
- nabyły prawo do lokalu na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego ustalającego uprawnienie do lokalu.

Pierwszeństwo zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego przysługuje osobom, które:

- utraciły mieszkanie wskutek klęski żywiołowej, katastrofy budowlanej czy też pożaru,
- nabyły prawo do lokalu socjalnego na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu

Gmina Wisznia Mała jest właścicielem 22 lokali komunalnych, zlokalizowanych w 9 budynkach położonych w miejscowościach: Ligota Piękna, Malin, Ozorowice, Pierwoszków, Piotrkowiczki, Strzeszów, Szewce i Wysoki Kościół.

Dwa spośród dziewięciu budynków, stanowiące budynki wielorodzinne, wymagają generalnego remontu:

- ✓ Piotrkowiczki (ul. Akacyjowa 1-3) – budynek wielorodzinny pochodzący z lat dwudziestych/trzydziestych ubiegłego wieku, w którym poza lokalami mieszkalnymi, mieszczą się 2 oddziały przedszkolne w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Wiszni Małej.
- ✓ Strzeszów (ul. Lipowa nr 43) – budynek wielorodzinny.

Na skutek realizacji działań zaplanowanych w oparciu o posiadaną dokumentację techniczną, obydwa obiekty zostaną dostosowane do minimalnych wymagań, umożliwiających przeznaczenie powstałych lokali na mieszkania komunalne.

Załącznik 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 – konsultacje społeczne

Szanowni Państwo,

W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą za planować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków / klubów malucha?						
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?						
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (GOPS, Klub Seniora)						
Wsparcie osób niesamodzielnych?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Gospodarka						
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie Gminy?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?						
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						
Środowisko i przestrzeń						
Jak oceniasz:	Nie	1	2	3	4	5

	<i>dotyczy / nie mam zdania</i>						
Estetykę swojej gminy?							
Jakość powietrza w gminie?							
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?							
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?							
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?							
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?							
Świadomość ekologiczną mieszkańców?							
System odbioru odpadów na terenie gminy?							
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?							
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?							
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?							
Infrastruktura techniczna							
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Stan dróg w gminie?							
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?							
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?							
Jakość sieci wodociągowej?							
Jakość sieci kanalizacyjnej?							
Jakość sieci gazowej?							
Dostęp do Internetu w gminie?							
Turystyka i rekreacja							
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Atrakcyjność turystyczną gminy?							
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?							
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?							
Poziom bazy gastronomicznej?							
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych							
System ścieżek rowerowych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?							
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?							
Edukacja i kultura							
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy /</i>	1	2	3	4	5	

	<i>nie mam zdania</i>					
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Liczbę i poziom zajęć dodatkowych w szkołach podstawowych w gminie realizowanych ze środków Unii Europejskiej?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność domu kultury i biblioteki?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego / zapewnienie transportu zbiorowego
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenia ulicznego
- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- rozwój sieci gazowej
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości / ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (np. żłobki, kluby dziecięce, opiekun dzienny)
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- poprawa dostępu do usług medycznych
- zmniejszenie bezrobocia
- promocja gminy
- inwestycje w rozwój turystyki
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- zwiększenie dostępności przedszkoli
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- rozwój kultury
- aktywizacja osób starszych
- likwidacja niskoemisyjnych źródeł ciepła (czyli usunięcie tzw. „kopciuchów”)
- inne (*jakie?*)

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

Metryczka

Płeć: kobieta   mężczyzna

Wiek: poniżej 18 lat   18-25 lat   26-35 lat   36-45 lat   46-55 lat
 56-65 lat   powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

uczeń/student   rolnik   przedsiębiorca   osoba pracująca   osoba bezrobotna
 emeryt / rencista   inne (jakie?) .....

Zamieszkanie:

jestem mieszkańcem gminy   nie jestem mieszkańcem gminy

Załącznik 3: Tabela komplementarności planowanych projektów z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 oraz z założeniami Projektu Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce.

BUDOWA DRÓG ROWEROWYCH ORAZ PARK&RIDE I BIKE&RIDE W GMINIE WISZNIA MAŁA

WARTOŚĆ PROJEKTU: 16 MLN ZŁ

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
<i>Projekt partnerski w ramach ZIT WrOF</i>	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</i>

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 2: „Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa”
Obszar: transport niskoemisyjny i mobilność miejska

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 2: ŚRODOWISKO (EFRR) Działanie 4 – Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (CP2, VII)
--	---

KOD INTERWENCJI	083: Infrastruktura rowerowa
-----------------	------------------------------

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
Cel strategiczny III Rozwój infrastruktury technicznej oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju uwzględniających ochronę środowiska i należyta dbałość o walory środowiska naturalnego.	Cel operacyjny 3.4 Podejmowanie działań na rzecz wzrostu dostępności i spójności komunikacyjnej gminy wisznia mała, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy w ramach WROF.	3.4.2. Zapewnienie mieszkańcom oraz turystom spójnego, bezpiecznego i wygodnego poruszania się po terenie Gminy, poprzez budowę, rozbudowę oraz remonty ciągów pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

*Budowa szkoły podstawowej w Wiszni Małej
wartość projektu: 60 mln zł*

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
Projekt gminny	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”
Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności

Fundusze Europejskie
dla Dolnego Śląska
2021-2027
(FEDS 2021-2027)

CEL POLITYKI 4: EDUKACJA

KOD INTERWENCJI | 122: Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
<p>Cel strategiczny II Wzrost jakości usług społecznych, edukacyjnych oraz dotyczących czasu wolnego poprzez przygotowanie zintegrowanej oferty społecznej dedykowanej wszystkim mieszkańcom gminy.</p>	<p>Cel operacyjny 2.4 Wysoka jakość i dostępność usług edukacyjnych uwzględniających potrzeby i możliwości każdego ucznia.</p>	<p>2.4.2. Poprawa istniejącej infrastruktury szkolnej zwiększającej komfort użytkowania i jakość istniejącej bazy dydaktycznej placówek oświatowych Gminy Wisznia Mała.</p> <p>2.4.3. Rozwój lokalowej i technicznej bazy dydaktycznej poprzez budowę Szkoły Podstawowej w Wiszni Małej.</p>

*Budowa przedszkola i żłobka w gminie Wisznia Mała
wartość projektu: 11 mln zł*

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
<i>Projekt gminny</i>	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</i>

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”
Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 4: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA
--	---

KOD INTERWENCJI	121: Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem
------------------------	--

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
<p>Cel strategiczny II Wzrost jakości usług społecznych, edukacyjnych oraz dotyczących czasu wolnego poprzez przygotowanie zintegrowanej oferty społecznej dedykowanej wszystkim mieszkańcom gminy.</p>	<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 2.1 Zwiększenie dostępności świadczonych usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci do lat 3 oraz osób starszych i z niepełnosprawnościami.</p>	<p style="text-align: center;">2.1.6. Zwiększanie jakości i dostępności dla mieszkańców Gminy do usług żłobkowych poprzez budowę Żłobka Gminnego stanowiącego miejsce opieki nad dziećmi do lat 3</p>
	<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 2.4 Wysoka jakość i dostępność usług edukacyjnych uwzględniających potrzeby i możliwości każdego ucznia.</p>	<p style="text-align: center;">2.4.1. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej poprzez rozwój oferty edukacyjnej dzięki budowie Przedszkola Gminnego zapewniającego wzrost dostępności opieki przedszkolnej na terenie Gminy.</p>

*Budowa boisk sportowych, wielofunkcyjnych przy szkołach podstawowych
w Krynicznie i w Szewcach
wartość projektu: 1, 6 mln zł*

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
<i>Projekt gminny</i>	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</i>

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”
Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 4: EDUKACJA
--	--------------------------

KOD INTERWENCJI	122: Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego
-----------------	--

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
Cel strategiczny II Wzrost jakości usług społecznych, edukacyjnych oraz dotyczących czasu wolnego poprzez przygotowanie zintegrowanej oferty społecznej dedykowanej wszystkim mieszkańcom gminy.	Cel operacyjny 2.2. Upowszechnienie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	2.2.2. Rozwój istniejących oraz budowa nowych terenów rekreacyjno-sportowych (w tym placów zabaw i siłowni zewnętrznych), wzbogacających ofertę spędzania wolnego czasu, stymulujących integrację oraz rozwój postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców. 2.2.3. Rozbudowa infrastruktury towarzyszącej obiektów sportowych, służąca uniwersalizacji wykorzystania i zastosowania obiektów wraz z określeniem organizacji procesu udostępniania

		obiektów mieszkańcom i zintegrowanego zarządzania nimi.
--	--	---

*Budowa trzech świetlic wiejskich w gminie Wisznia Mała gwarantem ciągłości rozwoju kulturalnego
wartość projektu: 3 mln zł*

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
<i>Projekt gminny</i>	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</i>

UMOWA PARTNERSTWA

<p>CEL 5: „Europa bliżej obywateli” Obszar: ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury</p>

<p>Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</p>	<p>CEL POLITYKI 4: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (EFRR) Działanie 2: Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (CP4, VI; EFRR)</p>
---	---

<p>KOD INTERWENCJI</p>	<p>165: Ochrona, rozwój i promocja publicznych zasobów turystycznych i usług turystycznych 166: Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury</p>
------------------------	---

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
<p>Cel strategiczny II Wzrost jakości usług społecznych, edukacyjnych oraz dotyczących czasu wolnego poprzez przygotowanie zintegrowanej oferty społecznej dedykowanej wszystkim mieszkańcom gminy.</p>	<p>Cel operacyjny 2.2. Upowszechnienie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.</p>	<p>2.2.6. Zwiększenie oferty zajęć sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych aktywizujących mieszkańców Gminy. 2.2.7. Budowa nowych i rozbudowa istniejących obiektów pełniących funkcje kulturalno-społeczne, w tym m.in. świetlic wiejskich.</p>

*Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminy Wisznia Mała wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz rozbudowa i modernizacja oświetlenia parkowego i terenów rekreacyjnych
wartość projektu: 36 mln zł*

Proponowana formuła realizacji	Możliwe źródła współfinansowania
Projekt partnerski w ramach ZIT WrOF	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027 / Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 3: „Lepiej połączona Europa”
Obszar: transport

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 3: TRANSPORT (EFRR) Działanie 1: Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (CP3, II)
--	---

KOD INTERWENCJI	090: Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne i lokalne drogi dojazdowe 093: Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)
-----------------	--

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
Cel strategiczny III Rozwój infrastruktury technicznej oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju uwzględniających ochronę środowiska i należyłą dbałość o walory środowiska naturalnego	Cel operacyjny 3.4. Podejmowanie działań na rzecz wzrostu dostępności i spójności komunikacyjnej gminy Wisznia Mała, ze szczególnym uwzględnieniem Współpracy w ramach WROF	3.4.1. Budowa, przebudowa oraz rozbudowa infrastruktury drogowej zapewniającej wzrost dostępności i spójności komunikacyjnej gminy Wisznia Mała. 3.4.3. Budowa oraz modernizacja istniejącej infrastruktury zapewniającej bezpieczeństwo ruchu pieszego i rowerowego, w tym: przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlanych, oświetlenia, znaków ostrzegawczych itp.

Termomodernizacja obiektów publicznych na terenie gminy Wisznia Mała
wartość projektu: 10, 8 mln zł

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
<i>Projekt partnerski w ramach ZIT WrOF</i>	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</i>

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 2: „Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa” Obszar: efektywność energetyczna

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 2: ŚRODOWISKO (EFRR) Działanie 1: Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (CP2, I)
--	--

KOD INTERWENCJI	<p>041: Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające</p> <p>042: Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej</p> <p>043: Budowa nowych energooszczędnych budynków</p> <p>044: Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające</p> <p>045: Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej</p>
-----------------	--

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
Cel strategiczny III Rozwój infrastruktury technicznej oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju uwzględniających ochronę środowiska i należyłą dbałość o walory środowiska naturalnego.	Cel operacyjny 3.1 Poprawa jakości życia i stanu zdrowia mieszkańców gminy Wisznia Mała poprzez racjonalne, odpowiedzialne i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego.	3.1.6. Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków gminnych, w tym także budynków komunalnych.

OZE w gminie Wisznia Mała - budowa nowych instalacji oraz wymiana "kopciuchów"
wartość projektu: 23, 1 mln zł

Proponowana formuła realizacji	Możliwe źródła współfinansowania
Projekt partnerski w ramach ZIT WrOF	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 2: „Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa”
Obszar: wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 2: ŚRODOWISKO (EFRR) Działanie 2: Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (CP2, II)
KOD INTERWENCJI	048: Energia odnawialna: słoneczna 052: Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna)

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
Cel strategiczny III Rozwój infrastruktury technicznej oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju uwzględniających ochronę środowiska i należyłą dbałość o walory środowiska naturalnego.	<p>Cel operacyjny 3.1 Poprawa jakości życia i stanu zdrowia mieszkańców gminy Wisznia Mała poprzez racjonalne, odpowiedzialne i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego.</p> <p>Cel operacyjny 3.2 Pobudzenie wśród mieszkańców świadomości ekologicznej i postaw prośrodowiskowych poprzez wsparcie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ekologii i OZE</p>	<p>3.1.2. Zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery poprzez działania promujące i wspierające ekociepnięcia oraz wymianę źródeł ogrzewania.</p> <p>3.2.4. Wsparcie oraz promocja działań związanych z instalacją urządzeń OZE, które przyczynią się do zredukowania emisji zanieczyszczeń powietrza związanych z przetwarzaniem paliw kopalnych.</p>

*Gmina Wisznia Mała jako centrum turystyczno-rekreacyjne
wartość projektu: 13, 4 mln zł*

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
<i>Projekt gminny</i>	<i>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027 / Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</i>

UMOWA PARTNERSTWA

<p>CEL 5: „Europa bliżej obywateli” Obszar: ochrona, rozwój i promowanie obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych (innych niż Natura 2000)</p>
--

<p>Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</p>	<p>CEL POLITYKI 4: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (EFRR) Działanie 2: Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (CP4, VI; EFRR)</p>
---	---

<p>KOD INTERWENCJI</p>	<p>165: Ochrona, rozwój i promocja publicznych zasobów turystycznych i usług turystycznych 166: Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury</p>
------------------------	---

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
<p>Cel strategiczny I Kompleksowe wykorzystanie potencjału gospodarczego gminy Wisznia Mała, poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, turystyki i wzmocnienia walorów przestrzennych</p> <p>Cel strategiczny II Wzrost jakości usług społecznych, edukacyjnych oraz dotyczących czasu wolnego poprzez przygotowanie zintegrowanej oferty społecznej dedykowanej</p>	<p>Cel operacyjny 1.3. Gmina Wisznia Mała atrakcyjna i otwarta dla turystów uprawiających różne formy turystyki.</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Upowszechnienie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.</p>	<p>1.3.1. Wyznaczenie szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych i konnych) służących podniesieniu atrakcyjności turystycznej</p> <p>1.2.3. Wykorzystanie potencjału turystycznego Wiszniaka – naturalnego punktu widokowego, przyszłego miejsca destynacji wycieczek pieszych i pieszo-rowerowych osób z całego regionu / kraju.</p> <p>2.2.2. Rozwój istniejących oraz budowa nowych terenów rekreacyjno-sportowych (w tym placów zabaw i siłowni)</p>

<p>wszystkim mieszkańcom gminy.</p>		<p>zewnątrznych), wzbogacających ofertę spędzania wolnego czasu, stymulujących integrację oraz rozwój postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców. 2.2.4. Budowa Skateparku, stanowiącego gminną przestrzeń aktywności dla młodzieży i dzieci.</p>
-------------------------------------	--	--

*Rozbudowa i przebudowa kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej wraz z oczyszczalnią na terenie gminy Wisznia Mała w ramach dwóch aglomeracji (Wrocław i Wisznia Mała)
wartość projektu: 112 mln zł*

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
Projekt partnerski w ramach ZIT WrOF	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027 / Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 2: „Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa”
Obszar: zrównoważona gospodarka wodna

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 2: ŚRODOWISKO (EFRR) Działanie 3: Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (CP2, V)
--	--

KOD INTERWENCJI	063: Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) zgodne z kryteriami efektywności 065: Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków
-----------------	---

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
<p>Cel strategiczny III Rozwój infrastruktury technicznej oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju uwzględniających ochronę środowiska i należyłą dbałość o walory środowiska naturalnego</p>	<p>Cel operacyjny 3.3. Rozwój społeczno-gospodarczy gminy, oparty na nowoczesnej rozbudowanej i zmodernizowanej infrastrukturze, zakładający poszanowanie i troskę o środowisko.</p>	<p>3.3.1. Opracowanie kompleksowego systemu budowy, rozbudowy i modernizacji urządzeń sieciowych infrastruktury technicznej (w tym sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej), prowadzącego do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Wisznia Mała.</p> <p>3.3.2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Wisznia Mała poprzez budowę sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Szewce,</p>

		<p>Piotrkowiczki, Ozorowice, Malin, Mienice, Machnice, Pierwoszów, Kryniczno, Rogoź.</p> <p>3.3.5.</p> <p>Opracowanie kompleksowych rozwiązań gminnych w zakresie gospodarki wodno- kanalizacyjnej, zaspokajającej potrzeby i możliwości obecnych i przyszłych mieszkańców gminy oraz zgodnej z jej planami rozwojowymi.</p>
--	--	--

*Rozwój edukacji w szkołach podstawowych poprzez zajęcia dodatkowe oraz stypendia dla uczniów, szkolenia i studia podyplomowe nauczycieli, doposażenie szkół w sprzęt TIK oraz sprzęt laboratoryjny do pracowni przedmiotowych
wartość projektu: 9 mln zł*

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
<i>Projekt partnerski w ramach ZIT WrOF</i>	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027) / Krajowe programy operacyjne współfinansowane przez Europejski Fundusz Społeczny +</i>

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”
Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 4: EDUKACJA (EFS+) Działanie 1: Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (CP4, F; EFS)
KOD INTERWENCJI	149: Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
<p>Cel strategiczny II Wzrost jakości usług społecznych, edukacyjnych oraz dotyczących czasu wolnego poprzez przygotowanie zintegrowanej oferty społecznej dedykowanej wszystkim mieszkańcom gminy.</p>	<p>Cel operacyjny 2.4 Wysoka jakość i dostępność usług edukacyjnych uwzględniających potrzeby i możliwości każdego ucznia.</p>	<p>2.4.2. Poprawa istniejącej infrastruktury szkolnej zwiększającej komfort użytkownika i jakość istniejącej bazy dydaktycznej placówek oświatowych Gminy Wisznia Mała. 2.4.4. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych aktywizujących dzieci i młodzież, służący wsparciu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniów szczególnie uzdolnionych.</p>

*Żłobki, kluby dziecięce i dzienni opiekunowie - zwiększenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
wartość projektu: 1 mln zł*

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
<i>Projekt gminny</i>	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027) / Krajowe programy operacyjne współfinansowane przez Europejski Fundusz Społeczny +</i>

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”
Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 4: EDUKACJA (EFS+) Działanie 1: Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (CP4, F; EFS)
KOD INTERWENCJI	148: Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
<p>Cel strategiczny II Wzrost jakości usług społecznych, edukacyjnych oraz dotyczących czasu wolnego poprzez przygotowanie zintegrowanej oferty społecznej dedykowanej wszystkim mieszkańcom gminy.</p>	<p>Cel operacyjny 2.1 Zwiększenie dostępności świadczonych usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci do lat 3 oraz osób starszych i z niepełnosprawnościami.</p>	<p>2.1.6. Zwiększanie jakości i dostępności do usług żłobkowych dla mieszkańców Gminy poprzez budowę Żłobka Gminnego stanowiącego miejsce opieki nad dziećmi do lat 3.</p>

Wsparcie działań GOPS w zakresie pomocy dla osób wykluczonych społecznie oraz aktywizacji bezrobotnych
wartość projektu: 1,6 mln zł

Proponowana formuła realizacji	Możliwe źródła współfinansowania
Projekt gminny	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027) / Krajowe programy operacyjne współfinansowane przez Europejski Fundusz Społeczny +

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”
Obszar: włączenie i integracja społeczna

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	<p>CEL POLITYKI 4: RYNEK PRACY I WŁĄCZENIE SPOŁECZNE (EFS+)</p> <p>Działanie 1: Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (CP4, A; EFS)</p>
--	--

KOD INTERWENCJI	139: Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynku pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy
-----------------	---

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
Cel strategiczny I Kompleksowe wykorzystanie potencjału gospodarczego gminy wisznia mała, poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, turystyki i wzmocnienia walorów przestrzennych	<p>Cel operacyjny 1.1. Gmina wisznia mała atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na uwarunkowania przestrzenne, dostęp do wykwalifikowanych pracowników oraz lokalne uwarunkowania gospodarcze</p> <p>Cel operacyjny 2.1</p>	<p>1.1.5. Wspieranie merytoryczne oraz organizacja działań edukacyjnych przygotowujących mieszkańców Gminy do założenia własnej działalności gospodarczej.</p> <p>2.1.5.</p>

<p>Cel strategiczny II Wzrost jakości usług społecznych, edukacyjnych oraz dotyczących czasu wolnego poprzez przygotowanie zintegrowanej oferty społecznej dedykowanej wszystkim mieszkańcom gminy.</p>	<p>Zwiększenie dostępności świadczonych usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci do lat 3 oraz osób starszych i z niepełnosprawnościami.</p>	<p>Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zwiększanie dostępności pomocy profilaktycznej, terapeutycznej, medycznej, rehabilitacyjnej i psychologicznej.</p>
---	--	---

*Promocja walorów turystycznych i kulturalnych gminy Wisznia Mała
wartość projektu: 0,5 mln zł*

<i>Proponowana formuła realizacji</i>	<i>Możliwe źródła współfinansowania</i>
Projekt gminny	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027) / Krajowe programy operacyjne współfinansowane przez Europejski Fundusz Społeczny +

UMOWA PARTNERSTWA

CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” Obszar: włączenie i integracja społeczna
---

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	CEL POLITYKI 4: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (EFRR) Działanie 2: Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (CP4, vi; EFRR)
--	---

KOD INTERWENCJI	165: Ochrona, rozwój i promocja publicznych zasobów turystycznych i usług turystycznych 166: Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury
-----------------	---

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WISZNIA MAŁA NA LATA 2021-2030

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ
Cel strategiczny I Kompleksowe wykorzystanie potencjału gospodarczego gminy Wisznia Mała, poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, turystyki i wzmocnienia walorów przestrzennych	Cel operacyjny 1.3. Gmina Wisznia Mała atrakcyjna i otwarta dla turystów uprawiających różne formy turystyki.	1.3.2. Opracowanie mapy (i / lub aplikacji) atrakcji turystycznych i kulturowych, służącej zwiększeniu dostępności i rozpoznawalności oferty turystycznej Gminy. 1.3.3. Wyposażenie przestrzeni Gminy w odpowiednie oznakowanie turystyczne (drogowskazy, mapy, kierunki) gwarantujące turystom lepszą orientację w terenie. 1.3.5. Podjęcie działań zmierzających do uruchomienia projektów

		<p>polegających na szukaniu śladów historycznych na terenie Gminy, która wzmocni i rozwinie tożsamość historyczną nie tylko mieszkańców, ale i ponadlokalnych użytkowników zainteresowanych historią regionu.</p>
--	--	---

Załącznik 4: Spójność planowanych projektów w ramach Strategii Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2021-2030 z założeniami Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027.

Nazwa projektu	Ważność projektu dla gminy	Proponowana formuła realizacji	Cel z umowy partnerstwa z UE	Możliwe źródło współfinansowania	Kod interwencji	Cel w ramach FEDŚ 2021-2027
<p>Budowa dróg rowerowych oraz Park&Ride i Bike&Ride w gminie Wisznia Mała</p> <p>wartość projektu: 16 mln zł</p>	Ważny	Partnerski w ramach ZIT WrOF	CEL 2: „Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa” Obszar: transport niskoemisyjny i mobilność miejska.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	083. Infrastruktura rowerowa	Cel Polityki 2 – Środowisko: Działanie 4 – Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (CP2, vii)
<p>Budowa szkoły podstawowej w Wiszni Małej</p> <p>wartość projektu: 60 mln zł</p>	Priorytetowy	Gminny	CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	122. Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	Cel Polityki 4 – Edukacja
<p>Budowa przedszkola i żłobka w gminie Wisznia Mała</p> <p>wartość projektu: 11 mln zł</p>	Priorytetowy	Gminny	CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-	121. Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	Cel Polityki 4 – Infrastruktura społeczna

Budowa boisk sportowych, wielofunkcyjnych przy szkołach podstawowych w Krynicznie i w Szewcach wartość projektu: 1, 6 mln zł	Ważny mniej	Gminny	CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności	2027) Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	122. Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	Cel Polityki 4 – Edukacja
Budowa trzech świetlic wiejskich w gminie Wisznia Mała gwarantem ciągłości rozwoju kulturalnego wartość projektu: 3 mln zł	Ważny	Gminny	CEL 5: „Europa bliżej obywateli” Obszar: ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027	165. Ochrona, rozwój i promocja publicznych zasobów turystycznych i usług turystycznych 166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	Cel Polityki 4 - Infrastruktura społeczna (EFRR) Działanie 2 - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (CP4, vi; EFRR)
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci dróg gminy Wisznia Mała wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz rozbudowa i modernizacja oświetlenia parkowego i terenów rekreacyjnych wartość projektu: 36 mln zł	Ważny	Partnerski w ramach ZIT WrOF	CEL 3: „Lepiej połączona Europa” Obszar: transport	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027 / Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	090. Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne i lokalne drogi dojazdowe 093. Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	Cel Polityki 3 – Transport (EFRR) Działanie 1 - Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (CP3, ii)
Termomodernizacja obiektów publicznych na terenie gminy	Ważny	Partnerski w ramach ZIT WrOF	CEL 2: „Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa”	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-	041. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty	Cel Polityki 2 Środowisko – Działanie 1 - Wspieranie

<p>Wisznia Mała</p> <p>wartość projektu: 10, 8 mln zł</p>			<p>Obszar: efektywność energetyczna</p>	<p>2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</p>	<p>demonstracyjne i działania wspierające</p> <p>042. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej</p> <p>043. Budowa nowych energooszczędnych budynków</p> <p>044. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające</p> <p>045. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej</p>	<p>efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (CP2, i)</p>
<p>OZE w gminie Wisznia Mała - budowa nowych instalacji oraz wymiana "kopciuchów"</p> <p>wartość projektu: 23, 1 mln zł</p>	<p>Ważny mniej</p>	<p>Partnerski w ramach ZIT WrOF</p>	<p>CEL 2: „Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa” Obszar: wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</p>	<p>048. Energia odnawialna: słoneczna</p> <p>052. Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna)</p>	<p>Cel Polityki 2 – Środowisko (EFRR) Działanie 2 - Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (CP2, ii)</p>
<p>Gmina Wisznia Mała jako centrum</p>	<p>Ważny mniej</p>	<p>Gminny</p>	<p>CEL 5: „Europa bliżej obywateli”</p>	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich</p>	<p>165. Ochrona, rozwój i promocja publicznych zasobów</p>	<p>Cel Polityki 4 – Infrastruktura</p>

<p>turystyczno-rekreacyjne</p> <p>wartość projektu: 13, 4 mln zł</p>			<p>Obszar: ochrona, rozwój i promowanie obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych (innych niż Natura 2000)</p>	<p>2021-2027 / Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)</p>	<p>turystycznych i usług turystycznych</p> <p>166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury</p>	<p>społeczna (EFRR)</p> <p>Działanie 2 - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (CP4, vi; EFRR)</p>
<p>Rozbudowa i przebudowa kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej wraz z oczyszczalnią na terenie gminy Wisznia Mała w ramach dwóch aglomeracji (Wrocław i Wisznia Mała)</p> <p>wartość projektu: 112 mln zł</p>	<p>Ważny</p>	<p>Partnerski w ramach ZIT WrOF</p>	<p>CEL 2: „Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa”</p> <p>Obszar: zrównoważona gospodarka wodna</p>	<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027 / Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027) / Krajowe Programy Operacyjne współfinansowane przez Fundusz Spójności</p>	<p>063. Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) zgodne z kryteriami efektywności</p> <p>065. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków</p>	<p>Cel Polityki 2 - Środowisko (EFRR)</p> <p>Działanie 3 - Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (CP2, v)</p>
<p>Rozwój edukacji w szkołach podstawowych poprzez zajęcia dodatkowe oraz stypendia dla uczniów, szkolenia i studia podyplomowe nauczycieli, doposażenie szkół w sprzęt TIK oraz sprzęt laboratoryjny do pracowni przedmiotowych</p> <p>wartość projektu: 9 mln zł</p>	<p>Ważny</p>	<p>Partnerski w ramach ZIT WrOF</p>	<p>CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”</p> <p>Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027) / Krajowe programy operacyjne współfinansowane przez Europejski Fundusz Społeczny +</p>	<p>149. Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)</p>	<p>Cel polityki 4 – Edukacja (EFS+)</p> <p>Działanie 1 - Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po</p>

						szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (CP4, f; EFS)
<p>Żłobki, kluby dziecięce i dzienni opiekunowie - zwiększenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3</p> <p>wartość projektu: 1 mln zł</p>	Ważny	Gminny	<p>CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”</p> <p>Obszar: edukacja, kształcenie, umiejętności</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027) / Krajowe programy operacyjne współfinansowane przez Europejski Fundusz Społeczny +</p>	148. Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	<p>Cel polityki 4 – Edukacja (EFS+)</p> <p>Działanie 1 - Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (CP4, f; EFS)</p>
<p>Wsparcie działań GOPS w zakresie pomocy dla osób wykluczonych społecznie oraz aktywizacji bezrobotnych</p>	Ważny mniej	Gminny	<p>CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”</p> <p>Obszar: włączenie i integracja społeczna</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-</p>	139. Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynku pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	<p>Cel polityki 4 – Rynek pracy i włączenie społeczne (EFS+)</p> <p>Działanie 1 - Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób</p>

wartość projektu: 1,6 mln zł				2027) / Krajowe programy operacyjne współfinansowane przez Europejski Fundusz Społeczny +		poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (CP4, a; EFS)
Promocja walorów turystycznych i kulturalnych gminy Wisznia Mała wartość projektu: 0,5 mln zł	Ważny	Gminny	CEL 4: „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” Obszar: włączenie i integracja społeczna	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027 / Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2021-2027 – Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)	165. Ochrona, rozwój i promocja publicznych zasobów turystycznych i usług turystycznych 166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	Cel polityki 4 – Infrastruktura społeczna (EFRR) Działanie 2 - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (CP4, vi; EFRR)